

Rimsko pravo: rešeni praktični primeri

- 1. 24-letni A, ki je delal v očetovi piceriji, je vzel kredit in kupil avto, s katerim je občasno razvažal pice. Po treh obrokih je ugotovil, da ne bo mogel plačevati. Upnik ga je tožil, A pa se je skliceval na to, da so življenjski stroški previsoki. Svetuj upniku in dolžniku.**

Odgovor: a) Sin, ki je pod očetovo oblastjo, se lahko sklicuje na SC Macedonianum, po katerem posojila sinovom pod očetovo oblastjo ustvarjajo samo naturalno obveznost. Upnik pa se lahko sklicuje na to, da je A svoj dolg pripoznal, ker ga je začel odplačevati, zato mu SC Macedonianum ne koristi. b) Upnik lahko terja sina, če ima ta lastno premoženje, ki ga je pridobil kot vojak. Sicer lahko terja A-jevega očeta do višine sinovega pekulija, če pa to ne zadostuje za plačilo dolga, lahko zahteva ostanek od očeta, kolikor je prišlo v njegovo premoženje (actio de in rem verso). c) Dolžnik se lahko sklicuje na SC Macedonianum (če bo tožen iz posojila), zavezan pa mu ostane naturalno. Upnik pa bo uspešen s tožbo iz posojila, če je sin, ki je bil pod očetovsko oblastjo, imel svoje prosto imetje (bona castrensia, bona quasi castrensia? PRP, 391/3), če je dolg vsaj molče pripoznal ali če je oče sinovo posojilo odobril. d) Forum: Če pa je sin delal v očetovi piceriji, potem upniku ostane actio institoria. Če sin dela v očetovi gostilni, oče molče pooblasti sina, da sklepa PP v zvezi s tem.

- 2. »A naj bo dedič, če bo dedič B« in »A naj bo dedič, če bo maščeval mojega sina.« Pojasni.**

Odgovor: Obe oporoki sta neveljavni, prva zaradi nesmisla, druga zaradi protipravnosti.

- 3. A, ki je študent prava, je napisal holografno oporoko. Ko jo je spravil v predal, se mu je polila vaza in voda je uničila oporoko, tako da sta postala datum in podpis nečitljiva. Ali bodo intestatni dediči uspešno izpodbijali oporoko? Kaj je holografna oporoka?**

Odgovor: Za veljavno holografno oporoko (tj. lastnoročno napisana in podpisana oporoka) je potreben oporočnikov podpis, zato, v kolikor ne bo moč rekonstruirati in dokazati oporočnikovega podpisa, bo izpodbijanje veljavnosti oporoke uspešno.

- 4. A bo svoje premoženje zapustil otrokom, a bi rad tudi soprogi naklonil premoženje. Ne bi pa želel, da bi soproga, če bi se znova poročila, oškodovala otroke. Kaj bi mu svetovali naj naredi?**

Odgovor: Zapustnik lahko v oporoki postavi pogoj, da žena dobi svoj delež samo pod pogojem, če se ne bo več poročila. Vdova je morala v tem primeru dati posebno kavcijo, s katero je obljubila, da bo vrnila, kar je dobila iz zapuščine, če se bo znova poročila. Lahko pa tudi ženi voli na njenem deležu samo užitek z vindikacijskim volilom, lastninska pravica na njenem dednem deležu pa je prešla na otroke.

- 5. A, ki je bila stara 12 let, je B podarila ogrlico, čez eno leto pa jo zahtevala nazaj. Je to upravičeno? Katero rimsko pravno načelo velja tu?**

Kambič: Brez varuhovega dovoljenja A ne sme odsvajati. Če je bila B prepričana, da je A že dorasla, si je lahko stvar prisvojila, A pa jo je lahko zahtevala nazaj, če je posel nastal brez varuhove avtorizacije. Načelo, ki velja tukaj, je: Kar je od začetka nično, ne more postati veljavno s potekom časa.

- 6. »Mi obljubiš dati svojega sužnja Stiha, če je Gladiator včeraj zmagal na igrah?« »Obljubim.« Je ta pravni posel veljaven**

Knjiga, stran 243. Odgovor: Gre za pravni posel, ki je sklenjen pod navideznim pogojem (ne gre za prihodnje dejstvo). Če je Gladiator včeraj zmagal na igrah, bo pravni posel veljal brezpogojno, če pa je izgubil, pa pravni posel sploh ni nastal.

7. 1. 1. 2012 A proda vazo B-ju. A izroči vazo B-ju, B pa A-ju kupnino. Čez 7 mesecev B izve, da je vaza C-jeva. Kaj lahko stori B?

Odgovor: Če je A vede prodal B-ju tujo vazo, ga lahko toži, še preden mu je ta evincirana, s tožbo iz kupne pogodbe (actio empti), ker je A ravnal v nasprotju z načelom dobre vere in poštenja. Če pa A ni vedel, da prodaja tujo stvar, pa ne more B od njega zahtevati ničesar, dokler ne pride do evikcije, ker prodajalec pri kupni in prodajni pogodbi odgovarja samo za nemoteno posedovanje in uživanje kupljene stvari, ne pa za prenos lastninske pravice.

8. A B-ju posodi 100, ki zmotno misli, da so njegovi, so pa od C-ja, ki jih je shranil pri njemu. Razmerja? Kdo bo lahko od B-ja terjal vrnitev posojila?

Kambič: Posojilna pogodba ne velja. Dokler ne porabi denarja, ima lastnik na voljo rei vindicatio, pozneje pa ima posojilodajalec conductio de bene depensis.

9. A B-ju proda C-jevo stvar. Kasneje to stvar podeduje. Ali bo lahko terjal stvar nazaj?

Odgovor: A ne bo uspel z lastninsko tožbo proti C-ju, čeprav je civilni lastnik. B je bonitarni lastnik in se lahko brani z exc^o rei venditae et traditae.

10. A B-ju v popolnoma spropagira konja, ki mu ga prodaja, zamolči pa mu, da ima konj občasno napade naduhe. Za kaj odgovarja A in katero sredstvo bo B imel proti njemu?

Odgovor: A odgovarja za stvarno napako konja, ker bi moral po ediktu kurulskih edilov javno naznaniti pomanjkljivosti konja. B bo lahko naperil tožbo a^o quanti minoris za znižanje kupnine za toliko, kolikor je konj zaradi napake zanj manj vreden.

11. A da B-ju stanovanje v najem za 50, B pa C-ju v podnajem za 60. Lastnik A C-ju onemogoči bivanje v stanovanju. Ali in kdo ima kakšne zahteve in kako jih uveljavi?

PRP, 596. primer. Odgovor: C lahko toži B-ja na podlagi najemne pogodbe in od njega zahteva, da mu ni treba plačati najemnine, saj mu B ni zagotovil nemotene uporabe stvari. B lahko nato toži A-ja z actio conducti, ki se glasi na interes, ki v tem primeru znaša izpadlo najemnino, ki bi jo moral plačati podnajemnik C (torej 60). B bo tožil za 60, ker je tudi sam zavezan C-ju za 60.

12. A da B-ju na posodo prenosni računalnik. B-ju ta pade na tla in se pokvari. Kako bi obravnavali primer po klasičnem pravu?

Odgovor: Gre za posodbeno pogodbo (commodatum). Po klasičnem pravu je izposojevalec moral ravnati z vso skrbnostjo. Škodo v tem primeru nosi B, razen če dokaže, da ni bilo po njegovi krivdi, da mu je računalnik padel na tla. B mora poleg računalnika A-ju povrniti tudi interes, sicer se šteje, da stvar sploh ni bila vrnjena. A ima na voljo tožbo actio commodati directa.

13. A da B-ju prstan, da ga podari C-ju, B pa ga izroči v svojem imenu. Kakšno je razmerje med njimi? Eventuelne tožbe.

PRP, 681. primer, 137. primer. Odgovor: Med A-jem in B-jem je nastalo mandatno razmerje, ki pa ga je B prekršil s tem, da je izročil prstan v svojem imenu. Prstan ni postal last C-ja, ker B ne more prenesti nanj več pravic, kot jih ima sam, vendar bo v primeru, da A zahteva prstan nazaj, zavržen z exceptio doli, ker je tako ali tako hotel, da prstan dobi C. A pa lahko toži B-ja z actio mandati directa, ki je infamirala, ali pa uporabi penalno tožbo actio furti na podlagi delikta.

14. A da B prstan naj ga B da C. Kakšno razmerje je med njimi? Eventuelne tožbe?

Odgovor: Beseda »da« ne pomeni »podari«, ampak »izroči«. V C-jevem imenu pa še sploh ni nič podarjeno, ker je C tisti, ki ga dobi. Al ne? Pa smo ziher, da ni mandat? Bi lahko bil inominatni kontrakt dam, da storiš?

15. A da B-ju v hrambo 100 zlatnikov. Kasneje mu dovoli, da jih porabi. Še preden jih B porabi, mu jih nekdo ukrade. Kakšno je razmerje med A-jem in B-jem? Kdo trpi nastalo škodo?

Odgovor: Gre za depositum irregulare. Ker je z dogovorom lastninska pravica prešla na B-ja, on tudi trpi nevarnost naključnega uničenja, čeprav pri običajni shranjevalni pogodbi škodo trpi položnik.

16. A da B-ju v zakup zemljišče. Sosed C pride na to zemljišče in utrga jabolka, poleg tega pa ukrade še zaboj jabolk. Zakaj sploh gre? Kdo bo lahko kaj terjal od koga?

Odgovor: Gre za tatvino plodov (?). B kot zakupnik pridobiva lastninsko pravico na plodovih s percepcijo, zato bo lahko od C-ja zahteval samo tista jabolka, ki jih je že pridobil (tista v zaboju). Na voljo ima lastninsko tožbo (rei vindicatio) ali pa condictio furtiva. A bo lahko z rei vindicatio ali pa s condictio furtiva zahteval od C-ja jabolka, ki jih je potrgal z dreves.

17. A da B-ju zemljišče v zakup. Na zemljišču rastejo strupene rastline, zaradi katerih se B-jeva živina zastrupi in umre. Ali lahko A od B-ja zahteva zakupnino? Ali je B upravičen do odškodnine?

PRP, 606. primer. Odgovor: A ne more zahtevati zakupnine, ker B ni mogel uporabljati stvari na dogovorjen način (kot pašnik). B lahko zahteva odškodnino z actio conducti (glasi se na interes), vendar samo v primeru, da je A vedel za strupene zeli. Če A ni vedel, ne odgovarja za nastalo škodo.

18. A da v zakup B-ju pašnik na katerem rastejo strupene zeli. Nekaj B-jeve živine zboli, nekaj pa je tudi pogine. Pojasni razmerje in mogoče tožbe B-ja če obstajajo!

Odgovor: A in B sta sklenila zakupno pogodbo (locatio conductio rei). Če je A za strupene zeli vedel, ga bo B lahko tožil z actio conducti na interes (povrnitev škode za poginule živali in za zdravljenje). Če pa ni vedel, bo lahko B zahteval od njega zahteval le, da mu ne bo treba plačati zakupnine, ker je imela zakupljena stvar pomanjkljivosti.

19. A dolguje B-ju 100, ki jih mora vrniti pred 1. 2. 2012. B si 1. 3. 2012 sposodi od A-ja 50, ki jih mora vrniti do 1. 4. 2012. Kaj lahko A predlaga B-ju?

Odgovor: Lahko mu predlaga, da bi se njuni vzajemni terjatvi med seboj pobotali in bi mu dolgoval le ostanek. Gre za pactum de compensando (pobotni dogovor), ki učinkuje od trenutka sklenitve.

20. A dolguje B-ju 100. Ker trenutno nima denarja, ga vzame od C-ja brez njegove vednosti. Razmerje med A in C? Ali vrnitev dolga velja?

Kambič: A je tat in ima namen prilastitve. Za lastninsko pravico ne vemo, kdo jo ima (ker gre za denar). Če denar še ni bil porabljen, jo ima C. Po porabi denarja je možna le actio furti, pred pa rei vindicatio. Dokler je možno naperiti rei vindicatio, zahtevke ne ugasne.

21. A dolguje U1 100. U1 proda U2 terjatev za 50. Pojasni.

Odgovor: Med U1 U2 je nastal razpolagalni posel – cesija, vendar lahko U2 terja od A-ja največ toliko, za kolikor je odkupil terjatev.

22. A dvigne svojo stavbo za dve nadstropji, s čimer B-jevi stavbi odvzame svetlobo, zaradi česar dva arhitekta, ki imata stanovanji v najemu, B-ju odpoveata najem. Kaj lahko stori B?

PRP, 233. primer. Odgovori: a) Lahko tukaj B naperi proti A-ju actio coffessoria, če ima na tem služnost? Kaj, če je nima? Jaz sem tukaj sprva mislil, da so to »moteči gradbeni posegi na sosednjem zemljišču« (poglavje: omejitev lastninske pravice v interesu sosedov) in lahko sosed prepove nadaljnjo gradnjo, ampak ker je že zgrajeno, nima kaj, pa tudi dvomim, da bi bilo to to. Lahko ustanovi služnost, da sosed ne sme ovirati oz. zagraditi razgleda, če je seveda še nima. Če jo pa ima, pa actio confessoria. b) Najemnik, ki ni mogel uporabljati stvari na dogovorjen način, je smel zahtevati znižanje najemnine ali odpovedati najemno pogodbo (nadzidava stavbe, malo svetlobe). Od najemnika se je tudi pričakovalo, da bo malo potrpel in ne bo takoj zahteval znižanja kupnine. Po mojem tožba za znižanje kupnine: actio redhibitoria ali actio quanti minoris. c) Če B nima služnosti prepovedi gradnje nad določeno višino (servitus altius non tollendi) na A-jevem zemljišču, potem B ne more zahtevati ničesar. Če pa ima to služnost, lahko toži A-ja z negatorno tožbo in zahteva, da vzpostavi prejšnje stanje. Poleg tega mora povrniti nastalo škodo (v tem primeru povrnitev najemnine) in B lahko od njega zahteva varščino (cautio de amplius non turbando), da ne bi prišlo do novih motenj.

23. A gradi hišo. Ker mu zmanjka materiala, v B-jevem peskokopu nakoplje nekaj peska. Kako bi opredelil A-jevo ravnanje? Kaj lahko zahteva B, katere tožbe ima?

Kambič: Če je kopal z dovoljenjem, gre za izvršitev dogovora. Če je kopal brez dovoljenja, je zagrešil tatvino, B ima v tem primeru na voljo actio de tigno iuncto.

24. A gre na morje. B najde psa od A-ja, ki je bil v precej slabem stanju. Odloči se, da bo psa rešil, zato ga pelje do veterinarja, in ga oskrbuje z zdravili točno tako kot mu je veterinar naročil. Čez čas pes umre. Ali bo B lahko zahteval stroške od A-ja?

PRP, 723. primer. Odgovor: B bo lahko zahteval od A-ja povrnitev stroškov z actio negotiorum gestorum contraria, vendar samo pod pogojem, da je bil posel s stališča A-ja koristno začel, to pomeni, da bi tudi on poskušal pozdraviti svojega psa. Če se je B odločil, da bo pustil psa umreti, ne bo mogel A dobiti ničesar nazaj. To, da je pes na koncu umrl, nima vpliva na B-jevo zahtevo, pomembno je samo, da je bil posel koristno začel.

25. A gre na potovanje in hoče shraniti svoj računalnik pri B-ju. Ta za to zahteva 1000 na mesec. Med odsotnostjo A-ja, je iz B-jevega stanovanja računalnik ukraden. Za kakšno razmerje gre in kdo odgovarja za škodo?

PRP, 625. primer. Odgovor: Gre za delovršno pogodbo (locatio conductio operis). B je sprejel plačilo za varovanje stvari, zato jamči za nevarnost tega varovanja in mora A-ju povrniti interes, ki ga je imel na tem, da bi dobil stvar nazaj.

26. A hoče kupiti od B-ja odsotnega sužnja Stiha, B pa sklene prodajno pogodbo glede Pamfila.

Odgovori: a) Pogodba ni veljavna, ker gre za zmoto o osebi. b) Gre za zmoto o predmetu pogodbe (error in corpore), zato je pravni posel ničen, razen če sta oba mislila istega sužnja, pa ga je B samo napačno poimenoval (error in nomine). V tem primeru gre za nebistveno zmoto in pravni posel je veljaven.

27. A hoče posoditi B-ju 100 sestercev. Ta jih sprejme misleč, da so mu podarjeni.

Odgovori: a) A je hotel skleniti posojilno pogodbo, B pa je mislil, da gre za darilno pogodbo. Gre za zmoto o pravnem poslu. Ker stranki ne izrazita ustrezne poslovne volje ne nastane niti darilna niti posojilna pogodba. b) A je hotel skleniti posojilno pogodbo, B pa je mislil da gre za darilno pogodbo. Prišlo je do zmote o pravnem poslu (error in negotio), zato ni nastala niti darilna niti posojilna pogodba in pravni posel je ničen. Lastninska pravica se ni prenesla. A lahko zahteva denarni znesek nazaj s conductio sine causa.

28. A ima hči, ki se bo poročila z B-jem. Oče A ne želi dati dote, ker noče, da bi se hči poročila z B-jem. A-jev sin pa vzame posojilo za sestro in ji da doto, da ne bo osramočena. Upniki imajo težak položaj, svetuj jim, kako lahko od sina zahtevajo vrnitev posojila?

PRP, 397. primer. Odgovori: a) Upniki lahko zahtevajo vrnitev posojila od sina, če ima ta pekulij v prostem upravljanju. Če jim on ne more povrniti oz. jim ne more vrniti v celoti, lahko terjajo očeta z actio de in rem verso, ker lahko tudi on zahteva vrnitev dote, če hči umre v zakonu. b) Če je sin pod očetovo oblastjo sprejel denarno posojilo zato, da bi ga dal za sestrično doto, je oče zavezan s tožbo glede prenosa premoženja. On lahko zahteva vrnitev dote, če hči umre v zakonu.

29. A ima stanovanje v najemu, montira nova okna in vrata. Po koncu najemne pogodbe jih lastnik odvzame iz stanovanja. Ali jih A sme terjati? S čim?

Glej še PRP, 607. primer. Odgovor: A jih sme terjati z rei vindikacijo.

30. A ima užitek na srajci. Ker ima svojih srajc dovolj, jo da v najem B-ju. C pravi, da tega ne bi smel storiti. Kdo ima prav in zakaj?

PRP, 237. primer. Odgovor: A ne sme dati srajce v najem, ker se mora užitek pri izvrševanju užitka na premičnih stvareh držati prave mere, da jih ne uniči (servitutibus civiliter utendum est) in da mora v zvezi z uporabo stvari ravnati kot pošten mož (vir bonus).

31. A ima v ogradi ovce. Oven skoči čez ogrado v B-jev gozd. B ga najde in obdrži. Kakšne zahtevke ima A proti B-ju? Kaj se zgodi, če oven pri B-ju povzroči škodo?

Odgovori: a) V zvezi z ovcami sem napisala, da ne morejo biti predmet okupacije, ker ne gre za objektivno nezmožnost, ampak samo za subjektivno nezmožnost A-ja, da bi ovna ohranil v oblasti. Ovna lahko zahteva nazaj z rei vindicatio, predložitveno tožbo (actio ad exhibendum) in tudi actio furti (če mu ga noče vrniti). B pa lahko od A-ja zahteva povrnitev stroškov z actio de pauperie. b) Ko domača žival zbeži, se ne šteje, da je dobila naravno prostost, zato je B ne more okupirati. Lastninska pravica zato ostane pri A-ju in prav tako posest, vse dokler lahko žival dobi nazaj. Če mu B ovna noče vrniti, ga lahko A toži iz naslova tatvine, vendar bo v pravdi zavržen, če ne bo povrnil škode, ki jo je oven povzročil B-ju.

32. A ima v zakupu od B-ja zemljišče. Na posest pride C in obere sadna drevesa, pobere pa tudi vse sadje iz tal. Kakšne so možne zahteve in kdo lahko zahteva?

Odgovor: Zakupnik je resda upravičen do plodov, ker jih pridobiva s tihim dovoljenjem zakupodajalca, ampak jih dobiva s percepcijo. Lahko torej plodove zahteva on ali zakupodajalec?

33. A in B (ki je oskrbnik) sta kupila neko stvar in ta stvar je bila izročena B-ju. Kdo je postal lastnik stvari?

PRP, 105. primer. Odgovori: a) A je postal lastnik stvari, ker po Justinijanovem pravu velja da lahko vsakdo pridobi lastninsko pravico in posest za drugega, pa če drugi za to ve ali ne. b) Lastninsko pravico na stvari je pridobil A, ker velja, da lahko preko oskrbnika gospodar pridobiva posest in lastninsko pravico na vsaki stvari.

34. A in B imata vsak po enega konja. Odločita se, da ju bosta združila in bo tako vsak od njiju zoral svojo zemljo. A prepusti B-ju konja. Konj pri B-ju umre. Za kaj gre? Kdo trpi škodo? Tožba.

PRP, 711. primer. Kambič: Gre za inominatni kontrakt dam da daš. B bo odgovarjal, če mu bo A dokazal krivdo (naklep, huda malomarnost). Tožba je actio praescriptis verbis.

35. A in B se dogovorita, da A spravi B-jev fotoaparati v svoj sef. A mu aparat vrne, ko mu B na njegovo zahtevo da 100. Kakšna pravna sredstva ima B? Možnosti! Kakšno je razmerje?

Odgovor: Gre za shranjevalno pogodbo (depositum), ki je temeljila na zaupanju in je bila zato tudi neodplačna. B lahko zahteva znesek nazaj s *condictio ob turpem causa*, saj je posel med njima zaradi nemoralne podlage ničen. B lahko depozitarja toži tudi z *actio depositi directa*, ker je kršil pogodbeno razmerje. Ta tožba je infamirala.

36. A in B imata vsak svojega vola. Iz teh volov naredita par in vsak teden ta par uporablja eden izmed njiju. Pojasni razmerje in navedi mogoče tožbe.

Odgovor: Ne gre za posodbeno pogodbo, ker ni neodplačna, temveč za inominatni kontrakt tipa *facio ut facias*. Obe stranki imata na voljo tožbo *actio praescriptis verbis*.

37. A in B se dogovarjata za prodajo tramov. Dogovorita se za ceno in A si tramove tudi ogleda pri B-ju. Ponoči so tramovi ukradeni. Komu?

Odgovor: Če so bili tramovi označeni ali pa je kupec pri njih postavil čuvaja, gre za izročitev na dolgo roko in ukradeni so kupcu. V nasprotnem primeru je škoda kupčeva.

38. A in B se dogovorita da bosta združila ovce in jih skupaj pasla ter tako pridobivala volno. Sosed A-ja opozori, da ponoči okoli hodi volk in da je nevaren za ovce. A kljub opozorilu ovc ponoči ni čuval in je zaspal, medtem pa je volk pojedel nekaj ovc. Za kakšno razmerje gre? Ali lahko B zahteva vrednost nazaj?

Odgovor: Gre za družbeno pogodbo. B lahko zahteva vrednost ovc nazaj, če je A ravnal manj skrbno kot v lastnih zadevah (*diligentia quam in suis*).

39. A in B se dogovorita, da bosta šla tekmovat na konjsko dirko za štiri konje. Ker redita konje, bo vsak prispeval dva. Pred dirko en konj pogine. Kdo trpi škodo? Kako imenujemo to razmerje? Kako bi bilo, če bi nastala korist?

PRP, 652. primer. Odgovori: a) Gre za inominatni kontrakt *dam, da daš*. Škodo trpi tisti, od katerega konj je umrl. Če pa bi nastala korist, bi šlo pa za *societas*. V tem primeru bi škodo trpela oba. b) Gre za družbeno pogodbo, ki je bila sklenjena za skupno izvedbo enega posla (*societas unius rei*). Če ni drugače določeno v pogodbi, škodo delita po enakih deležih. Če bi nastala korist, bi se prav tako delila po enakih deležih, torej na pol, če se ne bi dogovorila drugače. Če je enemu od družbenikov mogoče očitati krivdo, bo moral škodo povrniti on (tukaj za to ni *indicev*). c) Gre za družbeno pogodbo. Odgovornost sodružbenikov: skrbnost na stvareh mora biti taka kot v lastnih zadevah. Če je torej konj poginil zaradi premajhne skrbnosti, odgovarja za škodo tisti, čigar konj je poginil. č) Ker sta sklenila družbeno pogodbo, je skupna škoda. Če bi nastala korist, bi bila tudi ta skupna. Družbeniki imajo skupno korist in skupno škodo sorazmerno z deleži v družbi, v tem primeru torej vsak polovico.

40. A in B skleneta kupno pogodbo glede konja. Prodajalec A obljubi tudi, da bo B-ja naučil jahati. Kako lahko B iztoži ure jahanja, če ga A ne bo hotel poučevati?

PRP, 458. primer. Odgovori: a) A in B sta se poleg prodajne pogodbe še brezoblično dogovorila za ure učenja jahanja. Ker gre za dogovor, ki je vsebinsko in časovno povezan s kupno in prodajno pogodbo, ga je mogoče iztožiti s kontraktno tožbo (B lahko uporabi *actio empti*, ker gre za *pactum adiectum*). b) Kupna pogodba je razmerje *bonae fidei*, zato je dogovor v zvezi z njo iztožljiv s tožbami iz te pogodbe: z *actio empti*.

41. A in B skleneta kupno pogodbo o zemljišču. B zamolči A-ju, da bo sosed kupljenega zemljišča C, s katerim je A že dolgo v sporu in na sploh nista v dobrih odnosih. Kaj lahko stori A?

PRP, 557. primer. Odgovor: A lahko uveljavlja stvarno napako in zahteva znižanje kupnine z actio quanti minoris ali pa razdor pogodbe z actio redhibitoria.

42. A in B sta se dogovorila, da A ne bo gradil preko določene višine ter s tem omogočil boljši pogled na dolino z B-jevega zemljišča. Med A-jevim in B-jevim zemljiščem, glede katerega sta se dogovorila, pa je bilo še eno A-jevo zemljišče in sicer travnik. Čez čas A travnik proda C-ju. Kako je sedaj z B-jevo pravico? Ali lahko C na travniku zgradi stolpnico? Ali sme A graditi na svojem zemljišču? Za kaj sploh gre? Upoštevaj različne možnosti!

Odgovor: Gre za ustanovitev zemljiške služnosti: A je na svojem zemljišču ustanovil služnost servitus altius non tollendi. Ker pri tej služnosti obstaja izjema glede pravila, da je lahko služnost ustanovljena samo v korist sosednjemu zemljišču, B ohrani pravico tudi, ko kupi vmesno zemljišče C. Ker C-jevo zemljišče ni obremenjeno s služnostjo, lahko C zgradi stolpnico. Ko se to zgodi, preneha tudi B-jeva pravica na A-jevem zemljišču, ker mora služnost koristiti gospodujočemu zemljišču, tukaj pa B-ju nič ne koristi, če A na svojem ne gradi, ker mu je razgled zakril že C.

43. A in B sta se dogovorila, da bo A osvobodil svojega sužnja Stiha, B pa bo osvobodil svojega sužnja Pamfila. A je Stiha osvobodil, B pa ni osvobodil Pamfila. Kaj lahko stori A? kateri zahtevki pridejo v poštev? S katerim pravnim poslom lahko A in B izpolnita zavezo iz te pogodbe?

Odgovor: Gre za inominatni kontrakt tipa facio ut facias in A lahko zahteva od B-ja izpolnitev njegove obveznosti z actio praescriptis verbis. Sužnja je mogoče osvoboditi z manumisijo (manumissio censu ali pa manumissio vindicta).

44. A in B sta se dogovorila, da bo vsak prispeval po 100 sestercev z namenom, da nakupita obleke, ki bi jih nato preprodala. B je obleke tudi kupil od C-ja. Slednji mu jih je že izročil, ta pa mu jih še ni plačal, saj je bil dogovorjen rok plačila dva meseca.

a) **Ko se je odpravil na pot, so ga napadli razbojniki in mu odvzeli polovico nakupljenih oblek. Za kaj gre? Kdo trpi nastalo škodo? Zoper koga ima C zahtevke za plačilo oblek? Na kaj se bo slednji glasil? Utemelji!**

b) **Kaj pa, če bi B padel v zasedo že na poti k C-ju, razbojniki pa bi mu odvzeli denar za nakup oblek in raztrgali drago obleko ter mu vzeli zapestno uro znamke Rolex. Kdo bi trpel škodo? Utemelji!**

PRP, 652. primer. a) odgovor: A in B sta ustanovila societas in postala družbenika. Pri družbeni pogodbi se tako koristi kot škoda delijo po enakih deležih (če ni dogovorjeno drugače), razen če je mogoče enemu od družbenikov očitati krivdo. Škodo torej trpita A in B. C lahko terjaja od B-ja celotno kupnino, ker preide nevarnost naključnega uničenja na kupca s perfektnostjo pogodbe (obleke so bile že izročene in kupnina določena). Kupnine ne more zahtevati od A-ja, ker med njima ni nastalo nobeno pogodbeno razmerje, lahko pa seveda B terjaja polovico zneska od A-ja na podlagi njunega pogodbenega razmerja. b) odgovor: Če bi B padel v zasedo že na poti k C-ju, bi škodo prav tako nosila oba in A bi moral B-ju povrniti polovico ukradenega zneska, ne pa tudi vrednosti ure in obleke.

45. A in B sta se dogovorila, da bo dal B posojilo A-ju. Še prej pa B zahteva, da se A s stipulacijo zaveže, da bo znesek vrnil. A se zaveže, nato mu B zneska noče izročiti. Ali je stipulacija veljavna? Tožbe.

Kranjc: Nastane veljavna obveznost. Tožbi sta exc^o doli in exc^o non numeratae pecuniae.

46. A in B sta sklenila kupno pogodbo, B pa je zamudil s plačilom kupnine. Kaj lahko zahteva A?

Odgovor: A lahko zahteva samo plačilo zamudnih obresti, ne pa celotnega interesa.

47. A in B sta sklenila kupno pogodbo, da A proda B-ju konja Sivca in Rjavca za 1000. Ko sta sklepala posel, še A ni vedel, da mu je prejšnji dan strela udarila v konja Sivca in ga ubila. Kako je z veljavnostjo? Kaj je predmet kupne pogodbe? Utemelji.

Odgovor: Pravni posel je veljaven, ker A ni vedel, da je v konja udarila strela. Predmet kupne pogodbe sta oba konja. Zdi se mi, da B niti nima nobene tožbe, ker A ni ravnal z naklepom ali iz malomarnosti ali ga hotel prevarati.

48. A in B sta sklenila kupoprodajno pogodbo. B hoče odstopiti in zato ponudi A-ju dvojno kupnino. Ali jo je A dolžan sprejeti?

PRP, 453. primer. Odgovor: A ni dolžan sprejeti dvojne kupnine. Če B ne izpolni svojega dela pogodbe, ga lahko A toži z actio empti na interes, ki ga je imel na tem, da bi dobil stvar, ki jo je kupil.

49. A in B sta sklenila skleniti družbeno pogodbo in prispevati vsak pol premoženja za neko stvar. A je kasneje nekaj podedoval in ugotovil, da lahko sam kupi tisto stvar in hotel pogodbo razdreti. Možnosti B-ja.

PRP, 645. primer. Kranjc: Gre za družbeno pogodbo. Na voljo je tožba actio pro socio na interes.

50. A in B sta sklenila, da bosta združila svoje ovce in pridelovala ovčji sir. Nekega dne A opazi poškodovano ogrado, kjer so ovce, in odloči se, da jo bo popravil po ogledu tekme formule 1. Med tekmo nekaj ovc strmoglavil v prepad. B od A-ja zahteva odškodnino. Ali bo uspel? Za kaj gre? Utemelji!

PRP, 650. primer. Odgovor: Gre za družbeno pogodbo (societas), kjer se prepletajo interesi pogodbenih strank. Zato družbeniki odgovarjajo za skrbnost kot v lastnih zadevah (diligentia quam in suis). Škodo torej nosijo vsi družbeniki, razen če bi jo kateri izmed njih povzročil naklepno. Zato v tem primeru B ne bo uspel s tožbo proti A-ju, saj si je sam kriv, če si je izbral premalo skrbnega družbenika. Če pa je A pokazal manjšo skrbnost, bo B dobil odškodnino (actio pro socio).

51. A in B sta solastnika sužnja. A ga z manumisijo osvobodil. Kakšne posledice ima ta pravni posel?

Odgovor: Po klasičnem pravu suženj ni postal prost, A se je s tem odpovedal samo svojemu deležu, ki je prirasel k deležu B-ja. Po Justinijanu pa je suženj postal svoboden, A, ki ga je brez soglasja B-ja osvobodil, pa je moral B-ju plačati vrednost njegovega deleža (favor libertatis).

52. A iz jabolk dela mošt. Zaradi boljšega okusa gre k sosedu in iz drevesa vzame nekaj hrušk, ki jih doda k moštu. Kako je z lastninsko pravico na moštu? Kako bi opredelili ravnanje A-ja?

Odgovor: Lastnik bo postal A, ker je mošt njegov in ker je tudi delo njegovo. Lahko bi se na mošt gledalo kot na glavno stvar oz. podlago in na hruške kot dodatek, lahko pa se gleda po principu predelave snovi, tukaj ne vem točno kateri pogled je bolj pravilen, ne spremeni pa dejstva, da je lastnik A. Medtem ko bi B imel tožbo zaradi tatvine (condictio furtiva).

53. A izroči B-ju svojo stvar, ki je res Mancipi, s tradicijo. Ali B lahko postane lastnik?

Odgovori: a) A ni postal civilni lastnik, postal pa je bonitarni lastnik. Po preteku določenega časa pa lahko s priposestvanjem pridobi na stvari tudi civilno lastninsko pravico (eno leto po klasičnem, tri leta po Justinijanovem pravu za premičnine). b) Lahko postane lastnik, ampak šele potem, ko preteče priposestvalna doba. Dokler priposestvalna doba teče, ga pretor varuje kot bonitarnega lastnika.

54. A izroči umobolnemu B-ju, ki pa je v tistem trenutku miren in ga ima za duševno zdravega, posest. Ali bo B pridobil posest? Ali jo je A izgubil?

PRP, 111. primer. Odgovor: B ne bo pridobil posesti, ker za to ne zadostuje dejanska oblast (corpus), imeti mora tudi posestno voljo (animus), ki je duševno bolna oseba nima. A pa izgubi posest, ker je izročil stvar z namenom, da bi na njej opustil posest. Pri tem ni pomembno, ali je posest prešla na koga drugega ali ne (str. 444), ker je mogoče opustiti posest, ne da bi jo pridobil kdo drug, zadostuje, da prenehata oba elementa posesti: posestna volja in dejanska oblast. Pri lastninski pravici pa velja nasprotno: za prenehanje lastninske pravice je nujno, da lastnik stvar uniči, jo odsvoji ali zavrže.

55. A je bil izredno nesramen do sužnjev, vendar se jim je pred smrtjo hotel oddolžiti za storjeno zlo, zato je mnogim sužnjem z volili podelil prostost. Dediču to ni bilo ugodno, ker je poleg tega moral poplačati veliko A-jevih dolgov. Kaj lahko stori?

Odgovor: Če bi dedič dedoval tudi intestatno, se lahko odloči, da ne bo pridobil dediščine po oporoki. Oporoka tako postane naknadno neveljavna (testamentum desertum) in dedič deduje po zakonu, tako da mu ni treba izpolniti volil in osvoboditi sužnjev. Problem je v tem, ker je pretor potem fingiral, da je dedič pridobil dediščino po oporoki. Ima pa še drugo možnost: če je njegov delež nesorazmerno majhen, se lahko sklicuje na pravila in zakone, ki omejujejo volila in osvoboditve sužnjev: osvobodenci so morali imeti vsaj 30 let in zakonsko je bilo omejeno, koliko jih lahko oporočitelj osvobodi. Sicer pa nima dedič nobenega pravnega sredstva, da bi se izognil izpolnitvi zapustnikove poslednje volji.

56. A je bil sin pod očetovsko oblastjo. Oče mu je naročil, naj kupi novo omaro za dnevno sobo. A je omaro kupil od B-ja. Kaj lahko stori B, če A ne plača kupnine? Navedi tožbe!

Odgovor: Oče odgovarja na podlagi adjektivijske odgovornosti. Glede na to, da je tukaj sin ravnal po očetovem naročilu, bo lahko zahteval kupnino z actio quod iusso, sicer pa ima še na voljo tožbo do višine sinovega pekulija (actio de peculio) ali pa tožbo do višine obogatitve (actio de in rem verso), s katero zahteva od očeta toliko, kolikor je prešlo v njegovo premoženje.

57. A je bil tožen z negatorno tožbo. Kljub temu je spet posegel v B-jevo pravico. Katero obligacijsko tožbo ima na voljo B?

Odgovor: Cautio de amplius non turbando se lahko ustanovi samo s stipulacijo, torej ima obligacijskopravno tožbo iz stipulacije, kar je – predvidevam, da je varščina obljubljena v denarnem znesku – condictio ali actio certae creditae pecuniae.

58. A je bil v finančnih težavah, zato si je od svojega soseda B-ja sposodil 1000 zlatnikov in mu v zastavo prepustil svojega konja. Kmalu zatem je A skrivaj vzel svojega konja in ga prodal ter izročil C-ju. Ali je C pridobil na konju lastninsko pravico? Kaj lahko očitamo A-ju? Kateri zahtevki bodo prišli v poštev? Utemelji!

Odgovor: C na konju pridobi lastninsko pravico, vendar konju sledi tudi zastavna pravica, ki je absolutna (učinkuje proti vsakomur). B lahko zahteva konja od C-ja z actio pigneraticia in rem. C pa lahko uveljavlja pravno napako na kupljeni stvari in zahteva od A-ja povrnitev interesa z actio empti, vendar samo pod pogojem, da za napako ni vedel. A-ju lahko očitamo tudi tatvino zastavljene stvari (ker je A še vedno lastnik, gre za furtum possessionis) in B lahko zoper njega naperi tožbo iz tatvine – actio furti – ki se glasi na dvojno vrednost konja.

59. A je bil zaradi negospodarnega ravnanja preklican. Po preklicu si da od B-ja s stipulacijo obljubiti 100, C-ju pa podari konja. Kako je z veljavnostjo pogodb?

Kranjc: Stipulacija velja, darilo pa ne, ker je A omejeno poslovno sposoben in potrebuje skrbnika.

60. A je bil vdovec. Zadnja leta je zanj skrbela B. A bi rad zapustil svoje premoženje B, a se boji, da bodo dediči izpodbijali oporoko. Svetuj A-ju.

Odgovor: A lahko postavi za dedinjo B, vendar mora nujnim dedičem nakloniti vsaj dedni delež (polovica ali tretjina zakonitega deleža po Justinijanovem pravu). Dediče lahko tudi razdedini, vendar mora za to navesti enega izmed zakonsko določenih razlogov in lahko domnevamo, da v tem primeru nima nobenega upravičenega razloga za to.

61. A je B-ja hudo razžalil vpričo več ljudi. B ga je tožil in zahteval od njega visoko odškodnino. Med postopkom je A umrl. B zdaj zahteva plačilo od A-jevega dediča C-ja. Ali bo uspel? Za kaj sploh gre? Utemelji!

Odgovor: Gre za poseg v osebnostno celovitost posameznika (iniuria), zato lahko B toži A-ja z actio iniuriarum. Ta tožba je strogo osebna in zato tako pasivno kot tudi aktivno nepodedljiva, zato B ne bo uspel proti A-jevemu dediču. Strogo osebne obveznosti s smrtjo ugasnejo.

62. A je B-ja prosil za denarno posojilo. B ni imel denarja, imel pa je terjatev v znesku 1000 nasproti C-ju. Kako lahko B prenese terjatev na A-ja? Kdaj se šteje, da je terjatev prešla na A-ja?

Odgovor: B lahko prenese terjatev na A-ja s cesijo. B je cedent (odstopnik), A je cesionar (prevzemnik). Terjatev preide na A-ja, ko je C o odstopu obveščen.

63. A je B-ja v oporoki postavil za edinega dediča svojega premoženja. Prosil ga je, da naj premoženje čez deset let prepusti C-ju. Za kaj gre? Kako skrbno mora B ravnati s premoženjem?

Pravilen odgovor: Gre za vesoljni fideikomis. B mora ravnati s skrbnostjo kot v lastnih zadevah.

64. A je B-ju dal v hrambo zlato ogrlico. Ko je C to izvedel, je začel B-ja vsak dan pregovarjati, naj mu zlato ogrlico posodi. B sprva tega ni hotel storiti, kasneje pa je po vsem pregovarjanju C-ju A-jevo ogrlico vseeno posodil. C jo je nesel na zabavo in tam izgubil. Za kaj gre? Kakšni so zahtevki?

Odgovor: Jasno je, da gre za kršitev shranjevalne pogodbe, zato bo A lahko zahteval ogrlico nazaj od B-ja s tožbo iz shranjevalne pogodbe - actio depositi directa. Verjetno jo lahko tudi od C-ja zahteva z rei vindicatio. B bo pač od C-ja zahteval ogrlico nazaj s tožbo iz posodbene pogodbe - actio commodati directa. Če bi se ogrlica uničila oz. v tem primeru tako izgubila, da je ni mogoče najti, bi lahko A zahteval povrnitev njene vrednosti oz. pač pravila po 3. poglavju actio legis Aquiliae (vrednost, ki se pokaže v naslednjih 30 dneh).

65. A je B-ju hipotečno zastavil kmetijsko zemljišče. Po zastavitvi ga je začel intenzivno obdelovati. Posadil je trto in zgradil klet, v kateri je imel sode, stiskalnico in traktor s škropilnico. Čez čas je B zahteval prepustitev zastavljene stvari. S čim lahko to stori? Kaj bo lahko zahteval od B-ja?

Odgovori: a) B lahko zahteva prepustitev hipotečno zastavljene stvari v posest s stvarnopravno tožbo actio Serviana (po Justinijanovem pravu actio hypothecaria in rem). Od B-ja bo lahko zahteval prepustitev zemljišča z vsem, kar je z zemljiščem trajno spojeno (po načelu superficies solo cedit). Ne bo pa mogel zahtevati premičnih stvari, kot so sodi, stiskalnica in traktor, ker te niso bile predmet hipotečne pogodbe (samo zemljišče). b) B lahko zahteva zemljišče z actio hypothecaria in rem, zahteva pa lahko vse kar je bilo na zemljišče prinešeno (primer je podoben primeru 260 v knjigi primerov na strani 103).

66. A je B-ju izročil 20 gladiatorjev, tako da sta se dogovorila, da mu da za vsakega, ki se vrne z iger živ 20, če pa umre pa 1000. B noče plačati. Kakšno razmerje je to? Svetuj A-ju.

PRP, 586. primer. Odgovor: Gre za inominatni kontrakt dam, da daš. Glede tistih gladiatorjev, ki preživijo, je sklenjena najemna pogodba (locatio conductio), in A lahko od B-ja zahteva plačilo z actio locati. Glede tistih, ki umrejo, je bila sklenjena kupna in prodajna pogodba (emptio venditio) in B lahko zahteva od A-ja kupnino z actio venditi. Prodaja in najem sta bila sklenjena pogojno.

67. A je B-ju izročil sužnja, ker je mislil, da mu ga dolguje iz stipulacije. Ali ga bo B lahko priposestvoval?

Odgovor: Če je B vedel, da mu ga A ne dolguje, potem ne bo mogel priposestvovati in A ga bo lahko zahteval nazaj s conductio furtiva. Če pa je tudi B mislil, da ga dolguje iz stipulacije, ga bo lahko priposestvoval, ker sama izročitev na podlagi pravnega temelja, ki ga štejemo za resničnega, zadostuje za priposestvanje. A pa bo lahko zahteval nazaj vrednost sužnja s conductio indebiti, ker je izpolnil nedolgovano.

68. A je B-ju obljubil 100, če bo opravil izpit in rimskega prava do konca meseca. B se je na izpit prijavil, a je bil odpovedan. Ali bo B lahko dobil 100 od A-ja?

Odgovor: Ne, ker se ni izpolnil pogoj, pod katerim je bil denar obljubljen. Ni pomembno, ali je bilo to po krivdi B-ja ali posledica od njega neodvisnih okoliščin.

69. A je B-ju plačal 1000 sestercev za osvoboditev njegovega sužnja. B ga ni osvobodil. Pojasni razmerje in pravne zahtevke.

Odgovori: a) Gre za inominatni kontrakt tipa do ut facias. A lahko zahteva od B-ja izpolnitev njegove obveznosti s tožbo actio praescriptis verbis, ali pa vrnitev izročene denarnega zneska s conductio causa data causa non secuta. b) Gre za nalog. Iztožljiv postane z actio praescriptis verbis. c) Gre za darilno pogodbo z dodanim pogojem (v bistvu za nalog). Pogoj se ni uresničil, kar pomeni da bo lahko s conductio causa data causa non secuta (mislim, da tu ne pride v poštev actio praescriptis verbis, ker je to tožba za izpolnitev, ne pa na vrnitev stvari) zahteval 1000 sestercev nazaj. Tu se ne bi dalo iztožiti naloga, ker je darilna pogodba enostranski pravni posel, B pa sploh ni soglašal z osvoboditvijo. Dragoxxx: Gre za nalog oz. še boljše za inominatni kontrakt do ut facias. A se je dogovoril z B-jem, da mu da denar in B se je zavezal da osvobodi sužnja. Ker B svojega dela obveznosti ne izpolni, lahko A zahteva vrnitev obogatitve (denarnega zneska) s tožbo conductio causa data causa non secuta, ali pa zahteva izpolnitev obveznosti s tožbo actio praescriptis verbis.

70. A je B-ju posodil računalnik za izdelavo seminarske naloge. Ker je to trajalo predolgo časa, sta se zmenila, da B A-ju plača 1000 tolarjev na mesec. Kakšno je bilo razmerje prej in kakšno po tem dogovoru?

Odgovor: Najprej sta sklenila posodbeno pogodbo (commodatum), ki je neodplačna, nato pa najemno pogodbo (locatio conductio rei), ki je odplačna. V obeh primerih je A samo detentor.

71. A je B-ju prodal sužnja in ga odsvojil z mancipacijo, pri kateri ni bilo zadostnega števila prič. Pojasni, kako je z lastninsko pravico. Kakšno pravno varstvo ima B?

Odgovor: Zaradi formalne pomanjkljivosti se lastninska pravica na sužnju ni prenesla in A je ostal civilni lastnik, B pa je imel stvar v bonitarni lastnini, dokler ni potekel priposestvovalni čas. Do takrat je lahko B proti A-ju uveljavlja ugovor prodane in izročene stvari (exceptio rei venditae et traditae), če pa bi mu kdo stvar odvzel (lastnik ali kakšna tretja oseba), je imel zoper njega publicijansko tožbo, ki je temeljila na fikciji, da je priposestvovalni čas že potekel.

72. A je B-ju s stipulacijo obljubil 10 zlatnikov. Ko mu jih nese, mu padejo v potok, ki jih odnese za vedno. Komentiraj!

Odgovor: Če je A obljubil B-ju natančno te zlatnike, gre za species in z uničenjem pride do naknadne nemožnosti neizpolnitve (dolžnik odgovarja, če so bili uničeni po njegovi krivdi). Če pa je A obljubil določen denarni znesek, gre za genus in škodo trpi A. Načelo: species perit ei cui debetur, genus perire non censetur.

73. A je B-ju zastavil tujega konja v zavarovanje njegove terjatve. Nato je B-ju dolg plačal, B pa mu ni hotel vrniti konja. Ali ga lahko A zahteva nazaj? S katero tožbo?

Odgovor: A ga lahko zahteva nazaj z actio pignoratitia directa, ker mu je B na podlagi zastavne pogodbe dolžan vrniti zastavljeno stvar, četudi A ni lastnik.

74. A je B-ju ukradel konja in ga prodal C-ju. Ali je kupoprodajna pogodba veljavna? Kakšne tožbe ima C, če mu B odvzame konja?

Odgovor: Kupoprodajna pogodba je veljavna, ker nima nobenih stvarnopравnih učinkov in jo je mogoče skleniti tudi glede tuje stvari. C lahko toži A-ja z actio empti, ker mu je vede prodal tujo stvar (glasi se na interes). Lahko ga toži tudi s actio auctoritatis, če mu je A konja mancipiral (dvojna kupnina), ali pa uporabi tožbo iz stipulacije, če si je dal obljubiti pogodbeno kazen za primer evikcije. (Toži lahko le pod pogojem, da za pravno napako na konju ni vedel.)

75. A je B-ju ukradel neko stvar. Ker ga je bilo strah, da ga bodo odkrili je stvar hranil pri Meviju. Kdo lahko od Mevija zahteva stvar in s katero tožbo?

Odgovori: a) Shranjeno stvar lahko zahteva njen lastnik B z rei vindicatio, Mevij pa mu jo je dolžan vrniti. Če pa tega ne stori, jo lahko zahteva položnik A, čeprav je tat. Za to ima na voljo posebno in factum koncipirano tožbo (str. 781). b) A lahko zahteva z actio commodati directa. B lahko zahteva z reipersekutorno tožbo conditio furtiva, ne vem, kako je z rei vindikacijo, ker Kranjc vedno govori, da bo prišlo do rei vindikacije samo, če toženec oporeka lastninsko pravico, kar toženec tu sigurno ne bi.

76. A je B-ju ukradel sekiro, potem pa jo je dal na posodo C-ju. Kdo in s katerimi tožbami bo lahko zahteval sekiro od C-ja oz. katere tožbe prihajajo v poštev v tem primeru)?

Odgovori: a) Ker se lastninska pravica pri posodbeni pogodbi ne prenaša, je sekiro lahko veljavno posodil tudi tat in v tem primeru bo A lahko zahteval nazaj od C-ja sekiro s tožbo actio commodati directa. Če pa je pravi lastnik (B) že pred tem ugotovil, da so mu sekiro ukradli, bo lahko uporabil rei vindicatio oz. conditio furtiva. b) Jaz bi najprej začel z conditio furtiva oz. rei vindicatio, ker je bolj ugodna. In po mojem mnenju ima prednost to pred tatom, ki pa bi zahteval vrnitev na posodo dane stvari z direktno tožbo. V bistvu bi bilo logično, da ima lastnik prednost pri tožbi oz. zahtevanje stvari nazaj c) Da, lastnik ima seveda prednost pred tatom, to je logično. Ampak, če tat pač zahteva stvar preden lastnik sploh zve, da so mu jo ukradli, jo lahko zahteva z actio commodati directa.

77. A je B-ju zastavil tujo stvar. Razloži obligacijskopравni in stvarnopравni vidik.

Knjiga, stran 449. Odgovor: Z zastavitvijo tuje stvari ne nastanejo nobeni stvarnopравni učinki, ker A nima razpolagalne pravice. Zastavitev tuje stvari je torej nična in zastavni B na njej ne dobi nobene stvarne pravice. Obligacijskopравno pa pride z izročitvijo stvari do nastanka zastavne pogodbe, na podlagi katere lahko B toži A-ja s tožbo actio pignoratitia in rem in zahteva od njega interes, ki ga je imel na tem, da bi dobil zadostno jamstvo za zavarovanje svoje terjatve.

78. A je B-ju zaupal svojo stvar, da bi jo ta v njegovem imenu izročil C-ju. B pa je stvar v lastnem imenu izročil D-ju. Komentiraj.

PRP, 137. primer. Odgovor: D ne bo pridobil na stvari lastninske pravice, ker nihče ne more na drugega prenesti več pravic kakor jih ima sam. A lahko toži B-ja zaradi tatvine (actio furti), samo stvar pa lahko zahteva od D-ja z rei vindicatio.

79. A je dal B-ju na posodo svojo kitaro, nato pa mu jo je ukradel in zahteval od njega odškodnino. B jo je plačal, nato pa je ugotovil, da je kitara pri A-ju. Katero tožbo ima na voljo B?

Odgovor: B ne more tožiti z actio furti, ker je A lastnik, lahko pa toži z actio commodati contraria, da mu A povrne, kar je plačal. Tožbo iz tatvine bi imel samo, če bi imel interes na tem, da stvar pridrži (če je imel s stvarjo nujne stroške).

80. A je B-ju, ki je na loteriji zadel velik znesek, svetoval, da naj denar prepusti v upravljanje C-ju, ki je bil znan strokovnjak za borzo. B je to storil, C pa je denar vložil v podjetje Bluff d.o.o., ki pa je kmalu za tem propadlo. Svetuj B-ju. Kakšna razmerja so v tem primeru sploh nastala?

Odgovor: Med A-jem in B-jem ni nastalo nobeno pravno razmerje, ker je dal A B-ju nasvet izključno v njegovem interesu (mandatum tua gratia se šteje za nasvet – consilium), zato ne more B od njega ničesar zahtevati. Med B-jem in C-jem je nastalo mandatno razmerje, na podlagi katerega lahko B toži z actio mandati directa, vendar le v primeru, da je C izgubil denar iz malomarnosti ali naklepno (če je denar vložil na slepo, ne da bi poznal podjetje). Če je do tega prišlo brez njegove krivde (ampak zaradi splošne gospodarske krize ☺), nima proti njemu nobenega zahtevka.

81. A je dal B-ju posojilo v znesku 100. Po pomoti je izročil denar, ki ga je pri njem shranil C. Kako je z veljavnostjo posojilne pogodbe? Kdo in kako lahko od B-ja zahteva posojeni znesek?

Pravilen odgovor: Posojilo ne velja. Dokler denarja ne porabi, ima lastnik na voljo rei vindicatio, pozneje pa ima posojilodajalec conductio de bene dependis.

82. A je dal B-ju v najem C-jevo hišo. Nato je C umrl in B je bil postavljen za njegovega dediča. Ali je B dolžan plačevati najemnino? Katero tožbo ima na voljo?

Odgovor: B lahko uporabi actio conducti, da se osvobodi obveznosti iz najemne pogodbe, ko postane lastnik hiše na podlagi dedovanja. Do takrat pa mora plačevati najemnino.

83. A je dal B-ju v najem vinski sod. Ko je B vanj natočil vino, je to izteklo. Ali lahko B zahteva od A-ja povračilo škode in s katero tožbo?

PRP, 606. primer. Odgovor: Pri locatio conductio je najemodajalec odgovarjal za škodo, ki jo je najemniku povzročila najeta stvar. Pri sodih z vinom je odgovarjal tudi, če za napako ni vedel. B je lahko tožil A-ja z actio conducti, ki se je glasila na interes.

84. A je dal sužnja B-ju, da mu služi v dobri veri. Suženj kupi stvar, bila pa mu je tudi izročena. Čigava je stvar? Utemelji.

PRP, 96, 97. in 98. primer. Odgovor: Stvar pripada B-ju, ker lahko pridobivamo posest tudi preko tistega, ki ga posedujemo v dobri veri, čeprav je tuja last ali svoboden. Suženj, ki ga posedujemo v dobri veri pridobiva za nas, kar pridobi s svojim delom ali našim premoženjem. Če stvar ni bila pridobljena iz B-jevih sredstev, ne pripada njemu, prav tako pa ne pripada njegovemu gospodarju. Če je stvar kupil svoboden človek, pripada njemu.

85. A je dal svojo stvar na popravilo k B-ju. Medtem ko je popravilo trajalo, se je dogovoril s C-jem, da mu (A C-ju) proda stvar, ki je bila na popravilu pri B-ju. Zato, da ne bi imela preveč zamudnega dela, sta se

sopogodbenika dogovorila, da se stvar šteje za izročeno C-ju. Okvalificiraj dogovor med A-jem in C-jem. Zakaj gre? Utemelji! Kaj se zgodi, če B ne želi izročiti stvari C-ju? Kateri zahtevek ima na voljo C? Utemelji.

Odgovor: Gre za izročitev na dolgo roko (longa manu traditio), kjer pridobitelj pridobi posest že s sporazumom. C je postal lastnik stvari, zato jo lahko od B-ja zahteva z rei vindikacijo.

86. A je dolgoval B-ju 100. Ker ni imel denarja je vzel denar svojega sostanovalca C, ne da bi ga vprašal in ga je izročil B-ju. Kako bi lahko opredelili A-jevo ravnanje? Kako je z lastninsko pravico na denarju? Kako je z A-jevo obveznostjo?

Pravilen odgovor: A je tat in ima namen prilastitve. Za lastninsko pravico ne vemo, kdo jo ima. Če denar še ni bil porabljen, jo ima C in lahko naperi rei vindicatio, če pa je bil že porabljen, pa le actio furti. Dokler obstaja zahtevek rei vindicatio, terjatev ne ugasne.

87. A je dolgoval B-ju konja Sivca, ki si ga je dal slednji od njega obljubiti prejšnji teden. A mu ga ni izročil v dogovorjenem roku, konj pa je, še preden je utegnil vložiti tožbo, poginil. Za kaj gre? Ali lahko B toži A-ja? Ali bo v pravdi uspešen?

Odgovor: Gre za zamudo pri izpolnitvi, ki je na strani dolžnika (mora debitoris). Zaradi zamude dolžnik odgovarja tudi za naključje. B lahko toži A-ja in v pravdi bo gotovo uspel, ker gre za species in A odgovarja tudi za naključno uničenje stvari.

88. A je dolžan B-ju 100. B privoli, da mu A namesto 100 da vola. Kakšen institut je to? Nato A-ju tretji stvar evincira. Svetuj A-ju.

Odgovor: Gre za nadomestno izpolnitev ali datio in solutum (dajatev namesto plačila). V klasičnem pravu se je štelo, da v primeru evicije obveznost obstaja naprej, B bi lahko torej zahteval 100, ki mu jih je A prvotno dolgoval. Proti koncu klasične dobe pa so upnika, ki mu je bila stvar evincirana, obravnavali kot kupca. B je imel analogne tožbe iz kupne pogodbe, toži lahko torej z actio empti na interes, ki ga je imel na tem, da mu stvar ne bi bila evincirana.

89. A je dolžan B-ju 1000. Namesto tega mu obljubi žito v isti vrednosti. Ali je A dolžan sprejeti? Za kaj gre, če A sprejme žito? Kdaj terjatev zapade? Kaj lahko B iztoži od A-ja?

Kambič: A ni dolžan sprejeti. Gre za konstitut. B lahko iztoži 1000 ali žito.

90. A je gojil konje. Medtem ko ga ni bilo v bližini, je v hlev zašel njegov sosed B in prinesel posebno in zelo drago krmo za lame ter z njo nahranil B-jeve konje. Analizirajte pravno razmerje med A in B. Kaj, če konji zaradi neustrezne krme izgubijo lesk? Kaj, če konji postanejo lepši in posledično dražji?

Odgovor: Gre za poslovodstvo brez naročila (negotiorum gestio). A je gospodar posla (dominus negotii), B pa je poslovodja brez naročila (negotiorum gestor). B lahko od A-ja z actio negotiorum gestorum contraria zahteva vrnitev stroškov za krmo. Ker je B hranil konje s krmo, s katero jih A navadno ni hranil, odgovarja tudi za naključje, in A lahko od njega zahteva povrnitev škode, ki jo je imel zaradi tega, ker so konji zaradi nepravilne prehrane izgubili lesk. Če pa konji postanejo zaradi nove krme lepši, pa pripada korist A-ju in B ne more na podlagi dodatnega dobička ničesar zahtevati.

91. A je hipotečno zastavil vazo trem upnikom. Najprej B-ju za svoj dolg v višini 100, nato C-ju za Ticijev dolg v višini 120 in kot tretjemu še D-ju za svoj dolg v višini 40. D se je z B-jem dogovoril, da mu bo plačal njegovo terjatev ter da bo potem on vazo prodal. Ali bo uspel? Če, zakaj? Kakšna bodo poplačila posameznik upnikov, če bo za vazo iztržil 240? Pojasni!

Odgovor: D bo uspel, ker ima pri večkratni zastavitvi zastavni upnik, ki mu je bila stvar kasneje zastavljena, pravico, da prvemu upniku ponudi plačilo njegove terjatve in tako stopi na njegovo mesto (ius offerendi et succedendi – pravica ponudjenja in nasledovanja). Potem, ko vazo proda, se najprej poplača iz tega dolg prvega upnika (torej 100), nato drugega (C-jev dolg je poplačan v celoti) in šele potem pride spet na vrsto D, katerega dolg je poplačan le delno (20 od 40), ostanek pa mora terjati od A-ja.

92. A je hotel postaviti hišo. Pred njo je hotel postaviti dragocen antični grški steber. Upravljavec dvigala, ki je dvigoval steber, je prej zamenjal staro vrv z novo in atestirano. Vrv se je strgala in steber se je prelomil. Kdo bo trpel škodo?

PRP, 624. primer. Odgovor: Podjemnik je pri locatio conductio operis odgovarjal za vsako krivdo. V tem primeru podjemniku ni mogoče očitati nobene malomarnosti, zato bo škodo trpel lastnik (ker je ni zakrivil podjemnik, ampak je šlo za naključje).

93. A je hotel skleniti posojilno pogodbo z B-jem, B pa je mislil, da gre za darilno pogodbo. Komentiraj.

Odgovor: Gre za zmoto o pravnem poslu. Ker stranki ne izrazita ustrezne poslovne volje, ne nastane niti darilna niti posojilna pogodba.

94. A je imel medveda, ki ga je naučil plesati in je z njim dobro služil. Medved je bil v kletki. Mimo je prišel B, ki se mu je medved zasmilil in ga je izpustil v gozd, da ga ni bilo moč ujeti. Kaj sledi? Kaj pa, če medveda kasneje ujame lastnik cirkusa in ga vključi v svojo predstavo?

PRP, 79. primer. Odgovor: A izgubi posest in tudi lastninsko pravico na medvedu, ker je ta pridobil svojo naravno prostost. A ima proti B-ju tožbo in factum, ker je zaradi njega izgubil lastninsko pravico na medvedu. Če ga kasneje ujame lastnik cirkusa, pridobi na njem lastninsko pravico z okupacijo, ker so divje živali, ki imajo svojo naravno prostost, lahko predmet okupacije.

95. A je imel na gozdu rabo. Ko si je pripravljajl drva, je mimo prišel B, ki so mu bila drva zelo všeč in je ponudil, da jih odkupi nad tržno ceno. A je privolil. Komentiraj!

PRP, 241. primer. Odgovor: Uzuar praviloma nima pravice prodajati plodov stvari, na kateri ima služnost rabe. Izjema pa je pri rabi na gozdu, ki jo je cesar Hadrijan izenačil z užitkom, tako da A sme prodati drva B-ju.

96. A je imel pri B-ju shranjen računalnik. Na obisku je bil C, ki mu je bil računalnik všeč in je prosil A-ja, če mu ga posodi. A mu je posodil računalnik. Ali pogodba velja? Komentiraj!

Odgovor: Posodbena pogodba velja, ker ne ustvarja nobenih stvarnopravnih učinkov in jo lahko veljavno sklene tudi nelastnik. Zato ima proti C-ju actio commodati directa, računalnik pa lahko od C-ja zahteva tudi sam lastnik A z rei vindicatio. (Toda B je s tem zagrešil furtum usus, saj je dovolil tretji osebi, da stvar uporablja, čeprav se z A-jem za to nista dogovorila. Zato ga bo lahko A tožil z actio depositi directa, ki ima za posledico infamijo.)

97. A je imel stanovanjski blok, v katerem je živelo več najemnikov. Blok je upravljal upravnik B. On se je z vodovodarjem C dogovoril, da bo pregledal in popravil tesnila vseh pip v bloku. Za kakšen pravni posel gre? Kdo in po pod kakšnimi pogoji je zavezan plačati C-ju? Utemelji.

PRP, 750. primer. Odgovor: Gre za pravni posel v breme tretje osebe. B opravlja posle za A-ja, zato je ta zavezan iz njih kot lastnik na podlagi adjektivijske odgovornosti. Če C ne dobi plačila za opravljeno delo od B-ja z actio conducti, ga lahko zahteva od A-ja z actio institoria, ker je B samo njegov pooblaščenec. Te tožbe pa ne more uporabiti, če je A svojemu institorju izrecno omejil pooblastila.

98. A je izgubil neko stvar in ne ve, kje je. Ali jo je zato nehal posedovati?

PRP, 113. in 114. primer. Odgovori: a) Če jo je izgubil tako, da je ni več mogoče najti, je izgubil posest, (čeprav je ni vzel nihče drug v posest). Če pa je stvar izgubljena samo začasno, ker je A odložil skrbno iskanje, je posest ohranil. B) Da. Če tisto, kar posedujemo izgubimo tako, da ne vemo kje je, prenehamo posedovati.

99. A je izročil svojega sužnja B-ju, da bi ga izučil za kuharja. B je vzel sužnja s seboj na potovanje v Afriko in na morju so ga ubili pirati. Za kakšno razmerje gre in kdo nosi odgovornost za škodo?

Odgovor: Gre za locatio conductio operis (delovršna pogodba), s katero se je B zavezal opraviti določeno storitev.

100. A je izročil sodniku podkupnino v višini 1000 sestercev, da bi slednji presodil v njegovo korist v sporu z B-jem glede povrnitve srebrne mizice, ki jo je slednji pri njem shranil. Sodnik pa je navkljub temu, da je podkupnino prejel, razsodil v korist B-ja. Ali lahko A zahteva povrnitev zneska, izročene sodniku? Utemelji.

Odgovor: Gre za inominatni kontrakt tipa do ut facias (dam da storiš), kjer je mogoče izročen znesek zahtevati nazaj s *condictio causa data causa non secuta*, vendar ima tukaj nemoralno kavzo, zato posest ni veljavno sklenjen (je ničen). Če bi nemoralno ravnal samo prejemnik, bi lahko zahteval vrnitev denarja s *condictio ob turpem causam*, tukaj pa sta nemoralno ravnala oba, zato bo njegov zahtev zavrnjen in močnejši bo položaj posestnika. To pa ne pomeni, da lahko sodnik denar obdrži.

101. A je kupil 10 kg sadja. Doma pa ugotovil, da so mu dali le 8 kg. Za kaj gre? Kaj bo lahko storil A?

Kambič: Gre za kupno in prodajno pogodbo. Gre za napako v količini. A bo lahko tožil z *actio empti*, ki se glasi na interes.

102. A je brez varuhove avtorizacije kupil stvar od nedoraslega B-ja, za katerega je menil, da je dorasel. Ali lahko priposestvuje?

PRP, 155. primer. Odgovor: Lahko priposestvuje, ker je v zmoti glede dejanskih okoliščin, dejanska zmota pa ne škoduje (*facti vero ignorantia non nocet*).

103. A je kupil konja. B-ju, trgovcu s konji, je povedal, da potrebuje konja za oranje in tudi za vožnjo. B je A-ja odpeljal v hlev in mu omogočil naj si sam izbere konja. A-ju je bil všeč določen konj, zato je B-ju povedal, da želi tega konja. Konja je odpeljal domov. Čez čas je ugotovil, da konj ne zna vleči pluga. Kaj lahko stori?

Odgovor: Gre za skrito stvarno napako, ker je A prodajalcu povedal, kakšnega konja potrebuje, zato bi ga moral opozoriti, da konj, ki ga je izbral, ni primeren za oranje. Zato bo lahko A od B-ja zahteval znižanje kupnine z *actio quanti minoris*, ali pa celo razdril pogodbo z *actio redhibitoria*.

104. A je kupil od B-ja pet ukradenih sužnjev. Pojavi se lastnik sužnjev, ki sužnje A-ju evincira. Zaradi zastoja dela na polju, ker ni imel sužnjev, je A utrpel veliko škodo. Upoštevaj dobrovernost in zlovernost prodajalca.

Odgovor: Gre za pravno napako stvari. Če je kupec dobroveren, ga lahko kupec toži z *actio auctoritatis*, ki se glasi na dvojno vrednost kupnine, vendar le pod pogojem, da je sužnje dobil z mancipacijo. Če je bil B zloveren, potem ga lahko A toži z *actio empti*, ki se glasi na celoten interes.

105. A je kupil od B-ja avto predvsem zato, ker je imel avto naknadno vgrajen navigacijski sistem (GPS). Obljubiti si ga je dal s stipulacijo. B je pred izročitvijo avta odstranil GPS. Svetuj A-ju.

Odgovor: A lahko stvarno napako (avto nima dogovorjenih lastnosti) uveljavlja s tožbo iz stipulacije. Če si je dal navigacijski sistem obljubiti s stipulatio duplae, potem lahko toži na dvojno vrednost, če s stipulatio habere licere, pa na interes.

106. A je kupil od B-ja sužnja Stiha, B pa mu je po pomoti izročil sužnja Dama. Ali lahko A priposestvuje Stiha?

Odgovor: Ne more, ker kot kupec na more priposestvovati tistega, kar ni bilo kupljeno.

107. A je kupil od B-ja zlato verižico. Čez čas je ugotovil, da slednja ni zlata, ampak bronasta, in je bil slabe volje. Ali lahko proti B-ju uveljavlja kakšne zahteve? Utemelji!

Odgovor: Če je A povedal B-ju, da želi zlato verižico, ta pa mu je namerno podtaknil bronasto, ga lahko toži z actio empti na interes zaradi nepoštenega ravnanja. Če sta oba mislila, da gre za zlato verižico, potem zмотa glede snovi povzroči, da je pogodba nična. Če pa je A videl v prodajalni verižico in jo je kupil, misleč, da je zlata, pa tega ni preveril, ne bo mogel od B-ja ničesar zahtevati, ker je obstajalo soglasje glede predmeta.

108. A je kupil od B-ja zaboj jabolk in mu naročil, naj ga odloži v njegovi veži naslednji dan. B jih je prinesel in jih pustil na dogovorjenem mestu. Preden je prišel A domov, je prišel mimo sosed, si zaželel jabolka in vzel cel zaboj. Kdo in katere tožbe ima na voljo?

Odgovor: Gre za izročitev na dolgo roko ali brevi manu traditio. A je pridobil posest in lastnino na jabolkih takrat, ko jih je prodajalec po njegovem naročilu položil v njegovo hišo. Zato jih lahko on zahteva nazaj od soseda s condictio furtiva, proti sosedu pa lahko naperi tudi actio furti.

109. A je kupil stvar od B-ja, za katerega je zmotno mislil, da ni lastnik prodane stvari. B mu je stvar izročil. Ali je A postal lastnik stvari?

PRP, 152. primer. Odgovor: A je postal lastnik stvari, ker je pomembnejše dejansko stanje, kot pa subjektivno prepričanje. Dejanska zмотa ne škoduje.

110. A je kupil stvar od lastnika B-ja v prepričanju, da je B nelastnik. Ali bo sme priposestvovati ali ne?

PRP, 152. primer. Odgovor: Lahko bo priposestvoval, ker je tukaj dejansko stanje pomembnejše kot pa subjektivno prepričanje. A postane lastnik, čeprav misli, da stvari ni kupil od lastnika, če mu je stvar v resnici izročil lastnik, ker dejanska zмотa ne škoduje.

111. A je kupil sužnja, ki mu je kmalu pobegnil. Ali ga lahko priposestvuje?

Odgovor: Lahko ga priposestvuje v primeru, če na sužnju ni nihče pridobil posesti.

112. A je kupil od B-ja vino, dobil pa je kis. Ali kupna pogodba velja?

Knjiga, stran 276. Odgovor: Kupna pogodba velja, ker sta stranki soglašali glede predmeta, obstajala pa je zмотa glede snovi (error in substantia). To v tem primeru ne pomeni bistvene zмотe, saj gre za skoraj isto bistvo stvari, če se je vino skisalo. Drugače pa je, če ne gre za vinski kis, v tem primeru pogodba ne velja.

113. A je kupil zemljišče s hišo v Galiji. Kako je z lastninsko pravico in posestjo?

Kranjc: Galija je provincialno zemljišče, zato na zemljišču ne pridobi lastninske pravice, ampak samo posest in užitek.

114. A je kupil zemljišče, ki je bilo izredno suho. Soseba je vprašal za služnost vode, vendar le-ta tega ni hotel, ker mu je bil A-jev nečak nekaj dolžan. Sosed je zato ustanovil služnost, ki je bila v korist samega A-ja. A umre in njegov dedič (nečak) trdi, da je služnost priposestvoval. Ali to drži? Zakaj?

PRP, 224. primer. Odgovor: Število osebnih služnosti je bilo omejeno, zato sosed ni mogel ustanoviti posebne služnosti vode samo za A-ja, služnost je bila v korist zemljišča. Zato je bilo možno, da je A služnost priposestvoval, vendar jo je moral izvrševati dovolj dolgo (10 ali 20 let). PRP, 224. primer: Služnost napajanja drobnice je praviloma bolj služnost zemljišča kot osebe. Če pa je oporočnik označil v oporoki neko določeno osebo, za katero je hotel, da naj ji bo naklonjena služnost, ta služnost ne bo na voljo kupcu ali dediču (pravnemu nasledniku osebe, ki ji je bila služnost naklonjena).

115. A je kupoval konja Sivca. Ni vedel, da ima prodajalec dva konja Sivca. Za kaj gre? Ali je pogodba veljavna?

Kranjc: Gre za zmotu o predmetu. Pogodba je neveljavna. Če pa kupec in prodajalec mislita istega konja, pa pogodba velja.

116. A je med predavanji ukradel B-ju zlato uro in jo skril v kotliček na stranišču. Ko jo je naslednji dan nesel domov, ga je ustavila policija in pri njem našla uro. Gre za očitnega tatu? Kdo so po rimskem pravu očitni tatovi?

Odgovor: Očitna tatvina je tatvina, pri kateri je storilec zaloten, ko je kradel: tisti, ki je bil zaloten pri jemanju stvari in tudi tisti, ki so ga na dan tatvine zalotili z ukradeno stvarjo, preden jo je prinesel do skrivališča. A torej ni očitni tat (dobili so ga šele naslednji dan, ko je stvar nesel domov).

117. A je mislil da je podedoval zlato vazo in jo prodal B-ju. Čez 1 teden je lastnik vaze (A-jev stric) umrl in vazo dejansko zapustil A-ju. Kdo je lastnik? Kaj je s pogodbo? Ali ostane veljavna? Bo lahko A vazo uspešno zahteval nazaj?

Kambič: Da, kupna pogodba je veljavna. Dedič lahko stvar zahteva nazaj z rei vindicatio.

118. A je na boljšem sejmu kupil žimnico. Ko je prišel domov, je ugotovil, da je raztrgana, zato jo je nesel k tapetniku, da bi jo preoblekel. Ta je našel v žimnici vrečko zlatnikov. Za kaj gre? Kaj lahko kdo stori? Kaj je z lastninsko pravico?

Odgovor: Gre za najdbo, vendar to po rimskem pravu ni zaklad, ker je lahko zaklad le v nepremičnini (po našem stvarnem pravu je lahko tudi v premičnini). Lastnik lahko zahteva zlatnike nazaj z rei vindikacijo. Ni verjetno, da bi šlo za zavrženo stvar, zato se je lastninska pravica na njih ohranila.

119. A je na robu svojega zemljišča zakopal svoj denar in odšel v tujino. Kasneje se je vrnil, a denarja ni bilo več. Ali gre za zaklad? Ali ima A posest in lastninsko pravico? Kako je glede tistega, ki je vzel denar?

PRP, 116. primer. Odgovor: Zaklad je stara shranitev denarja ali drugih dragocenosti, za katero se je že pozabilo, čigava je. To torej ni zaklad, saj je lastnik še živ in se je vrnil po denar. A ohrani lastninsko pravico na denarju, ne pa tudi posesti, ker si ga je prilastil nekdo drug (denarja nima v dejanski oblasti). Tisti, ki si je prilastil denar, je tat, in A ga lahko toži s *condictio furtiva* in *actio furti*. Ne more biti v dobri veri, saj bi moral v primeru, da je mislil, da gre za zaklad, polovico izročiti lastniku zemljišča.

120. A je na svojem vrtu opazil čebelji roj. Ometel ga je in zaprl v panj. Kako je z lastninsko pravico in kako s posestjo čebeljega roja? Utemelji.

Pravilen odgovor: Lastninsko pravico ima še zmeraj čebelar, dokler roj vidi in ga lahko zasleduje. Ta, ki ga omete, je dobroveren posestnik, lastnik z okupacijo, če je *res nullus*.

121. A je na svojem zemljišču gradil hišo z gradivom B-ja. Ali bo gradivo postalo A-jevo? Kakšno sredstvo ima B?

Knjiga, stran 376. Odgovor: Gradivo postane A-jevo šele, ko B-ju plača dvojno vrednost gradiva, vendar pod pogojem, da je bil A dobroveren, sicer lastninsko pravico ohrani B. B ima na voljo tožbo *actio de tigno iuncto*, s katero lahko zahteva dvojno vrednost gradiva. Če je bil A dobroveren, bo po plačilu dvojne vrednosti postal tudi lastnik gradiva, če pa je vede uporabil tuje gradivo, pa tudi potem ne bo pridobil lastninske pravice, vendar B ne bo mogel zahtevati gradiva nazaj vse dokler bo zgradba stala. Če se bo kasneje porušila, bo lahko B zahteval stvar nazaj.

122. A je najel B-ja, da pelje njegov tovor žita v Rim. B je peljal preko mostu, kjer je moral plačati mostnino. Ali bo lahko zahteval denar za mostnino od B-ja?

Odgovor: Mostnino bo moral plačati sam, če je takrat, ko je dajal voz v najem, vedel, da bo šel tam preko.

123. A je na svojem zemljišču nastavil past, v katero se je ujel divji prašič. Mimoidočemu B-ju se je zasmilil, zato ga je osvobodil in prašič je zbežal v bližnji gozd. Razmerje in tožbe.

PRP, 79. primer. Odgovor: Če se je prašič ujel tako, da bi se lahko tudi sam osvobodil, se ne šteje, da ga A še ni imel v posesti, zato A nima zoper B-ja nobene tožbe. Če pa se ne bi mogel sam rešiti, velja, da je divji prašič že prišel v A-jevo oblast in A ima zoper B-ja tožbo *in factum*. (A pa izgubi lastninsko pravico na prašiču, ker ta pridobi nazaj svojo naravno prostost.)

124. A je na tleh našel prstan, ga dal v žep in čez čas pozabil nanj. Ko je bil na sprejemu pri egipčanskem veleposlaniku, mu pade prstan iz žepa na tla. Veleposlanik ga prepozna za svojega in ga obtoži tatvine. Ali bo uspel? Upoštevaj različne možnosti!

Odgovor: Če je A pobral prstan z namenom, da ga vrne lastniku, veleposlanik ne bo uspel z *actio furti*. Če ga je A pobral z namenom, da si ga prilasti, pa lastnik lahko uspe s tožbo iz tatvine, poleg tega pa lahko zahteva prstan nazaj s *condictio furtiva*. A se ne more sklicevati na to, da je mislil, da gre za zavrženo stvar, ki je lahko predmet okupacije, saj ni verjetno, da bi kdo zavrzel dragocenost.

125. A je najel ladjo, da bi prepeljala njegove kamne iz kamnoloma na njegovo posestvo. Prišlo je do brodoloma in kamni so se potopili v Tiberu. Lastnik je počakal do poletja, ko je nastopila huda suša in gladina reke se je tako spustila, da so lahko izvlekli kamne na suho. Ali se je na kamnih ohranila lastninska pravica? Kaj pa posest?

Odgovor: Kamni niso bili zavrženi, zato velja, da je A ohranil lastninsko pravico na njih, ne pa tudi posesti, ker je A izgubil nad njimi dejansko oblast.

126. A-jev prstan je padel z ladje v morje na taki globini, da ga ni bilo mogoče dobiti nazaj. Požrla ga je riba in ribič B jo je ujel ter našel prstan. Ali je ta prstan lahko predmet okupacije?

Knjiga, stran 305. Odgovor: Prstan je lahko predmet okupacije, ker se je izgubil tako, da ga nihče ni mogel dobiti nazaj (gre za objektivno nemožnost). Lastninska pravica je vezana na stvar in ko ta ni več dostopna človekovi oblasti, izgubi atribut stvari. Če kasneje spet postane dostopna človekovi oblasti, lastninska pravica na njej ne oživi.

127. A je napisal oporoko, v kateri je za dediča postavil sina B-ja. Čez eno leto se mu je rodil sin C. Ko ga je z vozičkom peljal na sprehod, si je ranil nogo, dobil okužbo, prišlo je do sepse in v hudih mukah je umrl. Kdo deduje in na kakšen način?

Knjiga, stran 761. Odgovor: A-jeva oporoka je naknadno neveljavna (testamentum ruptum), ker se je potem, ko jo je oporočitelj napravil, pojavil nov suus heres. Zato bo uvedeno intestatno dedovanje, po katerem dedujeta oba sinova (B in C) po enakih deležih.

128. A je naročil B-ju, naj C-ju posodi 100 zlatnikov. Glede na to, komu bo C dolžan vrniti posojene zlatnike, lahko nastaneta dve razmerji. Pojasni, kateri dve in kdaj.

Kambič. Gre za posredno posojilo (če je dolžnik zavezan prvemu) ali pa za mandatam qualificatum (če je dolžnik zavezan drugemu).

129. A je naročil B-ju, naj mu kupi C-jevo hišo za 120, on pa jo je kupil za 150. A ne želi povrniti stroškov, ker trdi, da se B ni držal mej naročila. Kaj lahko stori B? Katero tožbo ima?

Odgovor: B lahko uporabi actio mandati contraria, s katero lahko zahteva povrnitev denarja do višine dogovorjene cene.

130. A je neko svojo res Mancipi prodal in jo samo izročil B-ju. Ta jo je nato posodil C-ju. Po C-jevi smrti jo je C-jev dedič F, ki jo je smatral za C-jevo stvar, prodal D-ju, ki jo je dobil v dobri veri in s tem postal banae fidei possessor. Kaj se zgodi? Kdo je lastnik?

Odgovori: a) Lastnik je B. Ta ima proti D-ju actio publiciana in rem. D ima zoper F-ja actio empti. b) Lahko terjati rei vindicatio, ampak ne bo uspešen, saj bo zavrnjen z exc^o doli. B bo imel zoper A-ja actio furti, ker je zagrešil tatvino. Najprej mora terjati A-ja in šele nato poroka. Če je bila kupna pogodba že perfektna, trpi naključno uničenje kupec, če pa še ni bila perfektna, pa prodajalec. c) Lastnik je D, mislim da ravno zato, ker je bil dedič v dobri veri. Na podlagi tega lahko D uveljavlja actio venditae et traditae. č) Civilni lastnik je še zmeraj A, razen, če je med tem časom B stvar že priposestvoval in postal civilni lastnik. D je dobroverni posestnik. A (B) lahko zahteva nazaj stvar z rei vindicatio, če pa priposestvovalni čas še ni potekel, jo B lahko zahteva nazaj z actio publiciana in rem. D lahko toži F-ja zaradi evikcije tretje osebe z actio empti. d) Civilni lastnik je A, B je samo bonitarni lastnik, ki mora lastninsko pravico šele pridobiti s priposestvanjem. Priposestvanje se nadaljuje tudi dokler je stvar pri C-ju, ker se šteje, da je C samo detentor, posest ima še vedno B. Če je v tem času priposestvovalni čas pretekel, je postal B tudi civilni lastnik. Če ni, potem se je priposestvanje prekinilo, ko je stvar začel posedovati D kot dobroverni posestnik. B lahko zahteva stvar od D-ja z lastninsko tožbo, če je že postal lastnik, sicer pa s publicijansko tožbo, v kateri bo zmagal B, ker je stvar pridobil od lastnika, D pa jo je pridobil od nelastnika. B - BONITARNI LASTNIK, C - KOMODATAR, F - NELASTNIK, D - DOBROVERNI POSETNIK

131. A je nepooblaščen odsvojil stvar od B-ja C-ju. Kasneje je C to izvedel in je želel rešiti stvari z B-jem, vendar ga ni našel. Nekdo mu je rekel, da lahko vseeno priposestvuje, vendar je C prepričan, da ne more priposestvovati. Kako je s priposestvanjem?

Odgovor: Če je stvar ukradena, je C ne more priposestvovati. Če pa ni, potem jo lahko priposestvuje, ker je bil v času, ko je stvar pridobil v dobri veri, kasnejša zla vera pa ne škoduje (mala fides superveniens non nocet).

132. A je obdeloval svoj pašnik in kmalu zaradi velikega dela duševno zbolel. Ali je izgubil svojo posest?

Odgovor: A ni izgubil posesti, ker je kot umobolni ne more izgubiti animo, prav tako pa ne more pašnika izgubiti dejansko, razen če se ga polasti kdo drug. A ohrani posest na vseh stvareh, ki jih je posedoval, preden je zbolel.

133. A je obljubil B-ju 100. Vendar v stipulaciji nista točno navedla, da gre za doto. Kasneje se zaročenca razideta. Kaj lahko stori A, če ga je B tožil na izpolnitev s stipulacijo dolgovanega zneska? Za kakšno stipulacijo gre?

Knjiga, stran 575. PRP, 338. primer. Odgovor: Gre za abstraktno oblikovano stipulacijo, ki vsebuje tihi pogoj (condicio tacita), da bo prišlo do nastanka zakonske zveze. Ker je podlaga odpadla, je postala stipulacija neveljavna in B se lahko brani z exceptio doli.

134. A je obljubil B-ju svojo bronasto posodo, za katero je B mislil, da je zlata. Ali bo B zavezan na podlagi te pogodbe? Kakšne tožbe ima na voljo?

PRP, 336. primer. Odgovor: Če ga je A vede prevaral, ga lahko B toži z actio doli ali pa neposredno s stipulacijsko tožbo na podlagi klavzule o zvižalni prevari (če jo je pogodba vsebovala). Če pa je A bil prepričan, da B ve, da je posoda bronasta, je obstajalo soglasje glede predmeta in pogodba je veljavna. B bo lahko zahteval samo izročitev posode s tožbo iz stipulacije (condictio certae rei).

135. A je obljubil B-ju, da mu bo izročil sužnja Stiha ali sužnja Erosa. Ko je A hotel dati B-ju sužnja Stiha, ga ta ni hotel sprejeti. Čez en teden je Stih padel v prepad in umrl. Ali bo B lahko zahteval sužnja Erosa? Utemelji.

PRP, 348. primer. Odgovor: Gre za alternativno obveznost, pri kateri praviloma izbira predmet izpolnitve dolžnik. Ker B ni sprejel pravilno ponujene izpolnitve, je prišel v zamudo (mora creditoris) in A je odgovarjal samo še za naklep. Ker je Stih brez njegove krivde umrl, je prišlo do naknadne nemožnosti izpolnitve in A je postal prost. B ne more zahtevati Erosa, ker ni bilo po krivdi dolžnika, da ni mogel izpolniti obveznosti.

136. A je obljubil B-ju, da mu bo do 1. 6. 2012 izročil sužnja Stiha. A je pred potekom roka sužnja osvobodil, ta pa je umrl 28. 5. 2012 zaradi bolezni. Ali in s katero tožbo lahko B toži A-ja?

PRP, 321. primer. Odgovor: B nima zoper A-ja nobene tožbe, ker je suženj umrl še pred potekom roka in zato ni bilo po A-jevi krivdi, da ga ni mogel izročiti.

137. A je obrezoval veje svojega drevesa, ki je raslo poleg javne poti. Ko je vejo vrgel na pot, je ta zadela mimoidočega sužnja in mu povzročila telesno poškodbo. Za kaj gre? Ali bo A odgovoren? Utemelji, upoštevajoč različne možnosti.

Odgovor: A odgovarja za poškodbo tuje stvari, če jo je povzročil naklepno ali iz malomarnosti. Tukaj je A-ju mogoče očitati malomarnost, ker je metal veje na javno pot, zato bo lastnik sužnja lahko od njega zahteval vrnitev škode z actio legis Aquiliae, s katero bo zahteval povrnitev škode, ki se je pokazala v naslednjih 30 dneh pa tudi interes (vrnitev stroškov za zdravljenje, škoda zaradi tega, ker suženj v tem času ni mogel delati). Če bi A ustrezno označil območje, kjer je delal, pa bi suženj vseeno hodil tam spodaj, potem A-ju ne bi mogli očitati malomarnosti in sužnjev lastnik ne bi mogel zahtevati vrnitve škode.

138. A je od 12-letnega B-ja kupil osla, misleč, da je star najmanj 15 let. A ga odpelje na pristavo in odpotuje ter se vrne čez 14 mesecev. Ko se vrne, varuh 12-letnika zahteva, da mu vrne osla. Za kaj gre? Lastninska pravica na oslu?

Kambič: Gre za dejansko zmoto. Lastninska pravica na oslu: Če osla priposestvuje, jo ima kupec (če gledamo po klasičnem pravu, je postal zaradi priposestvanja lastnik). Po Justinijanovem pravu pa ne postane lastnik, zato bo po Justinijanovem pravu 12-letnik moral vrniti kupnino, kupec pa osla.

139. A je od B-ja kupil kip Diane. Ko ga je naslednji dan prišel iskat, so bili kipi zamotani v ovoj. Vzel je enega in ko je prišel domov je ugotovil, da ni vzela pravega kipa. Kako je z lastninsko pravico in kako s posestvijo? Kakšna pravna sredstva ima na voljo A? Kaj, če mu je bil ta kip bolj všeč, kot kip Diane?

Odgovori: a) Lastninsko pravico ima kipar, ker je bila kupna pogodba sklenjena glede drugega kipa. Tudi posest ima kipar, ker kupec nima posestne volje. Če pa bi hotel kip obdržati, bi sicer pridobil posestno voljo, a bi s tem

zagrešil delikt tatvine in kipa ne bi mogel priposestvovati. Kupec lahko z actio empti zahteva od kparja izpolnitev pogodbe. b) Lahko je načelo Caveat emptor (kupec naj pazi). Kupec bi se moral prepričati, kaj sprejema. Lastninska pravica ni kupčeva (lahko je kparjeva ali od drugega, saj je imel kipe pripravljene za izročitev večim kupcem – zmota v predmetu pravnega posla, zato tradicija po moje ni uspešna), dejanska posest je bila pa kupčeva. Dokler ni ugotovil, da je kip napačen, je bil dobroverni posestnik. Možnost dogovora s kparjem (prodajalcem) bi jaz postavil v ospredje, preden bi se spustil v tožbo. Možnost za razdor pogodbe, ker je napaka in zato actio redhibitoria in povrnitev denarja, ali standard, actio empti na povrnitev interesa. Če bi želel kip obdržati, bi tožil za razliko z actio quanti minoris? Tukaj nisem čisto prepričan, če kdo lahko to bolj utemelji bi blo res cool!

140. A je od B-ja kupil kup kamenja v njegovem kamnolomu, a ga kasneje ni prišel iskat. Kaj naj stori B s kupom kamenja, ki je v napoto?

PRP, 522. primer. Odgovor: Obveznost kupca je poleg plačila kupnine tudi to, da prodano stvar prevzame. Zato lahko A od B-ja zahteva, da odpelje kupljeno kamenje. Za uveljavljanje svojega zahtevka ima na voljo actio venditi, ki se glasi na interes, ki ga ima na pravočasni izpolnitvi kupčeve obveznosti (kupec je v zamudi).

141. A je od B-ja sprejel 10 konjev, da jih prepelje z ladjo v Afriko. Med vožnjo en konj umre. Kdo odgovarja? Za kakšno razmerje gre?

Odgovor: Če je B sprejel konje neodplačno, gre za mandat, če pa odplačno, gre za locatio conductio. V obeh primerih mora A ravnati z vso skrbnostjo, ne odgovarja pa za naključje. Če je konj umrl zaradi malomarnosti (neprimerni bivalni pogoji, slaba hrana ipd.), odgovarja A, in B lahko od njega zahteva odškodnino z actio mandati directa ali z actio locati. Če pa je konj umrl po naključju, škodo nosi B.

142. A je od B-ja vzela v zakup sobo od junija do oktobra. Ker se je B pripravljala na diplomu iz trobente, je veliko vadila. A je bil sicer večino časa na faksu, vendar je bil alergičen na zvok trobente. A je na koncu z živci. Kaj lahko stori?

PRP, 609. primer. Odgovor: Položaj najemnika je tak, da mora prenašati nek majhen del neudobja, če se je zgodilo kaj nepredvidenega. A ne more od najemodajalca zahtevati znižanja najemnine! Upoštevati moramo, da ga moti. Moral bo ugotoviti intenzivnost (ali gre samo njemu na živce ali vsem). Da bo imel oktobra izpit se šteje, da gre za začasno motnjo. Če se bo vaja trobente nadaljevala ali odvijala ves čas, bo A lahko zahteval zmanjšanje najemnine z actio conducti - najemnina se ustrezno zmanjša (če najemnik stvari ne more uporabljati v skladu z pogodbo). Če gre za začasno motnjo, se pričakuje, da bo najemnik malo potrpel in ne bo takoj zahteval znižanja zakupnine. Če pa bi se to nadaljevalo tudi po diplomu, pa bi lahko A zahteval znižanje zakupnine z actio conducti, ker je možnost uporabe stanovanja zmanjšana.

143. A je pasel ovce. Prišli so volkovi in mu jih odnesli. B je imel posebno trenirane pastirske pse in je volkove zasledoval ter jim meso tudi odvzel. Kdo je lastnik tega mesa? Ali je to meso lahko predmet okupacije?

PRP, 171. primer. Odgovori: a) Lastnik mesa je A, ker se njegova lastninska pravica na ovcah ohrani, dokler jih je mogoče dobiti nazaj (tukaj gre samo za subjektivno nezmožnost A-ja, da jih dobi nazaj, objektivno je to še mogoče). Njihovo meso ne more biti predmet okupacije, ker ne gre niti za zavrženo stvar niti niso ovce pridobile svoje naravne prostosti (kot domače živali tega sploh ne morejo). A lahko zahteva meso od B-ja z rei vindikacijo, če pa B trdi, da ga nima, mora najprej naperiti actio ad exhibendum. Lahko pa naperi tudi conditio furtiva ter actio furti. b) Lastnik mesa je A, ker odvzeta stvar ostane lastnikova tako dolgo časa, dokler jo je mogoče stvar dobiti nazaj. B si ne more prilastiti mesa. Če si ga prilasti ima A zoper njega tožbo iz naslova tatvine (actio furti in conditio furtiva). A ga lahko toži tudi s predložitveno tožbo in potem z rei vindicatio.

144. A je od B-ja terjal 100. Ker je B pozabil, da sta sklenila dogovor o tem, da ga A ne bo terjal, mu je plačal 100. Ali lahko zahteva nazaj?

Kranjc: Gre za pactum de non petendo (dogovor o neterjanju). S conductio indebiti lahko zahteva nazaj. Šlo je za izpolnitev nedolgovanega.

145. A je postavil hišo na B-jevem zemljišču. Kako je z lastninsko pravico hiše?

PRP, 182. primer. Odgovor: Lastninsko pravico na hiši dobi B po načelu superficies solo credit.

146. A je od varuha nedoraslega B-ja kupil hišo in vanjo pripeljal obrtnika C-ja, da bi jo popravil. Obrtnik je pri delu našel denar (zaklad). Komu pripada denar?

PRP, 177. primer. Odgovor: Če gre za najdbo zaklada, se denar razdeli: polovico dobi najditelj (obrtnik), polovica pa pripade lastniku A-ju. Če pa je denar izgubljen ali pa ga je lastnik pozabil odnesti, pripada denar prejšnjemu lastniku.

147. A je pisal izpit iz rimskega prava. Ko je končal s pisanjem, je zapustil predavalnico, pri tem pa je pozabil svoje dragoceno nalivno pero znamke Mont Blanc. Pero je opazil B, ki ga je vzel in ga izročil C-ju, ki je A-jev sosed, z namenom, da ga C vrne A-ju. C je nalivno pero po poti domov izgubil. Katera pravna razmerja so nastala v obravnavanem primeru? Kdo odgovarja za nastalo škodo? Obrazložite.

Odgovor: Med A in B nastane poslovodstvo brez naročila, med B in C pa mandat. Poslovodja brez naročila odgovarja gospodarju posla za vsako skrbnost (razen, če bi njegovemu premoženju grozila neposredna nevarnost), zato B odgovarja tudi za malomarnost. Malomarnost pa mu je mogoče očitati, ker ni odnesel peresa sam, ampak ga je zaupal osebi, ki ga je izgubila. A lahko z actio negotiorum gestorum directa od B-ja zahteva povrnitev škode (vrednost pisala), ker ni ravnal z ustrezno skrbnostjo, B pa lahko zahteva od C-ja povrnitev interesa na podlagi mandata, ker je tudi C ravnal malomarno. Za to ima tožbo actio mandati directa.

148. A je pisal oporoko, ni pa bil povsem prepričan, kateremu izmed obeh sinov bi naklonil svoje premoženje, ki ga ni želel deliti. Zato je zapisal: »Moja sinova B in C naj se dogovorita, kdo izmed njiju bo prevzel mojo dediščino. Tisti, ki bo dediščino prevzel, naj izplača drugemu nujni delež.« Komentiraj.

Odgovor: Oporoka je nična, ker je za veljavnost oporoke bistveno, da oporočitelj postavi dediča. Če tega ne stori sam, ampak določitev dediča prepusti nekemu drugemu, je oporoka nična in sledi intestatno dedovanje. Tukaj se premoženje razdeli na dva enaka deleža med A-jeva sinova.

149. A je pisal oporoko. Sin B mu svetuje, da naj v oporoko vključi volilo za C-ja, ki mu je pomagal zidati hišo. Ker se A ne spomni, da bi mu C pomagal zidati hišo, prav tako pa mu ne želi narediti krivice, napiše: »C naj dobi volilo 1000, če mi je pomagal graditi hišo.« Komentiraj!

Odgovor: Gre za volilo, postavljeno pod navideznim pogojem (ker se nanaša na preteklo dejstvo): če je C pomagal pri gradnji, dobi volilo brezpogojno (nujen pogoj); če ni, pravni učinki niso nastali.

150. A je podaril B-ju 1000 pod pogojem, da bo slednji uspešno opravil izpit iz rimskega prava. B izpita še ni opravil, kljub temu pa mu je A izročil podarjeni znesek. Ker B tudi čez leto dni, po številnih neuspelih poskusih izpita ni opravil, se je A odločil, da mu podarjeno odvzame, saj mu je izročil v visečnosti pogoja. B temu nasprotuje in trdi, da mu izročena zneska ne more odvzeti. Kdo ima prav? Utemelji.

PRP, 736. primer. Odgovor: Gre za darilo pod odložnim pogojem. Med časom visečnosti pogoja obveznost še ne nastane, zato lahko A zahteva znesek nazaj s conductio indebiti, ker je izpolnil nekaj, kar še ni bilo dolgovano. Če bo B kasneje izpit opravil, bo lahko denar zahteval s conductio certae creditae pecuniae, če je bilo darilo obljubljenost s stipulacijo.

151. A je podaril B-ju zemljišče tako, da bi po smrti obdarjenca znova postalo darovalčevo. Opredeli, za kaj gre? Kako je s pravno veljavnostjo takšnega darila? Utemelji!

Odgovor: Gre za darilo z nedoločenim končnim rokom. Lastninska pravica ne trpi niti končnega roka niti razveznega pogoja, zato je ta pravni posel ničen in A lahko zahteva darilo nazaj z lastninsko tožbo. Če pa je prišlo do prenosa lastninske pravice, lahko A zahteva nazaj obogatitev s kondikcijo.

152. A je podedoval hišo. Ne dolgo za tem, odkar je pridobil dediščino, se je od B-ja izposodil sesalec, da bi po dolgem času posejal prostore v svoji hiši. Med sesanjem udari v hišo strela. Ker hiša nima strelovoda, napetost povsem uniči elektromotor B-jevega sesalca. Kvalificirajte pravno razmerje med A-jem in B-jem. Kdo trpi nastalo škodo? Utemeljite.

Odgovori: a) Med A-jem in B-jem je nastala posodbena pogodba (commodatum). Komodatar po utilitetnem načelu odgovarja za vsako krivdo, torej tudi za malomarnost, ne pa za naključje ali višjo silo. A-ju je v tem primeru mogoče očitati malomarnost, saj bi povprečno skrben človek v času nevihte sesalec izklopil in počakal do konca, preden bi nadaljeval. Razen če je bila to strela z jasnega – v tem primeru gre za višjo silo in A ni dolžan povrniti škode. Konzultacije: gre za višjo silo, zato A ni dolžan povrniti škode.

153. A je podedoval veliko premoženje pokojnega B-ja. Ko pa je pridobil dediščino, je ugotovil, da mora dati C-ju veliko volilo. A C-ja ni maral, saj je bil z njim že dalj časa v sporu. Kaj lahko stori, da mu ne bi bilo treba izpolniti volila? Utemelji!

Odgovor: A ne more storiti ničesar, ker je dediščino že pridobil, izpodbija lahko le, če je volilo preveliko (lex furia testamentaria, lex voconia, lex falcidia), vendar tudi v tem primeru lahko doseže samo, da se vrednost volila ustrezno zmanjša.

154. A je ponoči priplezal po lestvi, ki jo je podpiral B v C-jevo hišo, in iz predala vzel 10.000 sestercev. Za kaj gre? Katere tožbe pridejo v poštev in na kaj se bodo glasile? Navedi, kdo je pasivno legitimiran.

Odgovor: Gre za tatvino (furtum). Lastnik lahko toži A-ja in B-ja (ker je njegov pomagač) z actio furti, ki se glasi na 4-kratnik vrednosti v primeru očitne tatvine (če ju ujame še isti dan, preden odneseta denar v skrivališče) in na 2-kratni znesek v primeru neočitne tatvine. Ker gre za penalno tožbo, se zahtevki kumulirajo (vsak od njiju mora plačati 40.0000 oziroma 20.000 sestercev). C lahko od A-ja zahteva tudi vrnitev ukradenega zneska s condictio furtiva, od B-ja pa ne, ker je za to tožbo pasivno legitimiran samo tat (ali njegov dedič), ne pa tudi njegov pomagač. Condictio furtiva se je glasila na največjo vrednost, ki jo je kdaj imela stvar, vendar to tukaj ni relevantno, ker gre za denar. C bi lahko namesto condictio furtiva uporabil tudi rei vindikacijo (pasivno legitimiran je trenutni posestnik, pa tudi fiktivni posestnik), vendar je prva tožba zanj praviloma bolj ugodna.

155. A je poslal B-ju pismo, pismo ne prispe. Kdo trpi škodo?

Odgovor: Najprej moraš ugotoviti, čigavo je pismo. Če ga je A poslal po svojem sužnju, je na njegovo škodo ukradeno pismo, če pa je A poslal pismo po B-jevem sužnju, je to postalo B-jevo, ko mu ga je A izročil, je pa na njegovo škodo. Potrebo pa je upoštevati tudi interes: če je A poslal pismo tako, da je pričakoval odgovor, je ostalo njegova last, tožbo za tatvino pa ima tisti, v čigar interesu je tisto, kar je v pismu napisano.

156. A je posodil B-ju vazo. Ko jo je hotel nazaj, se mu je B zlagal, da so mu jo ukradli. B umre, njegov dedič v zapuščini najde vazo, ki jo kot volilo prepusti C-ju. Čez tri leta A odkrije vazo pri C-ju. Kaj mu svetuješ? Ali je morda B-jev dedič D odgovoren za namerno poslabšanje stvari (ki ga je zagrešil B)?

PRP, 303. primer. Odgovor: Priposestvanje ni možno, ker je vaza ukradena (lex Atinia) in A jo lahko zahteva nazaj od C-ja z rei vindicatio. Ker je B vazo namerno poslabšal, lahko A toži njegovega dediča s tožbo iz

posodbene pogodbe (actio commodati directa), s katero lahko zahteva povrnitev interesa (štelo se je, da stvar ni vrnjena, če je vrnjena slabša, dokler izposojevalec ni vrnil interesa posodniku), ker je dedič iz naslova zapustnikovega hudobnega naklepa pri shranjevalni pogodbi zavezan v celoti.

157. A je postavil na B-jevem zemljišču montažno hišico. Kako je z lastninsko pravico na njej?

PRP, 181. primer. Odgovor: Lastninsko pravico na montažni hišici obdrži A, ker hišica ni trajno spojena z zemljiščem, temveč jo je mogoče odstraniti in prenesti drugam (gre za premičnino).

158. A je postavil pred svojo delavnico šivalni stroj, da bi ga odpeljal na smetišče. Ko je šel po ključke od avta, je prišel mimo B in šivalni stroj na skrivaj odpeljal. Kako bi kvalificirali B-jevo ravnanje? Utemeljite.

Pravilen odgovor: B ima namen tatvine, vendar ne moreš ukrasti nikogaršnje stvari. Gre za neprimeren objekt.

159. A je prebival v B-jevi stavbi in je kot dobroverni posestnik vzdal nova okna in vrata. Ko je lastnik B pridobil stavbo nazaj, je odstranil okna in vrata. Ali lahko A zahteva povračilo stroškov?

PRP, 184. primer. Odgovori: a) Če je A vzdal okna in vrata, ker je bilo to nujno (nujni potroški) ali ker se je s tem povečala uporabnost in koristnost stvari (koristni potroški), bo dobil potroške povrnjene. Če pa je vzdal okna in vrata, zato da je stvar zgedala lepše (potroški za olupšavo), pa je imel ius tollendi – pravico odvzeti stvari tisto, kar ji je dodal, vendar se stvar zaradi tega ne sme poslabšati. b) S tem, ko je B odstranil okna in vrata iz stavbe, je oživila A-jeva lastninska pravica na njih, zato jih bo lahko zahteval nazaj z rei vindicatio. Ne bo pa mogel zahtevati vračila stroškov, ker se vrednost nepremičnine ni povečala, saj je B njegove stvari odstranil. c) A jih lahko zahteva z lastninsko tožbo (rei vindikacijo), ker niso več del nepremičnine. Takoj ko se ločijo od nje, oživi stara lastninska pravica na njih.

160. A je pregnal B-ja z zemljišča. Čez nekaj časa je B pregnal A-ja. Komu bo nudil pretor po klasičnem pravu posestno varstvo?

Odgovor: A je v odnosu do B-ja relativno viciozen, zato bo pretor nudil posestno varstvo B-ju, razen če je od pregona minilo več kot eno leto. Uporabil bo restitutorni interdikt de vi cottidiana. Če pa je B pregnal A-ja z orožjem, bo nudil varstvo A-ju brezpogojno (interdictum de vi armata).

161. A je pregovoril B-jeve sužnje, da opuste posest na B-jevi stvari. Ali je B izgubil posest?

PRP, 120. primer. Odgovor: Poseduje še dalje, ker ohranja posest z voljo (animo). Poseduje vse dotlej, dokler se stvari ne polasti nekdo drug.

162. A je prejel v darilo čudovito vazo in jo je skrival po več mestih. Enkrat je ni več mogel najti kljub temeljitemu iskanju. Kako je s posestjo in lastninsko pravico?

PRP, 115. in 116. primer. Kranjc: Lastninsko pravico A ohrani, ker stvari nima namena zavreči, uničiti itd. Pri posesti pa je bilo treba napisati, da po eni strani stvari ne poseduje več, ker je zgubil dejansko oblast nad stvarjo, kar nam pove primer 115, po drugi strani pa posesti ne izgubi, ker šibkost spomina ne škoduje posesti, kar je vidno iz primera 116.

163. A je prepustil svoj osebni avtomobil na posodo za čas enega meseca B-ju. Tik pred prenehanjem razmerja ga je B prosil, če bi smel še do nadaljnega uporabljati njegov avtomobil. A je v to privolil. Kvalificirajte ta dogovor s stvarnopravnega aspekta. Za kaj gre? Utemeljite!

Odgovor: Gre za prehod iz imetništva v posest: B je prvotno komodatarij, ki ima stvar v detenciji, z novim dogovorom pa mu je A prepustil avto v prekaril (na prošnjo do preklica), in B je postal interdiktorni posestnik.

164. A je prepustil svojo obleko v čiščenje B-ju. Slednji je obleke zvečer tudi na običajen način shranil v pralnici. Zatem je prišla mimo C-jeva krava, ki je odrinila zapah na vratih in prežvečila obleko. Kdo in kako odgovarja za obleko? Utemelji!

Odgovor: Pralec mora povrniti naročniku interes, ker odgovarja tudi za varovanje stvari (naročnik lahko toži z actio locati), pralec pa lahko zahteva povrnitev škode z actio de pauperie od lastnika krave. Lastnik krave mu lahko povrne škodo, lahko pa mu tudi izroči kravo (gre za noksalno tožbo). Če krava pogine pred litis contestacijo, potem zahtevek ugasne.

165. A je pri B-ju shranil svojega konja. B je kmalu zatem umrl in njegov dedič C je konja v dobri veri prodal D-ju. Ali bo dedič zavezan glede konja? Kaj pa glede izkupička?

Odgovor: A ne bo zavezan glede konja, ker ni ravnal naklepno, moral pa bo vrniti, kolikor je zanj dobil. Če ga je prodal za prenizko ceno, mu ne bo treba plačati več, A-ju bo prepustil samo svoje tožbe.

166. A je prišel h B-ju in mu rekel, da mu mora na podlagi kupne in prodajne pogodbe izročiti vola. B mu izroči vola, kasneje pa ugotovi, da je kupna pogodba neveljavna. Kdo ima lastninsko pravico in kdo posest? Kakšni so morebitni zahtevki?

Kranjc: Lastninska pravica je prešla na kupca, ker je bila zmota o pravnem temelju naknadna. Ko sta A in B sklepala pravni posel, nista vedela za element ničnosti. Vol zato pripada kupcu.

167. A je prodal B-ju C-jevo stvar. Čez čas je postal A C-jev dedič. Stvar je zahteval nazaj od B-ja z rei vindikacijo. Ali bo uspel? Utemelji.

Knjiga, stran 413. Odgovor: A kot civilni lastnik sicer lahko toži z rei vindikacijo, vendar ne bo uspel, ker se B kot bonitarni lastnik lahko brani z ugovorom exceptio rei venditae et traditae (ugovor prodane in izročene stvari).

168. A je prodal B-ju hišo za 5000 sestercev in za to, da B popravi njegovo drugo hišo. Ali je kupna pogodba veljavna? S katero tožbo lahko A zahteva, da B popravi njegovo hišo?

Odgovor: Pogodba je veljavna, ker ima določeno ceno delno v denarju, delno v storitvi. A bo lahko zahteval popravilo s tožbo iz kupne pogodbe (actio venditi).

169. A je prodal B-ju hišo, noben od njiju pa ni vedel, da je hiša pogorela. Ali je kupna pogodba veljavna? Kaj lahko zahteva B? Kaj pa, če je prodajalec vedel, da je hiša pogorela, kupec pa ne?

Odgovor: Če je hiša pogorela v celoti ali v večjem delu, kupec ne bo zavezan iz kupne pogodbe in bo lahko s condictio (sine causa) zahteval povrnitev kupnine. Če pa je pogorela manj kot polovica, bo kupna pogodba veljala in B bo lahko zahteval samo znižanje kupnine. Če pa je prodajalec vedel, da je hiša pogorela, je kupna pogodba nična, če je pogorela v celoti. Če je ostal del hiše, je pogodba veljavna, B pa lahko zahteva od A-ja zahteva povrnitev interesa. Če sta vedela oba, kupec in prodajalec, je kupna pogodba nična, ker sta obe stranki ravnali dolozno.

170. A je prodal B-ju mizico, za katero sta oba mislila, da je zlata. Ali je pogodba veljavna?

Odgovor: Pogodba ni veljavna, ker sta stranki v zmoti glede snovi (error in substantia). B bo lahko zahteval kupnino nazaj s kondikcijo.

171. A je prodal B-ju sužnja, za katerega je trdil, da zna zelo dobro kuhati. Kmalu se izkaže, da suženj sploh ne zna kuhati. Kakšno pravno sredstvo ima na voljo B in kaj lahko z njim zahteva?

Odgovor: Gre za stvarno napako (kupljeni suženj nima zagotovljenih lastnosti), zato lahko B zahteva od A-ja znižanje kupnine z actio quanti minoris ali pa razdor pogodbe z actio redhibitoria, če je zaradi te napake suženj

zanj neuporaben. Pri tem ni pomembno, ali je A vedel, da suženj ne zna kuhati ali ne, ker vedno odgovarja za zagotovljene lastnosti.

172. A je prodal hišo z zemljiščem B-ju, C pa ima užitek na tem zemljišču. Katere tožbe izhajajo iz te situacije?

Odgovor: B lahko toži A-ja z actio empti zaradi pravne napake stvari, če za obstoj užitka na zemljišču ni vedel. C lahko toži B-ja, če je ta posestnik, z vindicatio usufructus oz. actio confessoria.

173. A je prodal B-ju zlato uro, ki jo je našel v parku, po tem ko naj bi jo izgubil vlomilec zlatarne. Čez pol leta pride h B-ju C, ki trdi, da je zlata ura njegova. Ali bo B lahko uveljavljal priposestvanje? Upoštevaj različne možnosti!

Odgovori: a) Če je uro res izgubil vlomilec v parku, potem B ne bo mogel uveljavljati priposestvanja, ker ni mogoče priposestovati ukradene stvari. Če je ura res last C-ja in mu jo je A ukradel, in potem prodal B-ju, spet ne bo mogel uveljavljati priposestvanja, ker je stvar ukradena. Če je ura last C-ja in jo je A dobil na legalen način, bi B lahko uveljavljal priposestvanje, a je priposestvovalna doba preminila, ki pa še ni minila, torej B stvari še ni priposestvoval, in tako priposestvanja ne more uveljavljati. Ima pa exceptio rei venditae et traditae proti C-ju. b) B ne bo mogel uveljavljati priposestvanja, ker ukradenih stvari ne moremo priposestovati. C, če bo dokazal, da je lastnik ure, jo bo lahko B-ju evinciral. B mora, če se spusti v tožbo s C-jem, zahtevati od A-ja pomoč, drugače ga toži z actio empti na povrnitev interesa. Toži ga tudi v primeru, da mu je stvar evincirana.

174. A je prosil B-ja, da mu dovoli prehajanje preko njegovega zemljišča. B je A-ju slednje tudi dovolil, vendar ni želel, da bi pot uporabljali tudi A-jevi potomci. Zato je A-ju izrecno poudaril, da dovoli pot uporabljati samo njemu. Čez nekaj let A umre in A-jev sin zatrjuje da ima pravico prehajati čez B-jevo zemljišče. Podrejeno pa zatrjuje, da je A takšno pravico priposestvoval. Katero pravico ima sin v mislih? Ali ima prav? Kdo bo uspel v posestnem sporu?

Odgovor: Sin govori o služnosti pešpoti (iter). To ne spada med osebne služnosti, zemljiške pa ni mogoče ustanoviti samo v korist določene osebe. Gre za obligacijsko razmerje, ki velja samo med strankama (A-jem in B-jem) in se ne deduje na potomce. Zato bo v sporu uspel B, dedič nima nobene stvarne pravice.

175. A je prosil B-ja, naj mu pripravi obednico in za to uporabi svoj srebrni pribor. B je vse to storil, nato pa ga je A prosil, naj stori to še naslednji dan. B ni mogel odnesti pribora domov, zato ga je pustil v obednici pri A-ju. Ponoči je bil ukraden. Kdo nosi škodo? Utemelji.

Odgovor: Če je B postavil k priboru čuvaja, nosi škodo sam in od A-ja ne more zahtevati ničesar. Če pa B ni postavil čuvaja, odgovarja za varovanje A in B lahko od njega zahteva povrnitev škode z actio commodati directa.

176. A je razdedinil svojega sina, ker mu je B povedal, da ga je hotel zastrupiti. B si je to izmislil, ker mu je sin A-ja prevzel punco. Kaj lahko doseže sin? V čem je problem?

Odgovor: Po Justinijanovem pravu lahko zapustnik razdedini svojega sina samo zaradi enega izmed taksativno določenih vzrokov. Sin lahko torej dokaže, da oče ni imel podlage za razdedinjenje, in na ta način doseže neveljavnost oporoke ter posledično intestatno dedovanje. Lahko pa izpodbija oporoko zaradi napake volje zapustnika, ker ga je B z zvijačo zapeljal v zмотo.

177. A je s silo pregnal z zemljišča B-ja. B je zbral sorodnike in na silo pridobil zemljišče nazaj. Komu bo pretor nudil varstvo in kakšno pravno sredstvo bo dal na voljo?

Odgovor: Če je B uporabil navadno silo, bo pretor nudil posestno varstvo njemu, ker je A nasproti B-ju relativno viciozen (zemljišče je od njega prej pridobil s silo). Uporabil bo interdictum de vi cottidiana. Če je B uporabil orožje, bo pretor nudil posestno varstvo A-ju (interdictum de vi armata), ker se v tem primeru relativna vicioznost ne upošteva – kdor je pridobil posest stvari z orožjem, jo mora brezpogojno vrniti tistemu, komur jo je na ta način odvzel. Z interdictum de vi cottidiana je B dosegel da mu je A vrnil posest, ki jo je od B-ja pridobil z navadno silo, razen če je ni B že prej viciozno pridobil posest od A-ja (ugovor relativne vicioznosti). A lahko silo zavrne s silo. Z interdictum de vi armata je B dosegel da mu je A vrnil posest, ki jo je od B-ja pridobil z oboroženo silo, tudi če je B pridobil viciozno pridobil posest od A-ja (ni ugovora relativne vicioznosti). A ne more opravičiti uporabe orožja čeprav je bila B-jeva posest viciozna.

178. A je s stipulacijo obljubil B-ju 100, pod pogojem, da gre B naslednji teden v Rim. Kako učinkuje pogoj? Ali bo B terjatev lahko iztožil? Navedi morebitno tožbo.

Odgovor: Gre za odložni pogoj, ki odlaga začetek učinkovanja pravnega posla do izpolnitve pogoja. B bo terjatev lahko iztožil le, če se bo pogoj izpolnil, torej če bo šel naslednji teden v Rim. Uporabil bo lahko tožbo *condictio certae creditae pecuniae*.

179. A je shranil denar pri B-ju, da bi ga izročil C-ju, ko bi ta pripeljal nazaj pobeglega sužnja. C ni privedel sužnja, B pa ne želi vrniti denarja, ker trdi, da se ni izpolnil pogoj shranitve. Kaj lahko stori A?

Odgovor: A lahko zahteva denar nazaj z *actio praescriptis verbis*.

180. A je sosedu želel pokriti streho zaradi bližajoče nevihte. Pri tem je po nesreči razbil kip. Razmerje, tožbe, odškodnine?

Odgovor: Gre za poslovodstvo brez naročila (*negotiorum gestio*). Ker A poskuša preprečiti škodo, ki grozi sosedovemu premoženju, odgovarja samo za naklep. Zato v tem primeru škodo trpi sosed (gospodar posla) in A-ja ne more tožiti z *actio negotiorum gestorum directa*, ker škode ni povzročil naklepno, temveč po nesreči. A lahko od soseda zahteva povrnitev morebitnih stroškov z *actio negotiorum gestorum contraria*.

181. A je sprejel stvar v hrambo. Ali ima posest in lastninsko pravico? Utemelji z vseh pogledov.

Odgovor: Pri *depositum* tako posest kot lastninsko pravico ohrani položnik, A je samo detentor. A izvršuje dejansko oblast za lastnika, lastnik pa stvar še naprej poseduje posredno preko A-ja. Pri sekvestraciji postane A posestnik (uživa posestno varstvo, nima pa lastninske pravice). Pri *depositum irregulare* pa se lastninska pravica in posest preneseta na A-ja z dogovorom, da lahko A shranjen denar porabi, če to želi.

182. A je sprejel v zastavo od B-ja, kateremu je bil posodil 1000, pet novih avtomobilskih gum. B je moral na svojem avtu zamenjati gume. Zato je vrnil A-ju 800 in ga prosil, da mu vrne 4 gume. Ali bo uspel? Utemelji (z navedbo ustreznega reka)!

Odgovor: B ne bo uspel, saj mu A ni dolžan vrniti gum, dokler ni njegova terjatev poplačana v celoti: *pignoris causa indivisa* (predmet zastavne pravice je nedeljiv). Zastavni upnik, katerega terjatev je bila delno poplačana, ni dolžan vrniti zastavitelju ustreznega dela zastavljenih stvari.

183. A je srečal starega znanca B-ja ter mu potožil, da mu sosed ne vrne posojila. B je A-ju zagotovil, da mu bo (B) plačal dolg v enem tednu. Kakšna razmerja nastanejo ter kakšne so morebitne tožbe?

Odgovor: Gre za *constitutum debiti alieni*, pri katerem se B zaveže za C-ja, da bo na določen dan plačal njegov dolg. S tem je postal B C-jev porok in če C ne izpolni svoje obveznosti, lako A terja B-ja. A lahko toži B-ja na

podlagi konstituta s tožbo actio de pecunia constituta, B pa ima nasproti C-ju regresni zahtevki na podlagi posloводства brez naročila, razen če se je zavezal proti njegovi volji ali z darilnim namenom.

184. A je srečal svojega strica B-ja in ga prosil za nekaj denarja. B potegne iz žepa kuverto in mu jo da. A ga vpraša kdaj, mu mora znesek vrniti, vendar B pravi, da se bosta kasneje dogovorila, ker se mu mudi. B je šel čez cesto in ga je povozil avto. Kakšno razmerje je nastalo med njima. Lahko B-jev dedič od A-ja zahteva denar kot svojega?

Odgovor: Med A-jem in B-jem je nastala posojilna pogodba, ker je to realni kontrakt, ki nastane s prepustitvijo posojenega zneska v lastnino posojilojemalca. B-jev dedič podeduje tudi njegove terjatve, torej lahko zahteva denar nazaj takoj (ker ni bil določen noben rok) na podlagi posojilne pogodbe s *condictio certae creditae pecuniae*, ne more pa ga zahtevati kot svojega, ker se je lastninska pravica že prenesla na A-ja.

185. A je star in je želel zapustiti premoženje B. V oporočno listino je zapisal: »B mi bodi dedič.« Ker je nekaj hotel zapustiti tudi C, sosedu, ki mu je pomagal pri delu, je v oporoko dodal tudi določbo, naj C podeduje Ferrarija. Ker pa o tem, da mu je pomagal ni bil prepričan, je formuliral stavek tako: » C naj dobi Ferrarija, če mi je res pomagal.«

Odgovor: To je enostranski pravni posel za primer smrti – *mortis causa*. Pri njem nastanejo učinki pravnega posla šele po smrti oporočnika. A je C-ju zapustil volilo, ki je bilo zapisano pod pogojem »če nam je res pomagal«. Gre za navidezni pogoj, saj tu ni bodoče objektivne negotovosti, in zaradi njega pravni posel ne učinkuje takoj. C bo dobil volilo, če je res pomagal. B bo dedoval.

186. A je stvar nalašč vrgel stran, ne da bi jo hotel zavreči. Pride B in si stvar vzame. Ali bo stvar postala B-jeva?

PRP, 174. primer. Odgovori: a) Če je B mislil, da je A hotel stvar zavreči, potem ne odgovarja za tatvino. Ampak tudi v nasprotnem primeru ne odgovarja, ker stvari ni mogoče odvzeti tistemu, ki jo je nalašč odvrigel. Stvar ne bo postala B-jeva, ker ne gre za nikogaršnjo stvar, zato ne more biti predmet okupacije. Vendar bo B lahko stvar priposestvoval, saj je lahko upravičeno mislil, da je A stvar zavrgel (priposestvoval bo kot okupant domnevno zavržene stvari – *pro derelicto*). b) Stvar ne bo postala B-jeva, ker ne gre za nikogaršnjo stvar, zato ne more biti predmet okupacije. Vendar bo B lahko stvar priposestvoval, saj je lahko upravičeno mislil, da je A stvar zavrgel (priposestvoval bo kot okupant domnevno zavržene stvari – *pro derelicto*).

187. A je svoj avto shranil pri B-ju, ki je zaradi športnih stav zabredel v dolgove in prodal A-jev avto. Nato pa je na Lotu zadel glavni dobiček in odkupil avto nazaj. Ali bo ta avto mogoče priposestvovati?

Odgovor: Priposestvanje bo možno, ker se šteje, da je avto prišel nazaj v A-jevo oblast, ne glede na to, ali se je to zgodilo z njegovo vednostjo ali ne.

188. A je šel na križarjenje in vzel s seboj svoj nov prenosni računalnik. Spravljenega je imel v kajuti, potem pa je izginil. Preiskava je pokazala, da je računalnik ukradel mornar, ki ga je prodal in denar zapravil v enem izmed mest, v katerih so se ustavili. Zaradi načina življenja na ladji, mornar nima svojega premoženja. Kakšna so razmerja med njimi? Kaj lahko stori A?

Odgovor: Tukaj sta možni dve rešitvi. Opisano je v novi knjigi od Kranjca na koncu kvazideliktov. 1. možnost je, da toži s penalno tožbo na dvojno vrednost (ena je sama vrednost stvari, druga pa je kazen), ker je brodnik objektivno odgovoren za mornarje in na splošno njegove delavce. 2. možnost je, da je tožil zaradi jamstva, ki mu ga mora brodnik dati (že zaradi pretorjevega edikta, ki zahteva jamstvo brodnika za gostove stvari zaradi tatvine ali uničenja). Receptum je odgovor druge možnosti, saj je to brezobličen dogovor, s katerim brodnik jamči gostu, da mu lastni delavci ne bodo ukradli ali uničili stvari.

189. A je treniral met diska za olimpijske igre. Imel je težave s smerjo meta. Med treningom ga je radovedno opazoval sosedov suženj. A je z diskom zadel tega sosedovega sužnja. V želji, da bi ustavil krvavitev, je sužnju zavezal roko. Ker je vrv prepozno razrahljal, so morali kasneje sužnju amputirati roko. Kakšna razmerja nastanejo? Katere tožbe so mogoče?

Kambič: Gre za protipravno poškodovanje tuje stvari. A odgovarja po tretjem delu Lex Aquilia, se pravi, da odgovarja za škodo, ki se bo pokazala po 30-ih dneh.

190. A je ukradel neko stvar in jo dal v zastavo B-ju. Pojasni razmerje med njima in njune zahtevke!

Odgovor: Med A-jem in B-jem je z izročitvijo nastala zastavna pogodba (pignus), na podlagi katere lahko B zahteva od A-ja takojšnjo zastavitev primerne stvari za jamstvo terjatve. Na ukradeni stvari ni nastala zastavna pravica in B nima nobenega zahtevka zoper lastnika stvari.

191. A je ukradel B-jeve škarje in jih prodal C-ju. C je slišal, da so škarje ukradene, zato jih je odvrigel. Pobral jih je D, ki je tudi izvedel, da so ukradene. Opredeli stvarnopravne položaje.

Odgovor: B je neposедуjoči lastnik, A je tat, C je zloverni posestnik in D je dobroverni posestnik (mala fides superveniens non nocet). Ukradene stvari so izvzete iz priposestevanja, zato D kljub dobri veri ne bo mogel priposestevovati škarij. A bo lahko tožil B-ja z actio furti (penalna tožba), C-ja ali D-ja pa z rei vindikacijo: C-ja kot fiktivnega posestnika, ker je dolozno opustil posest stvari, D-ja pa kot trenutnega posestnika (ne more obeh).

192. A je ukradel ovco in jo prodal B-ju, ki je postal dobroverni posestnik. Pozneje je B izvedel, da prodajalec ni bil lastnik. Ali bo B lahko priposestvoval ovco? Kako je z mladiči in volno?

Odgovor: B ne bo mogel priposestevovati ovce, ker ukradenih stvari ni mogoče priposestevovati. Na mladičih in volni pa bo pridobil lastninsko pravico s separacijo (ločitvijo).

193. A je ukradel ovco in jo prodal B-ju, ki je postal dobroverni posestnik. B je ovco ostrigel. Čigava je volna? Ali je kupoprodajna pogodba veljavna? Kakšne so tožbe?

Odgovor: Kupoprodajna pogodba velja pod pogojem, da je bil B dobroverni posestnik. Lastninsko pravico na volni dobi takoj, ker se volna šteje za plod, dobroverni posestnik pridobi lastninsko pravico na plodovih s separacijo. Lastninske pravice na ovci pa ne more pridobiti, niti je ne more priposestevovati. Pravi lastnik lahko B-ju ovco evincira. (Če je B zloverni posestnik, ne pridobi lastninske pravice niti na volni, ker je zagrešil tatvino.) Dobroverni posestnik pa lahko naperi proti A-ju actio empti za povrnitev interesa.

194. A je v dobri veri kupil ukradenega sužnja, ki je kmalu pobegnil. Ali ga lahko A priposestuje? Navedi vse pogoje za uspešno priposestevanje.

Knjiga, stran 162. PRP, 100. primer. Odgovor: Pogoji za uspešno priposestevanje: dobra vera (fides), pridobitni naslov (titulus), posest (possessio), priposestvalna doba (tempus), priposestljiva stvar (res habilis). A ne more priposestevovati sužnja, ker je ukraden in ukradene stvari so po zakonu (lex Atinia) izvzete iz priposestevanja. (Če ne bi bil ukraden, bi ga lahko priposestvoval, ker se šteje, da lastnik ohrani na pobeglem sužnju posest z voljo, dokler se ga ne polasti kdo drug.)

195. A je v ogradi pasel ovce. Oven je preskočil ograjo in zbežal v B-jev gozd. B ga je našel in obdržal. Za kaj gre? Kako je z lastninsko pravico in posestjo? Kaj se zgodi, če oven pri B-ju povzroči škodo?

Kambič: Gre za tatvino (ker si je prisvojil ovna). Lastninsko pravico ima še vedno A, posest pa ima B, vendar je nedobroverni posestnik. Škoda: ni actio de Pauperie, ker je ta samo za razdražene živali.

196. A je v oporoki zapisal: »Moji dediči naj bodo tisti, ki bi dedovali po zakonu, vrh tega naj B dobi mojo uro.« Ali je oporoka veljavna? Kako je z naklonitvijo B-ju? Ali in s čim lahko B zahteva uro?

Kranjc: Oporoka je nična, ker zapustnik ni določil dedičev. Gre za damnacijsko volilo, ki pa se ne da zahtevati, ker je oporoka nična.

197. A je videl, da so se zrahljali vijaki plahte, ki je pokrivala verando B-jeve hiše. Šel jih je priviti nazaj. Ko je bil pri zadnjem vijaku, mu je padel izvijač na avto, parkiran pod verando, in razbil vetrobransko steklo. Za kakšno razmerje gre, kdo nosi odgovornost za nastalo škodo?

Odgovor: Gre za poslovodstvo brez naročila (negotiorum gestio). Poslovodja praviloma odgovarja za vsako skrbnost (za naklep in malomarnost). Če mu je izvijač padel iz roke zaradi njegove malomarnosti, nosi škodo A, če je prišlo do tega po naključju (na strehi ga je napadla štorclja, ki si je na dimniku naredila gnezdo ☺), pa gospodar posla, torej B.

198. A je volil B-ju sadovnjak na svojem zemljišču. B sadja ni maral, zato je zemljišče prekopal in nasadil vinograd. Ali je ravnal prav? Ali bi lahko obral sadje in ga prodal na trgu? Ali sme oddati zemljišče v zakup C-ju, ki ima tovarno sadnih sokov? Utemelji!

Odgovor: B ne bi smel v nobenem primeru spremeniti namembnosti zemljišča. Če mu je A volil na sadovnjaku užitek, potem lahko sadje prodaja ali pa da izvrševanje užitka v zakup. Če pa mu je volil rabo, potem pa lahko sadovnjak uporablja samo za osebno rabo ter pridobivati samo toliko plodov, kolikor jih je potrebuje za vsakdanjo rabo.

199. A je vozil voz s hlodi. Ker se mu je mudilo, jih ni dobro pritrdil. Zato mu je en padel dol in poškodoval B-jevega sužnja. Ali mu lahko očitamo krivdo? Kaj bo lahko zahteval B?

PRP, 818. primer. Kambič: A odgovarja za malomarnost. B (lastnik sužnja) ga lahko toži z akvilijsko tožbo. Odgovarja za škodo, ki se pokaže v 30-ih dneh po nesreči.

200. A je vprašal B-ja: »Ali mi obljubiš dati sužnja Stiha?« B odgovori: »Obljubim Stiha in Pamfila.« Ali je stipulacija veljavna?

PRP, 322. primer. Odgovor: Šteje se, da je toliko stipulacij, kolikor je predmetov. Zato je stipulacija glede Stiha veljavna, druga pa je neveljavna, vendar neveljavna ne razveljavlja veljavne.

201. A je vrnil B-ju zastavljeno stvar, ker je mislil, da mu bo B dal denar. B pa je stvar vzel in jo vrgel skozi okno, kjer jo je prestregel njegov pajdaš. Ali lahko A zahteva stvar nazaj? S katero tožbo?

Odgovor: A lahko zahteva stvar nazaj z actio pigneraticia contraria na podlagi zastavne pogodbe. Če mu B ugovarja, da je bila zastavljena stvar vrnjena, lahko A replicira, da je šlo za prevaro (replicatio doli) in da zastavljena stvar ni bila vrnjena, temveč odvzeta s prevaro.

202. A je vzel od B-ja v najem stanovanje, potem pa je B-jev sosed zidal in v stanovanju je postalo temno. Kakšne možnosti ima A?

Odgovor: A lahko odpove zakup ali pa zahteva znižanje najemnine z actio conducti.

203. A je vzel od B-ja za pet let v zakup njivo, da bi na njej prideloval solato. Ker so cene zelenjave padle, je že po enem letu pustil njivo neobdelano, tako da se je zaplevelila. Kakšne pravne posledice bo imele njegovo ravnanje? Kaj, če se je nadležni plevel razrasel tudi na sosednje zemljišče in je sosed terjal odškodnino od lastnika B-ja?

Pravilen odgovor: Malomarnost je razlog za odpoved pogodbe in povrnitev odškodnine (v sklopu interesa), B lahko toži A-ja z actio locati, ki se glasi na interes.

204. A je vzel v najem terme od prvega dne naslednjega leta. Ker je zamujal s plačilom, je obljubil najemodajalcu, da mu zastavi svojega sužnja Seja. Pred dospeljem obveznosti iz najemne pogodbe je prepustil istega sužnja v zastavo drugemu upniku, od katerega si je izposodil nek denarni znesek. Za kaj gre? Kako bo s poplačilom zastavljenega sužnja?

Odgovor: V prvem primeru gre za hipotečno zastavo, v drugem primeru pa za pignus. Prednost ima tisti upnik, kateremu je bila stvar zastavljena prvemu (prior tempore, potior iure). Najemodajalec bo lahko zahteval od drugega upnika izročitev sužnja z actio hypothecaria in rem, drugi upnik pa lahko uporabi samo ius offerendi et succedendi.

205. A je z B-jem sklenil kupno in prodajno pogodbo glede najemniške hiše, pri tem pa sta se dogovorila, da ima A pravico razdreti pogodbo, če kupnina ne bo plačana v roku enega meseca. Hiša je pogorela pred iztekom roka. Ali se lahko B izogne plačilu kupnine?

Odgovor: B mora plačati kupnino, ker je razdorni dogovor (lex commissoria) sklenjen v korist prodajalca. Predmet kupne pogodbe je že bil izročen B-ju, zato je na njegovo nevarnost. Pogodba ni sklenjena pod odložnim, temveč pod razveznim pogojem.

206. A je za trenutek odložil svoj kovček, poln dokumentov, poleg mesta, kjer se redoma odlaga kosovni odpad, saj je hotel splezati čez ograjo in pogledati, kaj je novega za njo. Zatem je na kovček pozabil in šel naprej. Mimo je prišel B, ki je kovček prepoznal in ga vzel s seboj, da bi ga pozneje vrnil A-ju. Na poti je srečal znanca C-ja, ki ga je povabil v gostilno. Kovček je odložil na policičko pri vhodu. Mimo je prišel D, ki ga je odnesel. Za kaj gre? Kakšni bodo zahtevki?

Odgovori: a) Gre za poslovodstvo brez naročila. B mora ravnati z vso skrbnostjo, ni pa odgovarjal za varovanje. Zato A ne bo mogel od njega ničesar zahtevati, lahko pa bo tožil D-ja zaradi (neočitne) tatvine: conductio furtiva + actio furti. b) odgovor na konzultacijah: B-ju je mogoče očitati malomarnost, zato ga lahko A toži z actio negotiorum gestorum directa na interes.

207. A je zaradi politične nevarnosti in grožnje zakopal denar in zbežal. Čez nekaj let se vrne, a je pozabil kam je zakopal denar. Kako je z posestjo in lastnino? Ali se najditelj lahko uspešno sklicuje na najdbo zaklada, če denar najde?

PRP, 116. primer. Odgovor: A ohrani lastninsko pravico, posest pa ohrani le dotlej, dokler se denarja ne polasti kdo drug. Pozabljivost lastnika namreč ne vpliva na posest. Najditelj se ne more sklicevati na najdbo zaklada, ker je zaklad neka stara shranitev denarja, za katero se je že pozabilo, kdo je njen lastnik, tukaj pa je lastnik znan in lahko zahteva denar nazaj z rei vindikacijo.

208. A je zaskrbljeno opazoval, kako se zid sosedove hiše, ki je stala na strmem pobočju nad njegovo hišo, vse bolj nagiba in grozi, da se bo zrušil in poškodoval njegovo hišo. Kaj lahko stori?

Knjiga, stran 362. Odgovor: A lahko od soseda zahteva varščino cautio damni infecti za povrnitev škode, ki bi nastala, če bi se zid res porušil. Če mu je sosed ne želi obljubiti, lahko vzame sosednje posestvo v varstvo (na sosednjem zemljišču je dobil imetništvo) in opravi nujna dela na zidu, stroške dela pa mu mora povrniti sosed. Če tega ne stori v roku, ki ga je določil pretor, bo pretor ogroženemu sosеду priznal enako pravico na sosednjem zemljišču, kot jo je imel tisti, ki ni želel dati varščine (če je lastnik, lastninsko pravico, če je emfitevta,

dedni zakup, itd.). Če A ne zahteva varščine in se sosednji zid poruši, ne more kasneje od soseda ničesar zahtevati.

209. A je zastavil svoje stvari B-ju in C-ju v celoti, ampak zastavljene stvari imata D in E. S kakšno tožbo bosta B in C zahtevala prepustitev posesti? Kaj, če pride do spora med njima samima?

PRP, 280. primer. Odgovor: B in C bosta lahko zahtevala s hipotekarno tožbo (actio hypothecaria in rem) stvari v celoti. Če pride do spora med njima, potem je boljši položaj posestnika, ki lahko zoper drugega uporabi ugovor »če ni bilo dogovorjeno, da je ta stvar zastavljena tudi meni«. Če pa bi bila stvar zastavljena po deležih, bi vsakemu izmed njiju pripadla analogna tožba, s katero bi posamezni zastavni upnik zahteval posest na polovici zastavljenih stvari.

210. A je zastavil zemljišče B-ju, C-ju in D-ju po vrsti. C kupi zemljišče. Kaj se zgodi, kaj lahko kdo zahteva?

Kranjc: V tem primeru pride v poštev ius offerendi et succedenti. Gre za pignus in rem suam.

211. A je zastavil svojo hišo B-ju. Med trajanjem zastavne pravice hiša pogori in A proda zemljišče C-ju, C pa tam zgradi novo hišo. Kaj je z zastavno pravico? Svetuj B-ju.

PRP, 273. primer. Odgovor: B lahko zahteva prepustitev zemljišča s hišo od C-ja v posest, ker je predmet zastavne pravice zemljišče z vsem, kar je z njim trajno spojeno, torej tudi hiša. C pa lahko posestvo zadrži, dokler mu B ne vrne toliko, kolikor je zaradi nove hiše posestvo več vredno, do višine C-jevih stroškov.

212. A je že dolgo čakal na gradbeno dovoljenje. B mu je svetoval, da naj da referentu na občini kuverto z denarjem. A je to storil, vendar dovoljenja kljub temu ni dobil. Nekdo mu je dejal, da je mogoče zahtevati denar, ki ga nekdo plača brez razloga, nazaj. Ali bo A denar lahko zahteval nazaj? Utemelji.

PRP, 739. primer. Odgovor: Denar, ki ga je nekdo dal brez razloga, je mogoče zahtevati nazaj s kondikcijo. Zaradi nemoralne podlage bi prišla v poštev condictio ob turpem causam. Toda, ker je v tem primeru nemoralno ravnal tudi izročitelj A, denarja ne bo mogel zahtevati nazaj, kar pa ne pomeni, da ga sme referent obdržati.

213. A je že dolgo obljubljal sliko B-ju. Ko je zašel v dolgove, mu je sliko izročil v upanju, da mu bo B pomagal. Za kaj gre? Kje se lahko zatakne? Morebitne tožbe in kdaj pridejo v poštev?

Kranjc: Gre za darilo (donatio). Ker ga je dal v času, ko je zašel v dolgove, se fingira, da je dal A B-ju darilo z namenom oškodovanje upnikov (A je prezadolženi dolžnik). Na voljo je tožba actio Pauliana.

214. A je že drugič zalotil B-jevo ženo na svoji njivi. Najprej jo je krepko žalil, potem pa še oklofotal. A in B gresta vsak do svojega odvetnika. Kaj se lahko iz tega izcimi?

Odgovor: B lahko proti A-ju naperi tožbo zaradi injurije (actio iniuriarum), ki se je glasila na znesek, ki naj bi za prizadetega predstavljal ustrezno zadoščenje. A lahko pri pretorju zahteva posestno varstvo zaradi motenja posesti (interdikt uti possidetis) (ali pa proti B-jevi ženi naperi negatorno tožbo).

215. A kupi B-jevega konja, B pa mu ga da za dva tedna na preizkušnjo. Za kaj gre?

Odgovor: Gre za kup na poskušnjo (pactum displicentiae), ki sta ga stranki sklenili v zvezi skupno in prodajno pogodbo. Če mu konj ne bo ustrezal, bo smel kupec v roku dveh tednov odstopi od pogodbe.

216. A kupi konja od B-ja za 5000. Ker gre za dosti denarja, se poleg A-ja z adpromisijo kot porok zaveže še Ticij. Konj pred izročitvijo zaradi naključja pogine. B terja od poroka denar. Ali bo uspel? Utemelji!

Odgovor: Pri kupni pogodbi nevarnost naključnega uničenja preide na kupca s perfektnostjo pogodbe, torej ko stranki dosežeta sporazum o blagu in ceni. V tem primeru je nevarnost torej že prešla na kupca, zato mora A plačati kupnino. B bo uspel s terjatvijo nasproti poroku le, če je prej že terjal A-ja, sicer lahko Ticij uveljavlja beneficium ordinis (pravno dobroto vrstnega reda).

217. A kupi od 12-letnika osla, misleč, da je star najmanj 15 let. A ga odpelje na svojo posest in sam odpotuje ter se vrne čez 14 mesecev. Ko se vrne, varuh 12-letnika zahteva, da mu vrne osla. Kako je z lastninsko pravico in posestjo?

Odgovori: a) Zaradi starosti gre za ničnost pravnega posla. Lastninska pravica na oslu se ne prenese. Nedoletni lahko zahteva nazaj osla, B pa z obogatitveno tožbo nazaj denar. b) Pravni posel ni ničen, ker gre za starejšega nedoraslega, ki lahko sklepa pravne posle brez varuhovega soglasja, samo ne more biti iz njih iztožljivo zavezan, zato lastninska pravica ostane pri kupcu. c) Starejši nedorasli sicer lahko sklepajo pravne posle, vendar pa so iz njih le upravičeni, ne pa tudi zavezani. Gre torej za šepav pravni posel. Ker pa A ne more sam odsvajati premoženja brez varuhove avtorizacije, bo lastninska pravica ostala pri njem in varuh bo osla lahko zahteval nazaj.

218. A kupi od B-ja 100 žita za 100. B mu ga ni pravočasno dobavil. A bi lahko žito kupil od C-ja za 130, a tega ni storil. A-ju zaradi lakote umreta 2 sužnja. Za kaj gre? Kaj lahko kupec A zahteva od prodajalca B-ja?

Odgovori: a) Zaradi dolžnikove zamude dolжник odgovarja tudi za naključno uničenje stvari in je kriv za smrt sužnjev. Povrniti mu mora interes. b) Med A-jem in B-jem je nastalo razmerje mandata. B se mora strogo držati navodil in iz mandata ne sme imeti ne stroškov ne koristi, zato ne sme C-ju odpustiti dolga. A ga lahko v tem primeru toži iz naslova mandata z actio mandati directa. C ostane še naprej zavezan A-ju. c) Gre za kupoprodajno pogodbo, pri kateri je prodajalec v izpolnitveni zamudi. Za sužnja prodajalec ne odgovarja, obe stranki morata ravnati kot dobra gospodarja. Lahko bo zahteval izpolnitev in povrnitev 30. č) Primer imaš opisan v knjigi. Gre za izpolnitveno zamudo (tj. zamuda pri izpolnitvi) in zahteval in dal se bo interes.

219. A kupi od B-ja konja za 5000. Ker gre za dosti denarja, se poleg A-ja z adpromisijo kot porok zaveže še Ticij. Konj pred izročitvijo zaradi naključja pogine. B terja od poroka denar. Ali bo uspel? Utemelji!

Odgovor: Kupna pogodba je bila že perfektna, zato naključje trpi kupec. Ker gre za adpromisijo, lahko terja poroka, ampak on ima na voljo beneficium ordinis in bo mogel najprej terjati promisorja, potem pa šele poroka, tako da bo uspel, če je že prej terjal kupca, drugače pa ne.

220. A kupi od B-ja les, mizar C pa mu iz njega napravi pograd. Pograd se zaradi slabe kvalitete lesa podre in uniči starinsko mizico, ki je stala zraven. Kdo lahko kaj zahteva?

Odgovor: Med A in B je nastala prodajna pogodba, med A in C pa podjemna pogodba. Če je A B-ju povedal, za kaj potrebuje les, ga lahko A toži z actio empti na interes (tudi vrednost mizice), ker mu je prodal les, ki ni bil primeren za pograd (to se šteje kot neizpolnitev?). Mizarja ne more tožiti, ker je napaka v materialu in ne v slabo opravljenem delu. Če pa je mizar vedel ali bi moral vedeti, da les ni primeren za izdelavo pograda, ga lahko toži z actio locati, ker ga na to ni opozoril, in od njega zahteva povrnitev celotnega interesa.

221. A kupi od B-ja zemljišče s hišo, na katerem C uveljavlja zastavno pravico. Kakšne zahtevke in možnosti imajo med sabo?

PRP, 526. primer. Odgovori: a) C ima zastavno pravico, ki je absolutna, se pravi lahko zahteva stvar od vsakokratnega lastnika, v tem primeru lahko naperi proti A-ju actio hypothecaria in rem. A pa lahko toži B-ja z

actio empti, zaradi pravne napake na stvari (če B ni vedel za zastavno pravico), ali actio doli (če je B vedel za zastavno pravico. b) C lahko z actio hypothecaria in rem (actio Serviana) zahteva od A-ja, da mu prepusti zemljišče v posest. Tožbo je namreč mogoče naperiti zoper vsakokratnega posestnika. A pa lahko zoper B-ja naperi actio empti, ker mu je bila stvar evincirana (pod pogojem, da ni vedel za obstoj zastavne pravice). Tožba se glasi na interes (ki je v primeru evikcije obsegal vrednost dvojne kupnine). A lahko C-ju ponudi plačilo B-jevega dolga in oddrži zastavljeno stvar (ius offerendi). Tudi v tem primeru lahko uporabi tožbo actio empti zoper prodajalca, ker je stvar obdržal na podlagi drugega pravnega naslova.

222. A kupi stvar od B-ja v prepričanju, da mu posebna pravna norma prepoveduje njeno priposestvanje. Ali bo stvar kljub temu priposestvoval, če taka pravna norma v resnici sploh ne eksistira? Utemelji.

PRP, 153. primer. Odgovor: Stvari kljub zmoti ne bo mogel priposestvovati, bodisi zato, ker ni v dobri veri, bodisi zato, ker tisti, ki je v pravni zmoti, ne more uspešno priposestvovati (pravna zmoti nikomur ne koristi). Če kdo meni, da po zakonu ne sme priposestvovati tistega, kar poseduje, kljub zmoti njegovo priposestvanje ne bo uspešno (ker ne poseduje v dobri veri ali, ker tisti, ki je v pravni zmoti ne more uspešno priposestvovati).

223. A kupi stvar od prodajalca B-ja in potem, ko mu je bila izročena, stvar ukrade C. Kdo trpi škodo?

Odgovor: Škodo trpi A, ker je bila kupna pogodba že perfektna in velja, da je prešla nevarnost za naključje na kupca že s perfektnostjo pogodbe (periculum est emptoris perfecta emptione). Stvar je bila B-ju že izročena, torej trpi škodo on.

224. A kupi škarje in pove prodajalcu, da jih rabi pri anatomiji za seciranje. Potem škarje rjavijo. Kaj lahko stori kupec? Prodajalec se izgovarja, da v pogodbi ne piše, da morajo biti škarje nerjaveče in se na to sklicuje.

Odgovor: Kupec lahko uveljavlja proti prodajalcu stvarno napako, saj ima kupljeno blago pomanjkljivost, katere glede na namen uporabe ne bi smelo imeti. Kupec ima na voljo tožbo za razdor pogodbe (actio redhibitoria), če od nakupa še ni minilo več kot šest mesecev, ali pa zahteva znižanje kupnine za toliko, kolikor je prodana stvar zaradi napake manj vredna, z actio quanti minoris (v roku enega leta od nakupa). Možno pa je zahtevati tudi povrnitev škode z actio empti, ki se glasi na interes, če je zaradi napake stvari kupcu nastala dodatna škoda.

225. A kupi štiri tramove, drugi dan jih pride iskat, da jih odpelje. Ugotovi, da so bili ukradeni. Komu? Utemelji.

PRP, 73. primer. Odgovor: Če so bili tramovi že izločeni iz zaloge oz. če so bili označeni, je nevarnost kupčeva. V nasprotnem primeru so bili ukradeni prodajalcu.

226. A kupi v trgovini z rabljenimi oblačili obleko. Ko pride domov pa opazi, da ima obleka luknje v žepu in da je znotraj oguljena. Kaj lahko stori?

Odgovor: V tem primeru gre za očitne napake, ki bi jih kupec lahko opazil pri skrbnem pregledu. Zato tukaj velja načelo »caveat emptor« (kupec naj pazi) in A od prodajalce ne more zahtevati ničesar, razen če je prodajalec napake določno prikril (za to pa tukaj ni indicjev). A bi moral pregledati obleko že v trgovini (še toliko bolj, ker gre za trgovino z rabljenimi oblačili in so določene pomnjkljivosti pričakovane) in grajati napake, ki jih je opazil.

227. A mora B-ju izpolniti 10 vreč cementa. B-ja kljub dogovoru ni na izpolnitvenem kraju. A vreče pusti kar tam, ob dežju pa se cement uniči. Za kaj gre? Ali je izpolnitev pravilna? Kdo trpi uničenje? Ali lahko A zahteva drugih 10 vreč?

Kambič: Gre za upnikovo zamudo. B je prišel iz zaveze, če sta se dogovorila, da mu jih pusti tam (šlo bi za izročitev na dolgo roko). Če se nista dogovorila, ni prišel iz zaveze. Še vedno mu dolguje enako: 10 vreč cementa.

228. A mora B-ju vrniti denar, namesto denarja pa mu vrne uro. B-ju je ura kasneje evincirana. Katero tožbo lahko naperi zoper A-ja?

Odgovor: Gre za dajatev namesto plačila. Velja kot da bi bila med A-jem in B-jem sklenjena kupoprodajna pogodba, zato ima B na voljo vse tožbe iz kupoprodajne pogodbe. Zoper A-ja naperi actio empti, in zahteva povračilo interesa, ki ga ima na tem, da bi stvar obdržal v posesti.

229. A mora B-ju vrniti denar. Namesto denarja mu vrne uro. Komentiraj!

Odgovor: Gre za nadomestno izpolnitev (datio in solutum), ki pa ima veljavo samo, če se upnik z njo strinja prej ali pa jo naknadno odobri. Upnik ni dolžan sprejeti nadomestne izpolnitve. Če se A torej ne strinja z nadomestitvijo, obveznost ne ugasne, dokler mu B ne vrne denarja.

230. A na B-jevi hiši opazi škripec, ki so ga pustili delavci, ki so odšli na malico. Na škripcu je bil navezan zaboj opek, na drugi strani pa privezana samokolnica. Za kakšno stanje gre in pod kakšnimi pogoji? Posledice.

Odgovor: A lahko proti B-ju penalno tožbo iz kvazidelikta de posito vel suspensio, ker kot lastnik nosi odgovornost za nevarno položeno ali obešeno stvar na njegovi stavbi. Tožba je popularna, zato jo lahko sproži vsak rimski državljan. Pogoj: če je stvar obešena nad krajem, kjer običajno hodijo ljudje ali kjer se pogosto nahajajo. (B pa lahko toži delavce z actio locati, ki se glasi na interes, ker mu je zaradi njihove malomarnosti nastala škoda.) Gre za povzročitev nevarnega stanja, ki ga povzročili delavci, kajti njihovo ravnanje bi lahko povzročilo škodo na okolici ali mimoidočih, zato lahko kdorkoli naperi tožbo zaradi povzročitve nevarnega stanja zoper lastnika hiše tj. B. Če bi škoda v resnici nastala, bi oškodovani naperil actio de deictis vel effusis zoper B, ke so nevarno obešeno stvar, ki je padla in povzročila škodo, obravnavali kot vrženo. B lahko nato terja delavce z a' conducti, da si sam povrne škodo.

231. A na svojem vrtu opazi roj čebel, ki jih zapre v panj. Kako je z lastninsko pravico, kako s posestjo?

Kambič: Lastninsko pravico ima čebelar, dokler vidi čebelji roj in ga lahko zasleduje. Ta, ki omete roj je dobroverni posestnik, lastnik na podlagi okupacije postane, le če je nikogaršnja stvar. (Tisto glede vračanja živali velja le za domače živali!).

232. A najame B-ja, da mu izkoplje jarek za vodovod. Takoj, ko ga izkoplje, se jarek zasuje. Kdo trpi škodo? Za kaj gre?

PRP, 623. primer. Odgovor: Gre za delovršno pogodbo (locatio conductio operis). Če je škoda nastala zaradi pomanjkljivosti pri delu (zaradi malomarnosti ali neznanja), potem škodo trpi B. Če je prišlo do zasutja zaradi napake v terenu ali pa zaradi napačnih navodil lastnika, škodo trpi A.

233. A naredi holografno oporoko. V njej postavi za dedinjo kolegico B. A je imel še tri polnoletne sinove. A je slišal, da kolegica B ni bila ravno v najboljši odnosih z A-jem, kot je to on mislil, zato se odloči razveljavito oporoko, ker pa tega direktno ni mogel, ker je bila oporoka shranjena pri C-ju, mu je poslal e-mail. Drugi dan A v prometni nesreči umre. Kdo bo dedoval? Kaj je sploh holografna oporoka?

Odgovori: a) Oporoka sicer ni bila razveljavljena, ampak jo bodo sinovi lahko izpodbijali, saj nikjer ne piše, da bi jih razdedinil. Tako da bodo sinovi dedovali in capita. Holografna oporoka pa je lastnoročna oporoka, ki se uveljavi v Justinijanovem pravu. Zapustnik jo je moral sam napisati in podpisati. S to oporoko je veljavno oporoko lahko napisal tudi gluhonemi. b) (2) Po oporoki bo dedovala njegova kolegica B, vendar bodo njegovi sinovi verjetno izpodbijali oporoko: če jih v oporoki ni niti omenil, bodo dediščino zahtevali s hereditatis petitio, če pa jih je omenil, vendar jim ni naklonil ustreznega deleža, pa bodo lahko izpodbijali s querela inofficiosi testamentum.

234. A naroči B-ju naj terja C-ja. B terja C-ja, ki nima denarja in C ga prosi, naj ga ne terja. Ali B mora terjati od C-ja? Kaj lahko stori A, če B zaradi C-jevih besed noče terjati? Komentiraj.

Odgovor: Med A in B gre za mandat. B mora izterjati denar od C-ja, ker je to njegova obveznost iz mandata. Če ne izterja, ne izpolni obveznosti iz mandata in A lahko proti njemu naperi tožbo iz mandata, ki se glasi na izpolnitev obveznosti.

235. A naroči B-ju, da mu izdelava kip in mu ga dostavi domov. B to stori, ampak pri dostavi zamenja kip in mu dostavi napačnega. A-ju je napačni kip bolj všeč od tega, ki ga je naročil. Ga sme obdržati?

Odgovor: Gre za zmoto v predmetu in zato pravni posel ne nastane.

236. A naroči B-ju, da od C-ja izterja 100. C nima denarja, zato prosi B-ja, da mu odpusti dolg. Za kaj gre? Ali lahko B C-ju odpusti dolg? Kaj lahko stori A, če B C-ja ne terja?

Kambič: Gre za mandat, interes ima A. B C-ju ne more odpustiti dolga, ker nima možnosti razpolagati s terjatvijo. Če B C-ja ne terja, lahko A terja izpolnitev obveznosti.

237. A naroči B-ju, da plača C-ju znesek, ki ga A dolguje C-ju. Ali je A postal dolžnik? Za kakšno posojilo gre?

Odgovor: Gre za posredno posojilo (A naroči B-ju, naj izroči denar v njegovem imenu). A je s tem postal dolžnik B-ja, ki ga lahko toži z actio mandati contraria za povrnitev stroškov mandata (denar, ki ga je izročil C-ju).

238. A naroči B-ju, naj mu kupi stvar. B to tudi stori. Kdaj postane A lastnik stvari?

Odgovor: A postane lastnik stvari šele takrat, ko B nanj prenese lastninsko pravico z razpolagalnim pravnim poslom (npr. tradicijo). Do takrat nima nobenega zahtevka na stvari, ampak samo obligacijskopравни zahtevek do B-ja na podlagi mandata.

239. A ne želi, da bi dedoval kdo od njegovih sorodnikov. Kaj lahko stori, da ne dobijo niti nujnih deležev?

Odgovor: Poimensko jih razdedini in postavi drugega dediča v oporoki. Vendar lahko sorodniki, če gre za nujne dediče (to so po Justinijanovem pravu potomci, če pa jih nima, pa predniki), oporoko izpodbijajo, če za razdedinjenje ne navede ustreznega zakonsko določenega razloga. Če so intestatni dediči v bolj daljnem sorodstvu, oporoke ne bodo mogli izpodbijati.

240. A obljubi B-ju: »Ali mi daš 10, če mi ne izročiš sužnja do pred 1. 10.?« Suženj umre pred 1. 10. Katero tožbo ima na voljo B in kaj z njo terja?

PRP, 343. primer. Odgovor: Ko poteče rok, lahko B 1. 10. terja od A-ja 10 z actio certae creditae pecuniae. Gre za nepravo pogodbeno kazen, ki je obljubljena pod pogojem in z rokom.

241. A obljubi B-ju 50 denarnih enot, če mu ta do 1. v mesecu ne izroči sužnja Stiha. Suženj Stih pred potekom roka umre. Kaj in kdaj bo B lahko terjati od A-ja? Utemelji.

PRP, 343. primer. Odgovor: B bo lahko terjal 50 denarnih enot šele prvega v mesecu, ker je pogodbeni kazni obljubljeni pod pogojem in z rokom. Pogoj je že zapadel, toda B mora počakati še, da poteče rok.

242. A obljubi B-ju psa Sultana ali Kazana, pred iztekom roka pa Sultana povezi avto. A, ki ne more živeti brez psa, se odloči, da bo B-ju Kazana dal šele, ko mu C izroči drugega psa. Dan po preteku roka, v katerem bi psa moral izročiti B-ju, Kazana ugrizne klop in pes umre. Kdo nosi škodo, kaj je to in kaj lahko kdo zahteva?

Odgovori: a) Gre za alternativno obveznost, pri kateri sta predmeta obveznosti dva, predmet izpolnitve pa je samo eden (duae res sunt in obligatione, una est in solutione). En predmet je praviloma na nevarnost dolžnika, drugi je na upnikovo nevarnost. Ker je pes Sultan umrl, bi moral B-ju izročiti psa Kazana, ker pa tega ni storil, je prišel v zamudo (mora debitoris), kar pomeni, da je nevarnost naključnega uničenja prešla nanj. Zato škodo zaradi smrti psa nosi A in B lahko od njega zahteva odškodnino. b) Glede prvega psa nosi škodo naključja B (če seveda ni na smrt vplival A), za drugega psa pa naključje preide na A-ja s pretekom roka (ko pride v zamudo) in bo tako B-ju dolgoval interes na pravočasni izročitvi živega psa. Zahtevalo se bo s tožbo iz stipulacije.

243. A od B-ja kupi bolnega vola, ki nato pogine. Še prej pa okuži ves hlev. Kaj lahko zahteva A?

PRP, 560. primer. Odgovor: Če je B vedel ali bi moral vedeti, da je vol bolan, lahko A od njega z actio empti zahteva povrnitev celotnega interesa, ki ga je imel na tem, da bi mu bila prodana zdrava žival (torej celotno škodo). Če A za bolezen vola ni vedel, lahko B od njega zahteva samo znižanje kupnine za toliko, za kolikor manj bi vola kupil, če bi vedel za stvarno napako. Za to ima kupec na voljo actio quanti minoris.

244. A od B-ja za 5 let zakupi kmetijsko zemljišče, saj namerava gojiti solato. Ker so cene zelenjave na trgu nizke, A že eno leto ne obdeluje zemljišča, zato se je razrasel plevel, ki se je začel širiti na sosednje zemljišče. S kakšno skrbnostjo mora ravnati zakupnik? Kaj lahko stori B, če ga sosed terja za odškodnino?

Kambič: Gre za malomarnost, ki je razlog za odpoved pogodbe. Povrnitev škode (v sklopu interesa).

245. A odkupuje delnice in pošlje B-ja, da v njegovem imenu sklene pravni posel in jih zanj kupi. Komentiraj.

Odgovor: B je A-jev pooblaščenec in zato lahko kupi v A-jevem imenu delnice.

246. A odpelje B-ja z vozom na hrib. Zaradi slabe ceste A-ju počí kolo, zaradi česar sta močno poškodovana konj in voz. Za kakšno razmerje gre? Kdo odgovarja za škodo?

Kambič: Možna sta dva odgovora: mandat ali locatio conductio operis (odvisno od tega, ali je A B-ja odpeljal odplačno ali neodplačno). Pri mandatu mandatar in mandant odgovarjata za vsako krivdo in mandatar ne sme imeti od mandata niti škode niti koristi. Za škodo odgovarja B, ker A ne sme imeti ne škode ne koristi od mandata.

247. A piše rimsko pravo in mu zataji pisalo. Prosi B-ja, naj mu posodi drago pisalo. Ker gre B prej domov kot A, A pisala ne vrne in prosi soseda C-ja, naj pisalo vrne A-ju. Vendar pa C pisalo izgubi. Kdo nosi odgovornost?

Odgovor: Med A in B je posodbena pogodba. A odgovarja za vsako krivdo (naklep in malomarnost). Med A in C je mandat. Mandatar mora ravnati z vso skrbnostjo (odgovarja za vsako krivdo). B lahko toži A-ja s tožbo iz posodbene pogodbe (actio commodati directa), ker komodatar odgovarja za vsako krivdo in mu je mogoče

očitati malomarnost, ker je izbral nezanesljivo osebo, da stvar vrne, in se je pisalo zato izgubilo. A pa lahko nato zahteva od B-ja povrnitev škode na podlagi mandata, ker C kot mandatar ni ravnal s potrebno skrbnostjo.

248. A po elektronski pošti naroči slaščičarju poročno torto, toda zmoti se pri roku - namesto 1. oktobra napiše 1. november. Slaščičar torto dostavi dan po poroki, tj. 2. oktobra. Kaj lahko stori A, ki je moral manjše tortice kupiti pri konkurenčni slaščičarni, da je postregel goste?

Odgovor: A ne more storiti nič, ker se je sam zmotil pri roku, tako da ni slaščičarjeva krivda, da jo je dobil prepozno. Če bi slaščičar zamudil rok, ki ga je A postavil, bi ga lahko slednji tožil z actio locati in z njo zahteval interes, ki ga je imel na pravočasni izpolnitvi naročila. Pravočasna izpolnitev je tukaj bistvena, tako da bi zamuda pomenila neizpolnitev.

249. A podari B-ju 10.000 in mu naroči, da opravi 100 ur prostovoljnega dela za bolnišnico. B tega ne stori, hkrati pa A izve, da ga B naokrog obrekuje, žali in smeši. Za kaj gre in kaj lahko A naredi?

Knjiga, stran 682. Odgovor: Gre za darilo z nalogom (donatio sub modo). Ker B ni izpolnil naloga, lahko A od njega zahteva izpolnitev z actio praescriptis verbis ali pa zahteva vrnitev darila s condictio causa data causa non secuta. Lahko pa tudi prekliče darilo zaradi B-jeve nevhvaležnosti in zahteva obogatitev nazaj s condictio causa finita.

250. A pošlje B-ju pismo, pismo ne prispe. Kdo trpi škodo?

PRP, 106. primer. Odgovor: Škodo trpi A, ker je pismo njegovo, dokler ni izročeno B-ju. Če pa je B poslal A-ju svojega sužnja in mu je A poslal odgovor, postane pismo B-jeva last takoj, ko ga A izroči B-jevemu sužnju. Prav tako je škoda B-jeva, če je bilo pismo poslano v njegovem interesu.

251. A posodi B-ju 10. B se zaveže, da vrne 11 zaradi obresti. Komentiraj!

Odgovor: Posojilna pogodba je realni kontrakt s katerim se posojilodajalec zaveže, da bo vrnil isti denarni znesek ali isto količino nadomestnih stvari, kot ga je dobil od posojilodajalca. Zato se ne more zavezati za več. Obresti mora obljubiti posebej s stipulacijo, brezobličen dogovor ne ustvarja iztožljive obveznosti (ampak samo naturalno obveznost).

252. A postavi pred svojo gostilno svetilko. B vzame svetilko in steče. A ga še pravočasno opazi in steče za njim. B napade A-ja s palico. A tako hudo pretepe B-ja, da mu zlomi roko. Za kaj gre? Tožbe?

Odgovor: Lastnik stvari ima pravico do samopomoči, če mu kdo odvzame njegovo stvar (vim vi repellere licet). A lahko toži B-ja z actio furti, ki se glasi na štirikratnik vrednosti svetilke, saj je B v tem primeru očiteno tat. A se je branil pred napadom B-ja, zato B ne bo mogel uveljavljati tožbe zaradi injurije.

253. A potoži B-ju, da mu C noče plačati dolga in B mu obljubi, da bo dobil dolgovan denar še v tem tednu. Ali lahko A terja izpolnitev od B-ja kot od poroka? Ali lahko B, če plača A-ju, terja od C-ja? Kakšno razmerje je med B in C?

Knjiga, stran 562. Odgovor: Gre za konstitutum debiti alieni, s katerim je nastalo poroštvo, zato lahko A terja izpolnitev od B-ja. B ima regresni zahtevk do C-ja, razen če je dolg izpolnil z darilnim namenom oziroma če je to storil proti B-jevi volji. Odvisno je od razmerja med njima: če je C naročil B-ju naj porokuje zanj, B zahteva iz mandata, če je bil B C-jev dolžnik, sta se zahtevka pobotala, če je B prevzel poroštvo brez C-jevega naročila, je zahteval iz posloводства brez naročila, če je B prevzel poroštvo kljub C-jevi prepovedi ali z darilnim namenom ni mogel terjati nič.

254. A pred hišo postavi šivalni stroj, ki ga želi odpeljati na smetišče. Ko skoči po ključke od avta, pride mimo B in na skrivaj odpelje stroj. Kako opredelimo B-jevo ravnanje? Razmerja.

Kambič: B ima namen tatvine, vendar ne moreš ukrasti nikogaršnje stvari. Gre za neprimeren objekt.

255. A predela B-jevo stvar. Katere tožbe ima na voljo B? Upoštevaj različne možnosti.

Knjiga, stran 381. Odgovor: Če je A nedobroveren, ga lahko B toži zaradi tatvine s *condictio furtiva* ali pa zaradi poškodovanje tuje stvari z *actio legis aquiliae*. Če je bil A v dobri veri, lahko B zahteva stvar nazaj z lastninsko tožbo (*rei vindicatio*), vendar le pod pogojem, da se da predelano stvar vrniti v njeno prejšnjo obliko. Če se ne da, lahko od njega zahteva povrnitev vrednosti stvari s *condictio sine causa*.

256. A prepusti B-ju sekuro v prekarij. Kako je s prekarijskim razmerjem?

Odgovor: Prekarijsko razmerje nastane na prošnjo prekarista in traja do preklica. B je prekarist in A je *precario* dans. B bo moral sekuro vrniti A-ju takoj, ko to zahteva. Če tega ne stori, jo lahko A zahteva od njega z *interdictum de precario*. Ker prekarij ni pogodbeno razmerje, nima A na voljo nobene druge tožbe za vrnitev svoje stvari. B ima kot prekarist posestno varstvo zoper vsakogar razen zoper *precario* dansa.

257. A pri B-ju shrani sliko. B-ju sliko ukradejo. Kakšna pogodba je to? Ali B odgovarja za krajo? Kaj lahko stori A, če B sliko izslediti in dobi nazaj?

Kambič: Gre ali za shranjevalno pogodbo ali za delovršno pogodbo (če sta se dogovorila za plačilo). Shranjevalec ne odgovarja za tatvino (shranjevalna pogodba), podjetnik pa je dolžan povrniti vrednost slike (delovršna pogodba), B ima tožbo iz shranjevalne oz. delovršne pogodbe.

258. A priposestvuje kupljeno stvar od B-ja, misleč, da B ni lastnik, v resnici pa je. Utemelji, ali A lahko priposestvuje!

PRP, 152. primer. Kambič: A bo uspešno priposestvoval stvar, saj je dejansko stanje pomembnejše od subjektivnega prepričanja.

259. A proda B-ju neko stvar. Poleg tega je bilo sklenjeno, da če ne bo plačana kupnina do 1. 3., da bo veljalo, kot da stvar ni prodana. Ker A res ni dobil kupnine do takrat, se je odločil 15. 3. stvar terjati nazaj. Ali bo uspel, s kakšno tožbo in zakaj sploh gre?

Odgovor: A in B sta sklenila dodatni dogovor ob kupni in prodajni pogodbi (*pactum adiectum*) – *lex commissoria* ali razdorni dogovor. A lahko od B-ja zahteva vrnitev stvari skupaj z morebitnimi plodovi z *actio venditi*, ker je dodatne dogovore mogoče iztožiti s tožbami iz kontraktov, v zvezi s katerimi so bili sklenjeni. A bo uspel, saj je rok za plačilo kupnine že potekel.

260. A proda B-ju obolelega konja, ki kmalu pogine. Še prej pa okuži ostalo B-jevo živino. Kaj svetuješ B-ju? Upoštevaj dobrovernost in zlovernost.

PRP, 560. in 569. primer. Odgovor: Če je bil A dobroveren in ni vedel da je bil konj bolan, mora B-ju na temelju kupoprodajne pogodbe povrniti samo tisto, za kolikor manj bi B stvar kupil, če bi vedel, da je taka. Če je bil A zloveren in je vedel da je bil konj bolan, potem je B-ja prevaral in mu je moral povrniti vso škodo, ki mu je nastala zaradi kupoprodajne pogodbe. Če je bolni konj okužil še ostalo živino, mora A povrniti B-ju interes, ki ga ima B na tem, da bi mu bila prodana zdrava žival. Edikt kurulskih edilov ustanovi posebne določbe glede prodaje živine, in sicer to, da je treba napake živine javno napovedati. Prodajalec je bil za napake odgovoren, če jih je poznal ali ne. Kupec je lahko zoper prodajalca v 6 mesecih naperil *actio redhibitoria* zaradi napak, ki so se pokazale po izročitvi stvari. Zahteval je razdor pogodbe.

261. A proda B-ju zemljišče, pred vrati mu izroči ključe, B odklene vrata in vstopi na zemljišče. Kako imenujemo to pridobitev posesti? Kdaj jo je B pridobil? In kdaj je pridobil lastninsko pravico na zemljišču?

Knjiga, stran 328. PRP, 75. primer. Odgovori: a) Gre za izvedeno pridobitev posesti. B je pridobil posest na zemljišču, ko je nanj vstopil, s tem pa je pridobil tudi lastninsko pravico na njem. b) To imenujemo longa manu traditio (izročitev na dolgo roko). B pridobi posest, ko mu A izroči ključe. Istočasno pridobi tudi lastninsko pravico na zemljišču.

262. A proda in izroči dobrovernemu B-ju vazo C-ja. Po enem mesecu A kot C-jev dedič postane lastnik vaze. Ali lahko z rei vindicatio terja B-ja? Utemelji, če bo uspešen. Če A odvzame B-ju vazo nazaj, katere tožbe, če sploh, ima na voljo B?

Knjiga, stran 344. Odgovor: B je dobroverni posestnik, A je lastnik stvari. Če A zahteva vrnitev stvari z rei vindicatio kot civilni lastnik, ga lahko B, ki je bonitarni lastnik, zavrne z exceptio rei venditae et traditae. Če A odvzame B-ju vazo nazaj, ga lahko B toži s publicijansko tožbo. Na ugovor A-ja, da je lastnik (exceptio dominii), lahko B odgovori z replicatio rei venditae et traditae.

263. A proda stvar B-ju, tako da: a) Ticij določi ceno; b) mu B da toliko, kolikor se mu zdi; c) mu B da toliko, kolikor ima v blagajni. Komentiraj.

Knjiga, stran 601. Odgovor: a) Kupna pogodba je veljavna, ker A in B soglašata, da bo tretja oseba določila ceno (arbitrum boni viri); cena je torej določljiva (certum). Pogodba je sklenjena pogojno, učinki bodo nastali samo, če bo Ticij res določil ceno. b) Kupna pogodba ni veljavna, ker ni soglasja o ceni (PRP, 460. primer). c) Kupna pogodba je veljavna, ker ne gre za nedoločeno kupnine, ampak za nevednost ene ali obeh strank, ki ne poznata višine objektivno opredeljene kupnine. Če je blagajna prazna, to povzroči ničnost! Če je bilo to samo 1 novčič je šlo bolj za navidezno izpolnitev.

264. A proda svoje kolo B-ju. Dogovorita se, da ga bo B dvignil pri njem doma, ko se bo vrnil s tekme. Medtem pride k A-ju C in vidi kolo ter ga hoče kupiti. A mu ga proda in C ga odpelje. Ko se B vrne prevzeti kolo, ne najde niti kolesa niti A-ja. Drugi dan v mestu sreča C-ja in vidi, da ima njegovo kolo ter sproži tožbo. Kdo bo zmagal v tožbi (kakšne tožbe itd.)?

PRP, 210. primer. Odgovor: B nima nobenega zahtevka nasproti C-ju, ker kupna in prodajna pogodba ne ustvarja nobenih stvarnopравnih upravičenj. Med dvema nelastnikoma, ki sta oba kupila stvar od lastnika, je močnejši položaj tistega, kateremu je bila stvar prvemu izročena (to je v tem primeru C), zato bo v pravdi zmagal C. B bo lahko tožil samo A-ja na podlagi kupne in prodajne pogodbe z actio empti, ki se glasi na interes, ne bo pa mogel zahtevati kolesa, ker na njem nima nobene stvarne pravice.

265. A proda zemljišče za 80. Čez nekaj časa v časopisu prebere, da so dan pred sklenitvijo pogodbe cene zemljišč narasle. A ugotovi, da bi ga lahko prodal tudi za 200. Kaj lahko stori?

Knjiga, stran 602. Odgovor: A lahko izpodbija prodajno pogodbo zaradi čezmernega prikrajšanja (laesio enormis), ker je zemljišče prodal za manj kot za polovico njegove resnične vrednosti. Kupec ima možnost, da namesto razveljavitve pogodbe plača razliko do polne vrednosti zemljišča (fakultativna obveznost).

266. A proda zemljišče, ki je vredno 10.000 sestercev svojemu nečaku za 5.000, ker mu želi razliko podariti. Ali je darilna pogodba veljavna? Kaj pa, če bi določila ceno 10.000 sestercev, vendar bi se dogovorila, da B tega ne bo plačal?

Odgovor: V prvem primeru je pogodba veljavna, v drugem pa ne, ker mora biti kupnina resnična (pretium verum). Če je določena le na videz, ne gre za kupno pogodbo.

267. A prosi B-ja naj da C-ju posojilo. Kaj se zgodi, če B to sprejme? Kaj lahko zahtevata A in C? Kaj lahko stori B, če mu C noče plačati dolga?

Odgovor: Gre za mandatam qualificatum (kreditno naročilo). Med A in B nastane mandatno razmerje. Med B in C nastane posojilna pogodba, A pa ima na podlagi mandata vlogo poroka. Če C noče plačati dolga, ga lahko B toži z actio certae creditae pecuniae. Če mu ne uspe, lahko toži A-ja z actio mandati contraria na povrnitev stroškov in škode, to je v tem primeru na znesek, ki bi ga moral dobiti od C-ja.

268. A prosi B-ja, da ga z vozom pelje v Rim. Med potjo B konja tako priganja, da konju spodrsne in si zlomi nogo. Ali lahko B terjata od A-ja odškodnino za konja? Kako je s plačilom cestnine?

Odgovori: a) Cestnino mora plačati B, če je vedel, da bo šel po cesti, kjer je treba plačati cestnino. b) B ne more terjati odškodnine, ker škoda ni nastala zaradi A-jeve malomarnosti, temveč je zanjo sam kriv. To, da je do škode prišlo med izvrševanjem A-jevega naročila, nima vpliva. Lahko pa zahteva plačilo cestnine, saj gre za redne stroške pri izvrševanju mandata, ki jih je naročnik dolžan povrniti.

269. A prosi B-ja, naj mu posodi tipkalni stroj, kasneje pa glede njega skleneta najemno pogodbo. Kakšno je razmerje in kaj je s posestjo stvari?

Odgovor: Prvo razmerje (posodbena pogodba ali commodatum) je neodplačno, drugo (najemna pogodba ali locatio conductio rei) je odplačno. Posestnik v obeh primerih ostane B, ki je tudi lastnik stvari. A pridobi nadpisalnim strojem samo dejansko oblast in je torej detentor.

270. A razdedini svojega sina, ker mu je B povedal, da ga želi sin zastрупiti. To ne drži, saj se je B maščeval, ker mu je A-jev sin prevzel dekle. Kaj lahko po Justinijanovem pravu naredi razdedinjeni sin?

Odgovor: Dedič bo izpodbijal razdedinjenje, ker zapustnik ni naštel razlogov, zakaj ga je razdedinil. Justinjan je te razloge teksativno naštel, ker pa seveda dedič ni storil nič takega, ne obstajajo razlogi za razdedinjenje. Dedič deduje intestatno.

271. A s silo prežene B-ja iz zemljišča. Drugi dan B s silo prežene A-ja. Kaj stori pretor?

Odgovori: a) Pretor nudi varstvo A-ju v primeru, da je A sprva uporabil navadno silo, če pa je A B-ja spodil z orožjem, pa bo pretor prisodil zemljišče B-ju. b) Odvisno je, kdo je lastnik zemljišča. Če je lastnik B in ga A z navadno silo prežene, pa ga B z navadno silo prežene nazaj, bo pretor nudil varstvo B-ju, ker je A relativno viciozni posestnik.

272. A s stipulacijo obljubi B-ju prenosni računalnik. Ko ga izroči B-ju, ta začuden opazi, da ni nobene programske opreme, zato jo zahteva od A-ja. Ali bo uspel?

Odgovori: a) Če je A obljubil samo prenosni računalnik, ni pa obljubil, da je računalnik opremljen s programsko opremo, B ne bo uspel, ker je sam oblikoval stipulacijo in bi moral bolj natančno opredeliti, kaj želi (sploh pa si jo lahko naloži z interneta na PirateBayu tako kot vsi drugi ☺). b) Gre za skrito stvarno napako na stvari. B ima na voljo actio doli. c) Ne bo uspel, ker gre za stipulacijo in vse nejasnosti pri stipulaciji se interpretirajo v korist promisorja in v breme stipulatorja, ker je le-ta imel prosto pot pri oblikovanju vprašanja.

273. A s stipulacijo obljubi B-ju sužnja ali denar do določenega roka. Suženj pred iztekom roka umre. Kaj lahko zahteva B?

Odgovor: Gre za alternativno obveznost. Če je eden izmed predmetov obveznosti po naključju uničen (tukaj suženj), lahko B zahteva od A-ja drugo stvar (denar). Praviloma je prva stvar na nevarnost dolžnika, druga pa na

nevarnost upnika, vendar je v tem primeru druga stvar genus, kar pomeni, da ne more biti uničena. B lahko torej zahteva denar, vendar šele po poteku roka. Uporabi lahko tožbo *actio certae creditae pecuniae*.

274. A se dogovori s C-jem, da bo kupil njegovega konja za toliko, za kolikor ga je on kupil. Ali je kupna pogodba veljavna?

Odgovor: Pogodba je veljavna, ker je cena določljiva v izpolnitveni fazi pogodbe.

275. A se je dogovarjal z B-jem o nakupu konja, vendar sam ni znal oceniti njegove vrednosti, zato je prosil B-ja, naj konja pusti pri njem, da ga bo pokazal svojemu prijatelju C-ju, ki je bil strokovnjak na tem področju. B se je strinjal, potem je pa isto noč zadela strela v A-jev hlev in konj je umrl v požaru. Kdo trpi škodo?

Odgovor: Škodo trpi B, ker škoda ni nastala po A-jevi krivdi temveč zaradi višje sile, naključje pa trpi prodajalec, dokler pogodba ni sklenjena (nista se še dokončno dogovorila o ceni).

276. A se je z B-jem dogovoril, da bo smel na njegovem zemljišču pasti konja. Hkrati sta se dogovorila, da bo smel B konja po potrebi vpreči v svojo kočijo. Za kakšno pogodbo gre in kakšna pravna sredstva so bila v zvezi s tem na voljo v rimskem pravu?

Odgovor: Gre za inominatni kontrakt tipa *facio ut facias*. Pravno sredstvo je *actio praescriptis verbis*, v nekaterih primerih pa tudi obogatitvene tožbe (*kondikcije*).

277. A se je dogovarjal z ladjarjem B, da mu bo slednji prepeljal 100.000 mernikov najboljše afriške pšenice iz Aleksandrije v Minturne. Vendar je bil ravno tistega dne, ko je B priplul do obale Italije, v reki, po kateri je moral opraviti zadnjih nekaj km poti, nizek vodostaj, zato njegova ladja, primerna za morsko plovbo, ni mogla nadaljevati poti. B je preložil tovor na manjšo ladjo drugega ladjarja, ta pa se je kmalu zatem potopila že v ustju reke. Za kakšno razmerje gre? Kdo trpi nastalo škodo? Utemelji, upoštevajoč različne možnosti.

Odgovor: Gre za *locatio conductio operis* (ladijski prevoz). Pri *locatio conductio* ni nujno, da konduktor izpolni pogodbo sam, izvedbo dela lahko poveri komu drugemu, razen če sta se stranki dogovorili, da ne sme. Toda če izpolnitev poveri nekemu drugemu, potem odgovarja tudi za malomarnost pri izbiri (*culpa in eligendo*): če se je druga ladja potopila zato, ker je imela slabo posadko, bo torej odgovarjal B, če pa zaradi naključja (*vihar*), potem bo škodo nosil A. Če sta se dogovorila, da mora žito prepeljati on osebno, gre za kršitev pogodbe in A odgovarja tudi za naključje. A pa ne odgovarja v primeru, da sta se z B-jem dogovoril za pogodbeno kazen, če žito ne bo do določenega dne v Minturnah.

278. A se je dogovoril z B-jem, da mu bo prekopal vrt okoli njegove hišice na deželi in posadil paradižnik ter fižol. Na poti k B-jevi hišici je imel A prometno nesrečo, v kateri si je zlomil nogo. Ali je A s tem rešen svoje obveznosti nasproti B-ju? Za kaj sploh gre? Utemelji.

Odgovor: Gre za mandatno pogodbo, vendar mandant ni sposoben izpolniti naročila zaradi nezmožnosti, ki je nastala po naključju. Mandatar ne odgovarja za naključje, vendar je dolžan o tem obvestiti mandanta. Če tega ne stori, mu je mogoče očitati malomarnost (razen, če tega ni mogel narediti brez lastne krivde) in B ga lahko toži na interes z *actio mandati directa*.

279. A se je dogovoril z B-jem, da mu bo zastavil zlato in mu ga je tudi pokazal, nato pa mu je izročil bron. Ali je nastala zastavna pravica na bronu ali na zlatu?

Odgovor: Z zastavno pravico je obremenjeno zlato, ker stranki glede bronca nista soglašali. A bo lahko od B-ja zahteva, da mu izroči zlato, z actio pignoratitia in rem.

280. A se je odpravljajl za dva tedna na morje in je potožil sosedu, da ne ve, kam naj da svojega čistokrvnega afganistanskega hrta v tem času, ker so pasji hoteli zelo dragi. Sosed se je ponudil, da lahko pusti psa pri njem. Ker pa je imel sosed v ograji veliko luknjo, mu je pes pobegnil in niso ga več našli. Ali sosed odgovarja? Katero tožbo ima A?

Odgovor: Ker se je sosed sam ponudil, da bo vzel psa k sebi, odgovarja tudi za malomarnost in varovanje. A ga bo lahko tožil z actio depositi directa za povrnitev škode.

281. A se je učil za izpit iz rimskega prava, a je večino časa preživel za računalnikom in spremljal klepetalnico. Sostanovalec B je vedel, da tako izpita ne bo naredil in mu je računalnik skril in na to pozabil. Spomnil se je šele, ko ga je obiskal kriminalist. A je izpit med tem naredil in je B-ja tožil zaradi tatvine. Svetuj B-ju (pomagaj si z reko)!

Odgovor: B se lahko sklicuje na to, da ni imel namena prilastiti si računalnik, tatvine pa ni mogoče izvršiti brez tatinskega namena.

282. A se je z B-jem dogovoril, da mu bo spomladi za eno leto neodplačno prepustil v uporabo svojega konja. Tega pa ni mislil resno, saj je bil prepričan, da bo moral B že prej oditi na vojni pohod. V čem je z vidika pravnega posla problem? Ali je A postal zavezan B-ju?

Kambič: Gre za mentalno rezervacijo, ki pa pravno ni upoštevna, zato pravni posel velja. Nasprotna stranka (torej B) bo lahko tožila A-ja.

283. A se je pripravljajl na proslavo svojega 25. rojstnega dne, do katerega mu je manjkalo še dva tedna. Ker je hotel povabiti veliko prijateljev, je iskal ustrezno dvorano. Dvorano mu je ponudil B, ki pa je dejajl, da mu dvorano lahko da v najem le proti vnaprejšnjem plačilu 1000, ker ima z ljudmi slabe izkušnje. A je dvorano najel in plačal 1000. Ko so gostje prišli, je bila dvorana zasedena. Lastnik dvorane C je povedajl, da B nima nobene pristojnosti, da bi oddajajl dvorano, saj ni lastnik in tudi ni pri njem v službi. Nekateri od povabljenih so bili besni. Znesli so se nad okni in dve povsem uničili. Svetuj strankam!

Odgovori: a) A in B sta sklenila najemno pogodbo za dvorano, zato lahko A proti B-ju naperi actio conducti (glasi se na interes), ker mu ni zagotovil nemotene uporabe dvorane. A od C-ja ne more zahtevati ničesar, ker med njima ni nastalo nobeno pravno razmerje. C lahko toži tiste osebe, ki so uničile okna, z actio legis Aquiliae (zaradi poškodovanja tuje stvari), ki se glasi na povrnitev interesa. b) A je z B-jem v obligacijskem razmerju locatio conductio rei (najemna pogodba). Ker je to obligacijsko razmerje, ima obligacijskopravne učinke in ne stvarnopravnih, zato ni pomembno, če B ni lastnik, vseeno je zavezan iz razmerja. Zato ga lahko A toži z actio conducti na interes. Kot prvo C toži tista dva gosta, ki sta mu naredila škodo, s tožbo iz akvilijskega zakona. Če je A »odgovoren« za svoje goste (saj jih je on pripeljal), potem gre za objektivno odgovornost, in lastnik toži njega z analogno tožbo iz akvilijskega zakona, A pa potem zahteva od svojih gostov, da mu povrnejo škodo, ki jo je imel s pravdanjem. Če so škodo povzročile osebe pod oblastjo, lahko C naperi proti A-ju actio noxalis.

284. A se je veliko učil rimsko pravo. Po učenju je šel velikokrat na sprehod. Ob večernem sprehodu je na enem od vrtov zagledajl rože, jih izruvajl in posadil na svojem vrtu. Kmalu zatem se je pri njem oglasil lastnik sosednjega vrta, s katerega so bile rože, in le-te zahteval nazaj. Za kaj gre?

Odgovor: Gre za tatvino (furtum) in lastnik bo lahko zahteval rože nazaj s conductio furtiva, zraven pa lahko naperi še penalno tožbo actio furti, ki se glasi na dvakratnik vrednosti rož (če gre za neočitno tatvino). Rož ne

bo mogel zahtevati nazaj, če so že pognale korenine v zemljo (plantatio) – potem so postale del zemljišča in B je pridobil na njih lastninsko pravico, še vedno pa je zavezan na podlagi actio furti.

285. A se je z B-jem dogovarjal, da bi mu dal kredit in se mu je s stipulacijo v naprej zavezal (preden je bilo posojilo izplačano), da mu bo posojilo vrnil s 5 % obrestmi. Potem je ugotovil, da ne bo mogel plačevati. Kaj lahko stori, za kakšne vrste stipulacijo gre in kdaj velja? Komentiraj!

Odgovor: V tem primeru sta A in B sklenila zgolj stipulacijo o obrestih, ki pa je akcesorna obligacija, ki obstaja samo, če obstaja glavna obligacija, ki pa je v tem primeru ni (šlo je le za dogovarjanje o posojilu: ni nam znana ne enota, ne količina). Če A ne sklene potem še posojilne pogodbe (ne sprejme posojenega denarja od B-ja), glavna obligacija sploh ne bo nastala in če ga bo B tožil, ga lahko zavrne z exceptio non numeratae pecuniae. Gre za posebno stipulacijo, ki velja poleg glavnice. Obresti postanejo samostojna obligacija, ko dospejo v plačilo. Če je prejel glavnico, ga je lahko posojilodajalec tožil tudi, ko glavniške terjatve ni več (torej, če mu je denar vrnil). Gre za abstraktno oblikovano stipulacijo. Njena podlaga (obljubljeno posojilo) se ni uresničila, zato se lahko A v primeru tožbe brani z exceptio non numeratae pecuniae.

286. A se je z B-jem dogovoril, da bo kupil ves pridelek, ki bo zrasel na njegovi njivi za 1000. Kakšno razmerje nastane? Kdo trpi riziko, če je letina slaba? Kdo pa trpi riziko v primeru, da se A dogovori z B-jem, da kupi ves njegov pridelek po 10 na kilogram?

Odgovor: V prvem primeru gre za aleatorno pogodbo (kup nade ali emptio spei). Če je letina slaba, riziko trpi kupec, ki mora plačati celo v primeru, da je ves pridelek uničen. V drugem primeru gre za pogodbo bodoče stvari (emptio rei speratae), kjer nosi nevarnost naključnega uničenja prodajalec.

287. A se sprehaja ob morju in na obali najde čudovit biser. Vzame ga in odnese domov. Za kaj gre? Ali pridobi na biseru posest in lastninsko pravico? Upoštevaj različne vidike!

Kambič: Če gre za okupacijo, postane dobroverni posestnik. Če pa je biser izgubljen in ve, da je izgubljen, je A zaradi tega tat.

288. A se je zavezal B-ju opraviti določena fasaderska dela na hiši. B-jev sin C pri tem porine A-jevega sužnja, ki je pomagal pri delu, s terase na travnik pred hišo. Tam ga je opazil D-jev ovek, ki se je vanj zaganjal toliko časa, da ga je precej poškodoval. A ni mogel opravljati dela brez tega sužnja nekaj časa, dokler suženj ni okreval. Svetuj A-ju. Katera pravna sredstva ima slednji na voljo? Upoštevaj različne možnosti. Za kaj sploh gre?

Odgovor: A lahko zahteva povrnitev škode od B-jevega sina C-ja z actio legis Aquiliae, če mu je mogoče očitati naklep ali malomarnost. Če je sin pod očetovo oblastjo, potem lahko zahteva plačilo zneska, na katerega bi bil C obsojen, od njegovega očeta B-ja z noksalno tožbo. Namesto da bi plačal, mu lahko B izroči sina (gre za alternativno možnost, ki jo ima B, je pa A ne more zahtevati), nad katerim A pridobi omejeno oblast – mancipium (po Justinijanovem pravu to ni več mogoče). Od lastnika ovna lahko A zahteva povrnitev škode z actio de pauperie. Tudi v tem primeru lahko lastnik namesto plačila izroči ovna.

289. A se je zavezal kot porok, ker je mislil da bo to samo pro forma. Kasneje pa se izkaže, da je dolžnik neplačevit. Kaj lahko stori, ker je mislil, da bo porok samo pro forma?

Odgovor: A se tukaj ne more sklicevati na razhajanje med voljo in izjavo, ker miselni pridržek ni pravno upošteven. To, da je mislil, da mu ne bo treba plačati, ne vpliva na obstoj njegove obveznosti in A bo moral poravnati dolg.

290. A se zaveže B-ju, da bo pregledal in ocenil vrednost njegove umetniške slike. B sliko tudi izroči A-ju in slednji jo strokovno oceni. Zatem jo izroči svojemu vajencu C-ju, da jo nese nazaj B-ju, C pa sliko na poti izgubi. Za kaj gre? Kaj lahko stori B? Kakšne pravne možnosti ima na voljo? Utemelji in argumentiraj!

Odgovor: Gre za podjetniško pogodbo. B lahko zahteva od A-ja povrnitev interesa z actio locati, ker je sliko izgubil A-jev vajenec in A odgovarja za malomarnost pri izbiri svojih pomočnikov (culpa in eligendo), razen če ni bilo po krivdi vajenca, da je izgubil sliko.

291. A shrani pri B-ju 10 zlatnikov. Kasneje mu dovoli, da jih lahko porabi. Preden jih B porabi, so mu bili ukradeni. Razloži razmerje in napiši katero tožbo je imel A nasproti B-ju in kaj je z njo terjal.

PRP, 412. primer. Odgovor: Gre za nepristno shranjevalno pogodbo (depositum irregulare). A lahko terja od B-ja vrnitev denarnega zneska s condictio certae creditae pecuniae, ker je denar bolj posojen kot shranjen in je zato na B-jevo nevarnost. Če sta se stranki dogovorili za obresti, jih lahko A zahteva z actio depositi directa, ker gre za razmerje bonae fidei, zato pri tej pogodbi zadostuje že navaden dogovor.

292. A si da obljubiti od B-ja: »Ali obljubiš dati meni ali Ticiju 100?«. B: »Obljubim.« Kakšno vlogo ima Ticij? Ali lahko Ticij od B-ja izterja dolg, ko ta zapade, če je A takrat na službenem potovanju? Kakšna obveznost s tem nastane?

Odgovori: a) Ticij ima vlogo adstipulatorja. Dolg lahko izterja, vendar, če ga bo izterjal, potem A, ko bo prišel iz potovanja, ne bo mogel ničesar več terjati od B-ja. b) Gre za princip sprejemnega pomočnika. Ta lahko samo sprejema, ne more pa tožiti, če je A odsoten, ko terjatev dospe v plačilo. Mislim, da gre za načelo solidarnih obveznosti.

293. A si je dal od B-ja obljubiti avto, ki je imel naknadno vgrajen GPS sistem. Obljubiti si ga je dal s stipulacijo. B je pred prodajo odstranil GPS sistem, A pa si je dal avto obljubiti predvsem zaradi tega. Kaj svetuješ A-ju?

Odgovor: Pomembno je, kaj sta se dogovorila, torej avto z navigacijo ali brez nje. Nejasnosti je treba razlagati v škodo stipulatorja. Če je bil GPS poleg kupne pogodbe obljubljen s stipulacijo, mu je B glede tega zavezan. V tem primeru ima A na voljo actio redhibitoria ali actio quanti minoris, če se je po sklenitvi ugotovilo, da avto nima GPS-ja. Na voljo ima pa tudi actio empti na povrnitev interesa.

294. A si je ogledal B-jevo zemljišče in teden dni kasneje sklenil z njim kupno pogodbo. Dan pozneje se je razdivjal vihar in izruval drevesa. Komu pripada les, če zemljišče še ni bilo izročeno? Utemelji!

Odgovor: Les pripada kupcu, ker so bila drevesa del zemljišča, ko sta stranki sklenili pogodbo. S perfektnostjo pogodbe je prešla nevarnost naključnega uničenja na kupca, hkrati pa je dobil pravico tudi do vseh plodov in prirastov, ker velja načelo, da tistemu, ki nosi nevarnost stvari, pripadajo tudi koristi.

295. A si je pri B-ju ogledal tramove in se dogovoril za ceno. Nato je A odšel. Čez noč tramove ukradejo. Kdo trpi škodo?

Odgovor: Škodo trpi kupec, ker preide nevarnost za naključje na kupca že s perfektnostjo pogodbe, torej takrat, ko je dosežen dogovor o blagu in ceni.

296. A vpraša B-ja: »Ali mi obljubiš dati 100, če je včeraj deževalo?«. B: »Obljubim.« Ali pravni posel velja?

Kambič: Gre za pogoj, ki se nanaša na preteklo dejstvo. Če je včeraj deževalo, je pravni posel (stipulacija) veljaven, če pa ni deževalo, pa pravni posel ni veljaven.

297. A trenira v metanju diska na nekem igrišču, kjer je oskrbnik B. A opazi, da je v sicer visoki ograji luknja, zato večkrat opozori B-ja, da naj luknjo popravi, da ne bi disk zletel skozi. B obljubi, da jo bo popravil, pa tega ne stori. A še naprej trenira, ker se pripravlja na olimpijado. Tako pa nekega dne disk zleti skozi luknjo in ubije nekega psa. Kdo odgovarja za škodo in na katerem temelju?

Odgovor: Lastnik psa lahko toži A-ja z actio legis aquiliae, s katero zahteva največjo vrednost, ki jo je imel pes v tistem letu. A pa lahko toži lastnika igrišča z actio conducti, ker igrišče ni bilo urejeno za nemoteno uporabo. Lastnik psa lahko toži tudi oskrbnika igrišča, ker je bilo iz objekta, za katerega je bil on odgovoren, vržen disk, ki je poškodoval njegovega psa (actio de deiectis vel effusus). Tožba se glasi na dvakratnik nastale škode. Problem pri tej tožbi je, da je pasivno legitimiran stanovalec stanovanja, iz katerega je bilo kaj vrženo in izlito, tukaj pa ni stanovalca (gre za igrišče, halo) in zato je vprašanje, ali se toži lastnika ali oskrbnika.

298. A ukrade B-jevega konja. Kako je z lastninsko pravico?

Odgovor: Lastninsko pravico na konju ohrani B, A pa pridobi posest.

299. A ukrade B-ju sužnja in ga proda dobrovernemu kupcu C-ju. Kaj svetuješ C-ju, če je že plačal kupnino in kaj če še ni plačal kupnine?

Odgovor: Če je že plačal kupnino, lahko C toži z actio empti in zahteva, naj mu A povrne interes, ki ga ima na tem, da bi postal lastnik kupljene stvari. Če C še ni plačal kupnine, naj uveljavi ugovor preteče evikcije (exceptio evicionis iminentis) in odloži plačilo kupnine.

300. A ukrade B-ju zlato vazo. Katere reipersekutorne tožbe ima na voljo A? Na kaj bo B obtožen po klasičnem pravu? Za vsako tožbo navedi konkreten primer.

Odgovor: A ima na voljo rei vindikacijo in conductio furtiva. Po klasičnem pravu se bo obsodba glasila na denarni znesek po načelu »omnis condemnatio pecuniaria«, B pa se lahko izogne obsodbi s tem, da vrne stvar z vsemi plodovi in koristmi (na podlagi restitutorne klavzule). Pri rei vindikaciji bo moral B povrniti subjektivno vrednost vaze, kakor jo oceni A, pri kondikciji pa bo obsojen na najvišjo objektivno vrednost, ki jo je stvar kdaj imela.

301. A ukrade kolo B-ju. Nekaj mesecev se z njim vozi, nato pa ga nekega dne zaradi tega, ker ga B vidi na kolesu, proda C-ju. Kaj lahko stori B?

Odgovor: B lahko naperi proti A-ju actio furti, ki se v tem primeru glasi na dvakratno vrednost kolesa (A ni očiten tat), proti C-ju pa lahko uveljavlja lastninsko pravico z rei vindicatio.

302. A v dobri veri kupi od B-ja vola. Izkaže se, da je bil vol okužen in kmalu umre. Pred tem pa okuži tudi ostalo A-jevo živino, ki tudi umre. Kakšne možnosti ima A in kaj lahko zahteva?

PRP, 560. primer. Kambič: V poštev pride samo tožba actio empti, ki se glasi na interes. Pomembna pa je dobrovernost oz. zlovernost prodajalca. Če je prodajalec prodal bolno žival kupcu nevede, bo moral povrniti na temelju tožbe samo toliko, za kolikor manj bi kupec tisto stvar kupil, če bi vedel za bolezen. Če pa je bolno žival prodal in je za to vedel, bo tožen na celoten interes, ki ga je imel kupec na tem, da prodana žival ne bi bila bolna.

303. A v dobri veri kupi zemljišče od nelastnika B-ja, ki mu ga je tudi prepustil, nato pa je vzel isto zemljišče od lastnika C-ja v zakup. Kako je s posestvijo in kako z lastninsko pravico na zemljišču?

Odgovor: Lastninsko pravico na zemljišču ima ves čas C. Ko A kupi zemljišče, postane dobroverni posestnik, torej ima zemljišče v posesti on. Ko pa ga vzame od C-ja v zakup, nima več posestne volje, ohrani le še dejansko oblast, zato postane imetnik, posestnik pa je C (zemljišče poseduje posredno, dejansko oblast zanj izvršuje B).

304. A v dobri veri od B-ja kupi C-jevo zemljišče. Na njej postavi hišo, za katero zapravi 3000. C zahteva svojo nepremičnino. Katere stroške bo lahko A zahteval? Kaj lahko po klasičnem pravu stori, če mu C ne vrne stroškov?

Kambič: Kolikor bo povečana vrednost. Ima retencijsko pravico.

305. A vdela B-jev diamant v svoj prstan. Ali lahko B naperi zoper A-ja kakšno tožbo na vrnitev diamanta?

Odgovori: a) Dokler je diamant vdelan v prstan B ne more uveljavljati lastninske pravica na svojem diamantu, ker lastninska pravica na diamantu miruje. B mora zoper A-ja najprej naperiti actio ad exhibendum, to je predložitvena tožba, s katero zahteva ločitev prstana in diamanta. Ko sta stvari ločeni lastninska pravica na diamantu spet oživi in B lahko naperi rei vindicatio. b) Ker gre za ločljivo povezavo dveh stvari, lahko B zahteva izločitev svojega diamanta s predložitveno tožbo (actio ad exhibendum) in ga nato zahteva nazaj z rei vindicatio. Dokler je diamant vdelan v prstan, B ne more uveljavljati lastninske pravica na svojem diamantu, ker lastninska pravica na diamantu miruje. B mora zoper A-ja najprej naperiti actio ad exhibendum, to je predložitvena tožba, s katero zahteva ločitev prstana in diamanta. Ko sta stvari ločeni, lastninska pravica na diamantu spet oživi in B lahko naperi rei vindicatio.

306. A vidi pri B-ju kolo, ki ga je več let vozil njegov pokojni oče. A reče B-ju, da je to kolo od njegovega očeta. B to zanika in reče, da je on to kolo dal njegovemu očetu samo za več let na posodo. A mu ne verjame. A-ju sosed svetuje, naj zoper B-ja naperi hereditatis petitio. Ali jo lahko naperi in ali bo uspel?

Odgovor: A ne bo uspel s hereditatis petitio, ker sosed ne oporeka njegovi dedni pravici, temveč zapustnikov lastninski pravici. Dedič A bo moral zoper B-ja naperiti rei vindicatio.

307. A z vindikacijskim legatom v oporoki podeli konja B-ju. Dedič konja B-ju noče dati. Kakšne možnosti ima B? Utemelji.

Knjiga, stran 392. Odgovor: B lahko zahteva konja od A-ja z rei vindikacijo, ker je prešla lastninska pravica na volilojemnika neposredno od zapustnika takoj, ko je dedič pridobil dediščino.

308. A zagrozi B-ju, da ga bo prijavil, če mu ne bo prodal hiše. B privoli v prodajo, nato pa noče izpolniti posla. A toži B-ja. Kaj lahko B pri tem uporabi? Ali bo A uspel?

Kambič: B lahko uveljavlja exceptio quod metus causa, ker pa grožnja ni protipravna, A uspe.

309. A zaide v dolgove in stečaj. Na srečo je pred 8 meseci odsvojil zemljišče, ki je bilo glavni del njegovega premoženja. Komentiraj možnosti upnikov za poplačilo.

Odgovor: Upniki lahko izpodbijajo pravni posel z actio Pauliana (za eno leto za nazaj) in zahtevajo vrnitev v prejšnje stanje. Če je A odsvojil zemljišče z odplačnim pravnim poslom, lahko to storijo le, če je nasprotna stranka vedela za oškodovalni namen prezadoženca (consilium fraudandi). Če je šlo za neodplačni pravni posel, pa je bilo izpodbijanje mogoče tudi v primeru, ko nasprotna stranka ni vedela za dolžnikov oškodovalni namen. Upniki lahko izpodbijajo pravni posel samo, če je dolžnik z njim zmanjšal svoje premoženje in s tem ravnal v škodo upnikov.

310. A zapusti premoženje svojemu sužnju. Kdo deduje?

Kranjc: Suženj deduje, če je osvobojen. Če ni osvobojen in je suženj tuj, deduje sužnjev gospodar.

311. A zastavi B-ju gozd. A v gozdu poseka drevesa in naredi deske. Za kakšno zastavno pravico gre? Kaj je predmet zastavne pravice? Kako opredelimo A-jevo ravnanje? Ali so deske zastavljene?

Kambič: Gre za pogodbeno zastavo (hipoteko). Predmet zastavne pravice je zemljišče z gozdom. A-jevo ravnanje opredelimo kot predelavo, saj je spremenil stvari tako, da jih ni mogoče povrniti v prvotno obliko. Deske niso zastavljene, ker drevesa niso plodovi zemljišča.

312. A zastavi B-ju kravo. Kako je z mlekom?

Knjiga, stran 456. Odgovor: A ne more pridobivati mleka, razen če sta se z B-jem dogovorila, da lahko pridobiva plodove (pactum antichreticum). V tem primeru je moral pridobljene koristi odšteti od obresti ali pa od glavnice. Lahko se dogovorita tudi, da lahko mleko pridobiva namesto obresti. Če je bila stvar zastavljena za brezobrestno posojilo, potem lahko A pridobiva toliko mleka, kolikor bi znašale zakonite obresti (antichresis tacita).

313. A zastavi B-ju računalnik. Ker pa piše seminarsko, mu obljubi, da ga bo izročil šele čez 1 mesec. Pred koncem meseca pa A računalnik proda C-ju. Kaj lahko napravi C? Ali je kupoprodajna pogodba veljavna?

Odgovor: Nastala je hipotečna zastavitev, pri kateri zastavitelj zastavljene stvari ne izroči v posest. Kupoprodajna pogodba je veljavna, ker ustvarja samo obligacijska razmerja, ne posega pa v stvarnopravno sfero. Ker je A ravnal nepošteno, ga lahko C toži zaradi z actio empti, ki se glasi na interes (s stališča C-ja je zastavna pravica na računalniku pravna napaka). Ko B zahteva računalnik z actio hypothecaria, lahko C izkoristi tudi ius offerendi in tako obdrži računalnik.

314. A zastavi B-ju srebrno vazo. Potem jo A B-ju ukrade in jo proda C-ju. Kaj lahko naredi B? Kaj je ta zastavna pravica s stališča prodajne pogodbe med A in C?

PRP, 271. primer. Odgovori: a) B lahko zahteva vazo od C-ja z actio pigneraticia in rem, B-ja pa lahko toži zaradi tatvine z actio furti. S stališča prodajne pogodbe gre za pravno napako. b) Gre za furtum possessio, toži lahko z actio furti, z actio pigneraticia in rem pa v primeru, ko je terjatev zapadla (oz. prej, če je lastnik stvar zanemarjal, poslabševal). Mislim, da s tožbo iz zastavne pogodbe ne bi dosti dosegel, saj je razmerje relativno. S to tožbo načeloma zahteva povrnitev stroškov in škode, ki jo je imel z zastavljeno stvarjo.

315. A zastavi B-ju vola. Izkaže se, da je vol vreden 400, dolg pa je 1000. Možnosti B-ja.

Knjiga, stran 592. Odgovor: Med A-jem in B-jem je z izročitvijo vola v zastavo nastala zastavna pogodba (pignus), na podlagi katere je lahko B tožil A-ja, če je zastavil stvar, ki mu ni nudila ustreznega jamstva. Za to je imel tožbo actio pigneraticia contraria, s katero je lahko zahteval takojšnjo izpolnitev obveznosti ali pa zastavitev primerne stvari.

316. A zastavi B-ju za potovanje, C-ju za popravilo hiše in D-ju za nakup sužnja, svoje zemljišče. Kako se poplačajo?

Knjiga, stran 454. PRP, 286. primer. Odgovor: Prednost pri poplačilu ima C, ki je dal denar za popravilo hiše, B in D pa se poplačata po vrstnem redu, po katerem je zastavna pravica nastala (prior tempore, potior iure), torej najprej B, nato C. C-jeva pravica, da ima prednost pri izvršbi, se imenuje privilegium exigendi.

317. A zastavi stvar B-ju, ta stvar pa je začasno pri C-ju. S katero tožbo jo bo lahko B zahteval od C-ja?

Odgovor: S tožbo actio hypothecaria in rem po Justinijanovem pravu, po pretorskem se imenuje actio Serviana, ker z njo zahtevamo stvar od vsakokratnega posestnika.

318. A zavaruje svoj dolg tako, da ustanovi na konju pogodbeno zastavo (torej sme A konja še naprej uporabljati). Čez nekaj časa konj umre. Kaj ima na voljo zastavni upnik?

Odgovori: a) Zastavne pravice sigurno ni več, ker je stvar uničena; zastavna pogodba pa tudi ni bila sklenjena, ker je realni kontrakt in se sklene z izročitvijo stvari. Kaj torej? b) Po moje lahko zahteva zastavitev druge stvari, s čim, pa ne vem. c) Po moje ima obligacijskopravni zahtevek na povrnitev interesa, da bi imel terjatev zavarovano, drugače pa pač zastavna pravica ugasne.

319. A želi izročiti B-ju določen gozd, ki pa je v precej slabem stanju. Zato B ugovarja, da A-jeva izpolnitev ni bila pravilna. Ali ima prav? Utemelji.

Odgovor: B nima prav, ker sta se v pogodbi dogovorila samo glede količine stvari, ne pa tudi glede kakovosti. Zato mu lahko A izroči kateri koli gozd ne glede na njegovo kvaliteto. Situacija bi bila drugačna, če bi se dogovorila za točno določen gozd. S tem bi postal predmet pogodbe species in če bi A namesto njega dal kaj drugega, bi se to štelo kot neizpolnitev.

320. A želi kupiti B-jevega konja Sivca. Zato se dogovori z B-jem, da bo B A-ju izročil konja Sivca, A pa bo njemu dal v zameno 1000 evrov in svoj zimski plašč. Čez mesec dni B izroči A-ju konja, A pa B-ju ničesar. B želi naperiti tožbo zoper A-ja. Za katero pravno razmerje gre? Ali je veljavno sklenjeno? Kakšne zahteve lahko naperi B zoper A-ja? Kakšen je stvarnopravni položaj na konju Sivcu, na 1000 evrih in na zimskem plašču? Argumentiraj.

Odgovor: Gre za kupno in prodajno pogodbo, ki je veljavno sklenjena, ker sta stranki dosegli soglasje o bistvenih sestavinah. Kupnina je določena delno v denarju in delno v drugi dajatvi in B lahko zahteva oboje (1000 evrov in zimski plašč) z actio venditi, ki se glasi na interes. Poleg kupnine lahko A zahteva tudi plačilo zakonitih obresti za čas od izročitve konja pa do plačila kupnine. Konj je bil že izročen, zato je B na njem pridobil posest in lastninsko pravico, denarja in plašča pa A še ni izročil, zato je lastnik še vedno A.

321. A želi kupiti slona v Indiji. Ker ponj nima časa iti sam, pošlje po slona znanca B. Za kaj gre? Komentiraj.

Odgovor: Gre za posredno oz. indirektno zastopanje v ekonomskem in gospodarskem pomenu. V lastnem imenu se B zaveže za tuj račun. Pravni posel sklene v svojem imenu in izjavi poslovno voljo v lastnem imenu. B kot zastopnik sklene pravni posel zato, da kasneje prenese njegove učinke na zastopanega. Zastopani je zavezan in upravičen samo nasproti zastopniku.

322. A želi plačati svoj dolg upniku B-ju, ki biva v bližnjem mestu. Zato naroči C-ju, ki namerava iti na tržni dan v mesto, naj zanj plača dolg. Ker računa na C-jevo pozabljivost, isto naroči D-ju. Kdaj postane drugo naročilo brez predmeta? Ali obstaja pravna zveza?

Odgovor: Drugo naročilo postane brez predmeta, ko C izpolni svoje naročilo, torej ko plača A-jev dolg. Med obema naročiloma ni pravne zveze.

323. A želi prodati B-ju neko stvar, B pa se s tem ne strinja. Potem A pravi, da naj kupi, drugače pokaže njegovi ženi pismo njegove ljubice, na katero je žena še vedno ljubosumna. B se omehča in kupi. Potem si premisli. Kaj mu svetuješ, da naj stori?

Odgovor: Gre za napako volje: nedopustno vplivanje na B-ja. B ima na voljo actio quod metus causa.

324. A) A naj bo dedič, če mi postavi nagrobni spomenik. B) A naj bo dedič in naj mi postavi nagrobni spomenik. Pojasni, za kaj gre. Kdaj bo dedič lahko pridobil dediščino?

Odgovor: a) Gre za postavitve dediča pod odložnim pogojem. Dedič pridobi dediščino šele, ko pogoj izpolni. b) Gre za postavitve dediča z nalogom. Dedič pridobi dediščino takoj, vendar s tem prevzame obveznost, da bo postavil spomenik.

325. A) »Ali obljubiš dati Stiha ali Pamfila?« »Obljubim Pamfila.« B) »Ali obljubiš dati 100 ali 200?« »Obljubim 100.« Komentiraj!

PRP, 326. in 334. primer. Odgovor: a) V prvem primeru ni nastala nobena obveznost, ker je predmet stipulacije alternativna obveznost, promitent pa je obljubil samo en predmet (Pamfila), torej odgovor ne ustreza vprašanju. b) V drugem primeru se je promitent veljavno zavezal za 100, ker se pri vsotah vedno šteje, da je obljubljeno tisto, kar je manj.

326. A, ki je bil trgovec z žitom, je šel na potovanje v Egipt. Ker ga dolgo ni bilo nazaj, je začelo njegovega prijatelja B-ja skrbeti, da mu bo žito splesnilo in ga je prodal za precej denarja. Potem pa se mu je zdelo škoda, da bi ta denar ležal v trezorju in ga je vložil v tovarno, ki je izdelovala cepeline, kar se je izkazalo za napako, ker je naslednji teden prišlo do nesreče Hindenburg in tovarna je šla v stečaj. Kdo nosi škodo? Kaj pa bi se zgodilo, če bi polovico vložil v cepeline, drugo polovico pa v avtomobilsko industrijo, ki je takrat prinašala velike dobičke?

Odgovor: Gre za poslovodstvo brez naročila. Poslovodja praviloma odgovarja za naklep in malomarnost, v tem primeru pa tudi za naključje, ker je začel z nekim novim poslom, s katerim se A prej ni ukvarjal. Zato bo lahko A od B-ja zahteval povrnitev denarja, ki ga je dobil s trgovanjem z žitom. Če pa pri nekaterih poslih nastane škoda, pri drugih pa dobiček, mora A pobotati dobiček s škodo in lahko zahteva nazaj samo razliko. Če pa je dobiček večji od škode, pa ima korist od tega samo A.

327. A, ki je zaprosil za posojilo B-ja in C-ja, dobi posojilo od D-ja, ki ga ima za B-jevega dolžnika, medtem ko je D v resnici C-jev dolžnik. Ali posojilna pogodba velja? Kakšno pravno sredstvo ima na voljo C?

Odgovor: Posojilna pogodba ne velja, ker obstaja zmota o osebi upnika (error in persona). C lahko zahteva denar nazaj s *condictio sine causa*.

328. A, ki mu je pretor prepovedal odsvajati, proda stvar B-ju. Ali bo B stvar lahko priposestvoval?

PRP, 151. primer. Odgovori: a) Od tistega, ki mu je pretor prepovedal odsvajati, ne moreš priposestvoudati. b) Če je B vedel za prepoved, ne bo mogel priposestvoudati, ker je to v nasprotju z oblastveno odredbo. Če pa ni vedel, je bil v dobri veri in lahko priposestvouduje (dejanska zmota ne škoduje). c) B bo lahko priposestvoudoval, če je v dobri veri ob začetku priposestvoudovanja.

329. A-jev suženj je ubil B-jevega sužnja. Tožbe, različne možnosti.

Kranjc: Če je A-jev suženj ubil B-jevega sužnja v silobranu, ne gre za kaznivo dejanje. Če je bilo po naročilu gospodarja, odgovarja, kot če bi dejanje storil sam gospodar. Če ni bilo po naročilu oz. gospodar za to ni vedel, je gospodar noksalno odgovoren.

330. A, ki ni imel otrok, je posvojil B-jevega otroka C-ja, da bi dedoval za njim. Kasneje se mu je rodil otrok. Ali ima kakšno možnost, da C ne deduje? Kakšno?

Odgovori: a) Po civilnem pravu C ne bo dedoval, če se bo vrnil pod oblast svojega očeta, če ga bo A emancipiral ali pa če ga bo imensko razdedinil v svoji oporoki. Po Justinijanovem pravu pa posinovljenca ne more razdedinili brez utemeljenega razloga (to, da se mu je rodil njegov otrok, ni zadosten razlog). Po Justinijanovem pravu so dedovali tako posinovljeni kot naravni otroci. b) Gre za formalno nujno dedovanje, se pravi, če se zapustniku po napravi oporoke rodi *suus heres*, bo le-ta lahko izpodbijal oporoko z inoficiozno tožbo, če ni v oporoki vsaj

omenjen (recimo, da ni napisal nove oporoke (razdedinjen, naklonjen nujni delež)) in zahteval intestatno dedovanje. V tem primeru bosta dedovala oba – adoptirani in naravni otrok.

331. A, ki nima denarja, ki bi ga rad posodil B-ju, naroči C-ju, naj posodi denar B-ju. Po izteku roka je B vrnil C-ju šele polovico posojenega zneska. Kaj lahko stori C? Katero tožbo ima zastavni upnik in kaj lahko z njo zahteva?

Odgovor: C lahko terjaja A-ja na podlagi mandatnega razmerja. Z actio mandati contraria lahko zahteva preostali dolg, saj praviloma mandatar ne sme imeti od mandata niti škode niti koristi. Gre za eno izmed oblik poroštva.

332. A-jev dedič B je C-ju izročil D-jevo stvar kot volilo. Po dveh letih pride D do C-ja in med njima pride do spora zaradi stvari. Kako bo spor rešen po rimskem pravu?

Odgovori: a) B stvari ne bi mogel priposestevovati v nobenem primeru, ker kot dedič nihče ne more priposestevovati iz premoženja živega. C ima v tem primeru iustus titulus (pro legato) in stvar lahko priposestvuje. D od njega ne more zahtevati stvari, lahko pa zahteva od dediča B-ja, da naj mu povrne tisto, za kar je bil ob pridobitvi dediščine obogaten. b) Če stvar ni bila ukradena, se bo lahko C skliceval na to, da je stvar že priposestvoval (po klasičnem pravu je bila priposestvovalna doba za premične stvari eno leto). Če pa je bila stvar ukradena, jo bo lastnik lahko zahteval od C-ja z rei vindicatio.

333. A-jev sin B si sposodi denar od C-ja, da bi si odprl delavnico. C mu posodi 20.000, nakar mu jih B ne vrne. Kaj lahko stori C? Ali lahko denar terjaja od (očeta) A-ja?

Odgovori: a) Če je C posodil denar sinu pod očetovo oblastjo, je to v nasprotju s SC Macedonianum. Takšno posojilo ustvarja samo naturalno obveznost, zato C denarja ne bo mogel zahtevati nazaj od B-ja, niti če bi ta postal svojepraven (po očetovi smrti). Od njegovega očeta (A-ja) ga bo lahko zahteval nazaj le v primeru, če je oče sina za posojilo izrecno pooblastil (actio quod iussu) oz. če je posojilo naknadno odobril. Poleg tega je oče odgovarjal do višine dejanske obogatitve (actio de in rem verso), če je kaj prišlo v njegovo premoženje. b) Če je sin svojepraven, ga C lahko toži z actio certae creditae pecuniae, če je sin pod očetovo oblastjo, pa lahko toži očeta, vendar ta odgovarja le do višine pekulija. c) Po sklepu SC Macedonianum sinovi pod oblastjo niso zavezani iz denarnega posojila, razen če posojila ne odobri njihov oče.

334. A-jeva zaročenka je ugotovila, da jo A že eno leto vara, zato je v jezi vrgla briljantni zaročni prstan na pločnik in rekla, da noče imeti ničesar od njega. Kasneje je šel mimo tistega kraja B, ki je bil A-jev prijatelj. Na tleh je našel prstan in ga tudi prepoznal. Prstan je bil vreden 5000 evrov in B se je hitro spomnil, da z A-jem sploh nista tako dobra prijatelja, v bistvu bolj znanca, in da ga pravzaprav niti ni povabil na poroko, tako da mu v bistvu ni ničesar dolžan, prej obratno. Prstan je spravil v žep in ga prodal na črnem trgu. Ali je B zagrešil tatvino? Utemelji.

Odgovor: Čeprav B ni vedel, da gre za zavrženo stvar, ni izvršil tatvine. Kljub temu da je imel tatinski namen, ne more biti tatvine, če ni nikogar, komur bi bila storjena.

335. A: »Ali mi obljubiš dati 100, če me ne boš napisal v oporoko?« Kaj je to?

Odgovor: Gre za stipulacijo, ki pa je sklenjena pod nemoralnim pogojem, zato je nična.

336. A-jevo ovco je ukradel B in jo ostrigel. Ali B lahko volno priposestvuje? Iz ukradene volne je B napravil obleko. Ali obleka postane B-jeva?

PRP, 179. primer. Odgovor: B ne more priposestevovati volne, ker je nedobroverni posestnik in lastninsko pravico na plodovih še vedno pridobiva lastnik A. Tudi obleka ne postane B-jeva, ker jo je izdelal iz ukradene volne.

337. A-jevo zemljišče meji na B-jevo zemljišče in oba sta lastnika vsak svojega zemljišča. A ima na svojem zemljišču kamnolom in drobci kamenja letijo na B-jevo zemljišče. Katero tožbo ima B? Ali jo bo splah lahko naperil zoper A-ja?

Knjiga, stran 362. Odgovor: B ni dolžan trpeti prekomernih posledic izvrševanja lastninske pravice na sosednjem zemljišču. Zoper imisije s sosednjega zemljišča se lahko brani z interdiktom uti possidetis ali pa sproži zoper sosedu, ki trdi, da ima služnost, negatorno tožbo.

338. A-ju se je pokvaril avto. Ker se mu je zelo mudilo, ga je pustil na B-jevem zemljišču, dalje pa je šel peš. Sosedov pes, ki je bil privezan na zelo dolgi verigi, je A-ju poškodoval avto, ker se je potikal okoli njega in z verigo drgnil njegov avto. Kaj lahko stori A?

Odgovor: A lahko zahteva vrnitev škode z actio de pauperie, lastnik pa mu lahko namesto tega izroči psa. Lahko pa toži tudi z analogno akvilijsko tožbo, če je lastniku mogoče očitati malomarnost.

339. Ali so veljavne naslednje postavitev dediča v oporoki? A) »Ticij naj bo dedič, če bo dedič Sej!« b) »Ticij naj bo dedič, če bo dokazal, da je za dediča postavil Mevija!« c) »Mevij na bo dedič, če bo tudi mene postavil za dediča!«

Odgovor: a) Gre za nesmiselni oz. perpleksni pogoj. Postavitev dediča je nična. b) ? c) Postavitev dediča je veljavna.

340. Amaterski vinogradnik A je v trgovini kupil črpalko za vino. Pri drugem prečrpavanju je opazil, da je vino čudne barve. Črpalka je sprva sijajno delala, po skrbnem pregledu pa je ugotovil, da je črpalka zarjavela zaradi vinske kisline. Za kaj gre? Kaj lahko stori A?

Odgovor: Gre za stvarno napako, saj črpalka ne deluje v skladu z njenim namenom. Če še ni minilo več kot 6 mesecev od nakupa, lahko A zahteva razdor pogodbe z actio redhibitoria (prodajalec mu mora vrniti celotno kupnino, A pa njemu črpalko). Če je minilo manj kot eno leto od sklenitve, pa lahko A z actio quanti minoris zahteva znižanje kupnine za toliko, kolikor je bila črpalka zaradi napake manj vredna. Če mu je prodajalec namerno prodal črpalko z napako, gre za prevaro, in A lahko zahteva vrnitev interesa z actio empti.

341. B da A-ju v zakup zemljišče. Pojavi se C, ki vzame plodove – tiste, ki so bile še na drevesu in tiste, ki jih je A že obral in so bili že v zaboju. Kakšna razmerja nastanejo, kakšni zahtevki se lahko uporabijo in kdo jih lahko uporabi?

Odgovor: C je zavezan A-ju iz naslova tatvine za plodove, ki jih je pobral z drevesa, in B-ju za tiste, ki so bili v zaboju. Oba lahko uveljavljata svoje zahtevke s conductio furtiva ali z reivindikacijo. A torej nima stvarnopravnega zahtevka glede plodov, ki so bili na drevesu, ker pridobiva lastninsko pravico na plodovih s percepcijo izvedeno s tihim privoljenjem lastnika in ne s separacijo. Če B dobi nazaj ukradene plodove, ga lahko A toži z actio conducti na interes.

342. B je A-ju posodil sliko. A je kmalu za tem umrl in njegov dedič C je predvideval, da je slika A-jeva. Ali bo lahko priposestvoval? V čem je problem?

PRP, 161. primer.

343. B hoče kupiti od A-ja dirkalnega konja, vendar je zaradi nizke cene prepričan, da je konj ukraden. Ali bo lahko B konja priposestvoval?

Kambič: Po rimskem pravu bo B konja lahko priposestvoval, saj več velja dejansko stanje kot pa njegovo subjektivno prepričanje. V primeru, da je konj res ukraden, pa ga ne bo mogel priposestvovati, saj so ukradene stvari izvzete iz priposestvanja.

344. B je dolžan A-ju denar, ki mu ga je posodil. Javil pa se je C, da poravna dolg. Kakšna pravna sredstva in možnosti ima A?

Odgovori: a) Razmerje med B in C je konstitut, med A in B pa posojilna pogodba. C je v bistvu B-jev porok. A mora najprej tožiti B-ja z actio certae creditae pecuniae, če ne uspe, toži C-ja z actio constitutoria ali actio de pecunia constituta. b) Gre za prevzem dolga. A lahko prenove obveznost tako, da si da od C-ja s stipulacijo obljubiti dolgovani znesek (pasivna delegacija), vendar s tem vse akcesorne pravice ugasnejo. A lahko sprejme C-ja kot poroka (adpromisijsko poroštvo) in nastane neke vrste solidarna obveznost. A lahko od C-ja sprejme dejansko izpolnitev obveznosti (izpolni lahko kdorkoli, tudi brez vednosti dolžnika).

345. B je prodal neko res Mancipi A-ju in mu jo tudi izročil. Kasneje je A prodal in Mancipiral stvar C-ju. Potem pa je civilni lastnik B C-ja tožil z rei vindicatio, da mu stvar vrne, in tudi zmagal. Ali bo lahko C zahteval od A-ja odškodnino za evikcijo? katero pravno sredstvo je na voljo?

Knjiga, stran 609. Odgovor: C bo lahko zahteval odškodnino z actio auctoritatis, ki se glasi na dvojno vrednost kupnine. A pa bo lahko tožil B-ja z actio doli, ki se glasi na interes. Tožba temelji na nepoštenem ravnanju odsvojitelja, ki je zahteval nazaj stvar, ki jo je že prodal in izročil. Praviloma B ne bi smel zmagati, ker lahko ugovor prodane in izročene stvari proti lastniku uveljavlja tudi pravni naslednik dejanskega pridobitelja, to je C.

346. B je s silo odvzel stvar lastniku A-ju, B-ju pa jo je s silo odvzel C-ju. Ali bo B uspešno naperil interdikt zoper C-ja? Kakšno pravno sredstvo ima na voljo lastnik A, da bo prišel nazaj do svoje stvari? Proti komu ga lahko naperi?

Odgovori: a) Da. B lahko uspešno naperi interdictum de vi zoper C-ja in posest bo dobil povrnjeno nazaj. A ima na voljo rei vindicatio. To je lastninska tožba, ki jo naperi lastnik stvari, ki svoje stvari nima v posesti zoper tistega, ki stvar ima v posesti. Tožba zasleduje stvar, lahko se jo naperi zoper tistega, pri katerem se stvar najde. b) B bo uspel z interdiktom zoper C-ja, ker je C v odnosu do njega relativno viciozen. Uporabi lahko interdikt utrubii, ker gre za premično stvar. Dokazati mora, da je stvar posedoval večji del preteklega leta. A lahko zahteva stvar nazaj z rei vindicatio, ki jo lahko naperi proti trenutnemu posestniku C-ju.

347. B je večkrat hodil preko A-jevega vrta na avtobusno postajo. Ko mu je A rekel, naj ne hodi več, je B odvrnil, da je to zadnjič, ker se je zbudil pozno in bi v nasprotnem primeru zamudil. A čez nekaj časa spet zaloti B-ja, ko teče preko njegovega vrta. Kaj lahko stori A? Kaj pa, če je B-ja lovil sosedov pes?

Odgovor: A lahko zahteva posestno varstvo zaradi motenja posesti (interdikt uti possidetis) ali pa toži B-ja z negatorno tožbo, če bi ta trdil, da ima služnost na njegovem zemljišču (tukaj to ne pride v poštev, ker se B verjetno ne bi opravičeval, če bi mislil, da ima služnost). Lahko zahteva tudi varščino cautio de amplius non turbando, da se motenje ne bi več ponavljalo. Če B-ja preganja sosedov pes, potem ga A ne more tožiti zaradi motenja posesti, ker gre za primer skrajne sile.

348. B kupi od A-ja kolo, za katerega je prepričan, da ni A-jev temveč, da ga je ta ukradel. Ali lahko B kolo priposestvuje?

PRP, 152. in 153. primer. Odgovor: B lahko priposestvuje kolo, ker je dejansko stanje bolj pomembno od subjektivnega prepričanja.

349. B kupi od A-ja kolo, za katerega je prepričan, da ni A-jev temveč, da ga je ta ukradel. Za kakšno zmoto gre?

Odgovor: Gre za dejansko zmoto.

350. B obljubi A-ju s stipulacijo 100 sestercev, pod pogojem, če bo C umrl. Ali lahko A stipulacijo iztoži in kdaj?

Kambič: Gre za nujni pogoj. A lahko iztoži B-ja takoj.

351. B se je polastil stvari, ki mu jo je dal A v hrambo. Ali je A stvar prenehal posedovati?

Odgovor: A je prenehal posedovati, ker tisti, ki poseduje stvar posredno preko drugega, poseduje tako dolgo, dokler se stvari ne polasti kdo drug. S tem, ko se je B polastil stvari, je poleg dejanske oblasti pridobil tudi posestno voljo (animus), ki je prej kot detentor ni imel, zato ne poseduje več za B-ja, temveč zase. Pogoj pa je, da je stvar tudi premaknil z mesta hrambe. Če se je samo odločil, da bo stvar utajil, potem A še ni nehal posedovati, ker ni mogoče izvršiti tatvine samo z voljo.

352. B si že dolgo želi fotoaparata. A ga vidi po polovični ceni in ga kupi za B-ja. Kakšno je razmerje med njima? Tožbe.

Odgovor: Med A-jem in B-jem nastane poslovdstvo brez naročila, ker A ni imel nobenega mandata od B-ja. A lahko zahteva povrnitev stroškov, ki jih je imel zaradi poslovdstva brez naročila s tožbo actio negotiorum gestorum contraria, vendar mora B povrniti stroške samo, če je posel ustrezal njegovi volji in je bil zanj koristno začeti. A ne more zahtevati stroškov, če s svojim poslovanjem ni hotel zavezati gospodarja, ampak je stvar kupil z darilnim namenom.

353. A in B sta si ogledala zemljišče, ki ga je hotel A kupiti. A-ju je bilo zares všeč še posebej zato, ker so bili na zemljišču trije hrasti. Kasneje je bil vihar, ki je izruval drevesa. Ali je B primoran izročiti A-ju drevesa? Upoštevaj različne možnosti.

Kranjc: Če je bila pogodba sklenjena pred viharnem, so hrasti kupčevi, če pa ne, pa so prodajalčevi, razen, če je bilo v pogodbi izrecno navedeno, da spadajo hrasti zraven.

354. Brivec brije sužnja na javnem kraju, nakar naenkrat prileti žoga, ki zbije brivca in brivec prereže sužnju vrat in suženj umre. Kdo odgovarja za nastalo situacijo? Morebitna tožba in kaj se z njo zahteva?

PRP, 813. primer. Odgovor: Odgovarja brivec, ki je sužnja bril na javnem kraju – po akvilijskem zakonu storilec odgovarja, če mu je mogoče očitati še tako majhno malomarnost. Možna je tožba iz akvilijskega zakon (actio legis Aquiliae), ki se glasi na toliko, kolikor je bil suženj v tistem letu največ vreden.

355. Če pade prstan v Tiberu, ali postane nikogaršnja stvar?

Odgovor: Če je prstan potonil tako globoko, da ga ne bodo našli, potem postane nikogaršnja lastnina.

356. A reče B-ju: »Dam ti 1.000.000, če bodo do 2010 pristali na Marsu.« Komentiraj. B terja denar in A mu ga izroči. Ali lahko A čez pol leta zahteva denar nazaj?

Odgovor: Pravni posel nastane – zavezovalni, vendar je sklenjen pod odložnim pogojem. Ko se bo pogoj izpolnil, bo lahko B veljavno terjal A, če se pa ne bo izpolnil, pa bo tako, kot če pogodba sploh ne bi nastala. Ali lahko A čez pol leta zahteva denar nazaj? Dokler se pogoj še ni uresničil, lahko zahteva nazaj s *condictio indebiti*.

357. Dedič vrne upniku dolg, vendar ni vedel da ga je vrnil že zapustnik. Ali bo lahko denarni znesek zahteval nazaj? Pravno sredstvo.

Odgovor: Denarni znesek bo lahko zahteval nazaj s *condictio indebiti*.

358. Dedič A je opazil, da je B na svoja okna montiral polkna, ki so bila pred zapustnikovo smrtjo v njegovi garaži. Prepričan je, da jih je B ukradel. Kaj lahko stori? Katere tožbe bi lahko prišle v poštev?

Odgovor: Če B oporeka lastninsko pravico zapustnika, potem lahko dedič zahteva polkna z rei vindikacijo. Ker pa je tukaj že prišlo do spojitve z nepremičnino, mora najprej naperiti tožbo *actio ad exhibendum* in šele potem lastninsko tožbo za vrnite stvari. Če je šlo za tatvino, pa lahko namesto rei vindikacije naperi *condictio furtiva* ter penalno tožbo *actio empti*. Če posestnik ne bi priznaval njegove dedne pravice, bi ga moral tožiti s *hereditatis petitio*.

359. Dedič A je plačal B-ju nek zapustnikov dolg, ker ni vedel, da ga je pokojni že poravnal. B je znesek sprejel. Pojasni, razloži!

Knjiga, stran 676. Odgovor: Če je bil tudi prejemnik B v dobri veri, potem gre za izpolnitev nedolga (*indebitum solutum*) zaradi zmote o obstoju kavze in lastninska pravica na denarju se prenese. A lahko zahteva denar nazaj s *condictio indebiti*. Če pa je B vedel, da mu A ničesar ne dolguje, potem ni v dobri veri in B je zagrešil tatvino (ni postal lastnik stvari). A bo lahko zahteval denar nazaj s *condictio furtiva*, zraven bo pa lahko naperil še *actio furti*.

360. Dedič je plačal dolg za katerega ni vedel, da ga je že plačal zapustnik. Pojasni, ali je tradicija uspešna. Katera pravna sredstva pridejo v poštev?

Odgovor: Če je bil tudi pridobitelj v zmoti, potem je bila tradicija uspešna in lastninska pravica se je prenesla. Dedič pa bo lahko zahteval povrnitev obogatitve s *condictio indebiti*. Če je prejemnik vedel, da mu dedič ničesar ne dolguje, potem je dediču zavezan iz naslova tatvine.

361. Desetletni Grega se je brez sodelovanja varuha v trgovini s kolesi dogovoril za nakup specialke. Komentiraj!

Odgovor: Pravni posel ne velja, ker Grega še ni poslovno sposoben.

362. Dolžnik A je ročno zastavljeno stvar upniku B-ju ukradel in prodal C-ju. Ali C lahko stvar priposestvuje?

Odgovor: C ne more priposestvovati stvari, ker se šteje za ukradeno.

363. Dolžnik A je zastavil upniku B-ju prodajalno. A je blago iz prodajalne prodal in kupil drugo ter ga spravil v to prodajalno. Potem je umrl. Ali sme upnik B s hipotekarno tožbo zahtevati vse blago, ki se v tej prodajalni nahaja?

PRP, 260. primer. Odgovor: Izraz prodajalna zajema poleg stavbe tudi blago, ki se v njej nahaja, zato ga B sme zahtevati s hipotekarno tožbo, čeprav ne gre za isto blago, kot je bilo tam v trenutku nastanka zastavne pravice. Šteje se, da je obremenjeno z zastavno pravico vse tisto, kar je bilo v času A-jeve smrti najdeno v njegovi prodajalni.

364. Dolžnik A upniku B-ju v zavarovanje svoje terjatve prepusti tujo stvar. Tožbe.

Kranjc: Na voljo je actio pigneraticia contraria, s katero zahteva prepustitev primerne stvari.

365. Dva nelastnika kupita isto stvar. Kdo ima prednost? Tožbe.

Knjiga, stran 413. Odgovor: Prednost ima tisti, ki je stvar kupil od lastnika. Če sta jo oba kupila od istega nelastnika, ima prednost tisti, kateremu je bila stvar prvemu izročena, če je bil odsvojitelj v obeh primerih isti. Če sta jo pridobila od različnih nelastnikov, je imel prednost posestnik. Na voljo imata publicijansko tožbo.

366. Hiša pogori. Obremenjena je z zastavno pravico. Nekdo jo obnovi. Ali zastavna pravica še vedno obstaja? Kaj ima na voljo tisti, ki obnovi hišo?

Odgovor: Zastavna pravica še vedno obstaja, ker je zemljišče obremenjeno.

367. Eden izmed družbenikov vesoljne družbe je razdril družbo zaradi bogate dediščine, ki se mu je obetala od strica. Kakšne so posledice njegove odpovedi?

Knjiga, stran 644. Odgovor: Ker je družbenik odpovedal družbo zato, da bi se izognil delitvi pričakovane premoženjske koristi, je veljalo, da je prenehal biti družbenik samo glede koristi, ostal pa je družbenik glede bremen in dolžnosti.

368. Iz B-jevega panja je zletel roj čebel in se spustil na A-jevo drevo. B jim je sledil in ko je videl, kje so se ustavile, je šel domov po opremo, da bi jih spravil nazaj domov. Vmes pa jih je A hitro zaprl v svoj panj. Komu pripadajo čebele? Ali jih lahko B zahteva nazaj?

Odgovor: Čebele se štejejo za B-jevo last vse dotlej, dokler jih B vidi in ni težav z njihovim zasledovanjem. Čebele so torej še vedno B-jeva last in A ni imel pravice, da bi si jih prilastil. Lahko jih zahteva nazaj z rei vindikacijo ali pa s *condictio furtiva*.

369. Jaka in Primož sta skupaj pripravljala zabavo za rojstni dan. Jaka je dal na voljo svoj prostor, Primož pa je prinesel kristalne kozarce in šampanjec. Jaka je postavil kozarce na mizico, za katero je vedel, da je razmajana, vendar je bil prepričan, da bo miza zdržala. Pozneje pa je nekdo nanjo položil še ogromno posodo sangrije in miza se je podrla. Kdo nosi škodo?

Odgovor: Ker komodat ni bil samo v interesu izposojevalca, temveč tudi v posodnikovem interesu, Jaka (izposojevalec) odgovarja samo za naklep, ne pa tudi za malomarnost. Škodo torej nosi lastnik (Primož).

370. Kaj se zgodi, če je A v oporoki zapisal: »Vse deduje moj prijatelj, če bo maščeval mojega sina. Moj drugi sin bo razdedinjen, ker noče maščevati svojega brata.«

Odgovor: Gre za postavitev dediča pod nedopustnim pogojem, ki se pri pravnih poslih *mortis causa* šteje za nezapisanega, zato bo A-jev prijatelj dedoval brezpogojno. Razdedinjeni sin pa bo lahko izpodbijal oporoko, ker ga je oče razdedinil brez zakonsko določenega razloga.

371. Ker se je približevala vojska, je najemnik pobegnil, vojaki pa so potem odnesli okna in drugo drago opremo. Ali ga lahko gospodar toži na podlagi najemne pogodbe?

Odgovor: Če bi se najemnik lahko uprl napadu ali obvestil gospodarja o nevarnosti, pa tega ni storil, potem odgovarja. Če pa tega ni mogel storiti brez lastni krivde, pa ne odgovarja in škodo trpi lastnik.

372. Kornelijansko zemljišče v lasti P-ja je bilo obremenjeno s hipoteko v korist A-ja za 2000, v korist B-ja za 4000 in v korist C-ja za 6000 sestercev. To zemljišče je kupil kupec N za 12000 sestercev in nato tudi poplačal vse dolžnike, kar pomeni, da je plačal dvakratno ceno zemljišča. Ali ima N kakšen zahtevek nasproti prodajalcu? Kaj bi bilo, če kupec ne bi poplačal upnikov?

Odgovor: Če N ne bi poplačal upnikov, bi mu bilo zemljišče evincirano, in K-ja bi lahko tožil na podlagi evikcije. Ker pa v tem primeru ni prišlo do evikcije, bo lahko tožil samo z actio empti na interes, ki ga je imel na tem, da zemljišče ne bi imelo pravnih napak (da ne bi bilo obremenjeno z hipoteko), torej na znesek, ki ga je moral zaradi tega plačati. Če pa je že pred sklenitvijo pogodbe vedel za obstoj zastavnih pravic na zemljišču, ne bo mogel ničesar zahtevati.

373. Kupec ukradene stvari je A, ki zastavi zlato uro zastavnemu upniku. Ali bo zastava veljavna? Utemelji! Morebitne tožbe.

Odgovor: Zastava ne bo veljavna, ker zastavitelj ne more zastaviti tuje stvari. Zastavni upnik lahko od zastavitelja z actio pignoratitia contraria zahteva zamenjavo zastavljenega predmeta ali plačilo terjatve.

374. Ladja vozi tovor petih trgovcev, ki ga imajo v solastnini. Ladjo ugrabijo skupaj z enim trgovcem solastnikom. Ta trgovec plača ugrabiteljem 10000 sesterceev odkupnine, da reši sebe in tovor. Komentiraj!

PRP, 630. primer. Odgovor: Odkupnina se razdeli po sorazmernih deležih med vseh pet trgovcev, ker skupaj nosijo nevarnost za naključje. Če je bila ladja odkupljena od ugrabiteljev, morajo k temu prispevati vsi. Če pa bi ugrabitelji oškodovali samo tovor tistega, ki je bil ugrabljen ali pa bi ugrabljeni odkupil svoje blago, ostalim ni treba sorazmerno prispevati.

375. Lastnik A shrani pri B-ju svojo stvar, nakar mu isto stvar proda. Kako je s posestjo? Kako je z lastninsko pravico pred in po sklenitvi kupne pogodbe?

Odgovor: B je samo imetnik stvari, stvar ima v fizični oblasti (ima corpus) nima pa posestne volje (nima animusa) zato ni posestnik in nima posestnega varstva. B-ju lastnik A stvar proda, pridobi B še animus. To se imenuje brevi manu traditio ali izročitev na kratko roko.

376. Lastnik da svojo stvar v zakup. Kdo je posestnik? Utemelji.

Odgovor: Posestnik je še vedno lastnik, zakupnik je samo imetnik stvari, ker ima dejansko oblast nad stvarjo brez posestne volje. Lastnik stvar poseduje posredno, ker ima še vedno posestno voljo, dejansko oblast pa zanj izvršuje imetnik.

377. Lastnik kamnoloma je dovolil A-ju, da sme tam kopati kamenje. Potem, ko je A imel s pripravami veliko stroškov, mu lastnik prepove pridobivanje kamenja. Kaj lahko stori A?

Odgovor: Ker med lastnikom kamnoloma in A-jem ni nastalo nobeno pravno razmerje, ga lahko A toži z actio doli (uporabi se subsidiarno, če ni na voljo nobene druge tožbe), ki se glasi na interes. Posledica te tožbe je tudi infamija.

378. Lastnik zemljišča A ima stvarno pravico zajemanja vode na B-jevem zemljišču. Ali lahko nese C-ju vodo? Tožbe B-ja.

PRP, 226. primer. Odgovor: A Ne sme nese vode C-ju, zato ker sme uporabljati služnost le v takšni meri, kolikor to vodo potrebuje za svoje zemljišče. Lastnik ima proti B-ju actio negatoria.

379. Lastnik zemljišča A je s silo pregnal posestnika B-ja. Ali je zemljišče prišlo pod A-jevo oblast?

PRP, 147. in 124. primer. Odgovor: Ne šteje se, da je zemljišče prišlo pod A-jevo oblast, ker bo moral na temelju interdiktat unde vi posest vrniti. Zemljišče ni prišlo pod A-jevo oblast, ker bo pretor nudil B-ju posestno varstvo z interdiktom de vi in A bo ponovno izgubil posest. Ne šteje se, da je pridobil posest tisti, ki jo je pridobil tako, da je ne more obdržati.

380. Lastnik zemljišča A v svojo stavbo vgradi tuje gradivo. Komentiraj, kakšne tožbe ima lastnik vzidanega gradiva B?

PRP, 183. primer. Odgovor: B lahko zahteva dvojno vrednost gradiva z actio de tigno iuncto, ne more pa zahtevati vrnitve gradiva, vse dokler stavba stoji. Če je bil A dobroveren, potem po plačilu dvojne vrednosti postane lastnik gradiva, če pa ni bil dobroveren, lahko B v primeru, da pride do zrušenja stavbe, zahteva gradivo nazaj z rei vindikacijo in toži s predložitveno tožbo (actio ad exhibendum).

381. Lastniku je tat ukradel zbirateljski kovanec. kateri dve reipersekutorni tožbi ima lastnik na voljo in kakšne so razlike med njima?

Odgovor: Na voljo ima condictio furtiva in rei vindicatio.

382. Lukrecija je dan po svojem 11. rojstnem dnevu prijateljici Liviji podarila dragocene uhane. Čez eno leto si je premislila. Utemelji, ali jih bo lahko zahtevala nazaj? katero rimsko pravno načelo prihaja v tem primeru v poštev?

Odgovor: Starejši nedorasli so omejeno poslovno sposobni, zato ne morejo odsvajati brez varuhove avtorizacije. Pravni posel je torej ničen in Lukrecija bo lahko zahtevala uhane nazaj z rei vindikacijo, ker se lastninska pravica sploh ni prenesla. To, da je že polnoletna, ko jih zahteva nazaj, ne vpliva na veljavnost pogodbe, ker tisto, kar je bilo že od začetka nično, ne more naknadno konvalidirati (quod initio vitiosum est, non potest tractu temporis convalescere).

383. Marcij je od Flaka prevzel v izgradnjo hišo. Ta je zgradil do polovice, nato pa je bila hiša porušena v potresu. Kdo trpi škodo?

Odgovor: Škodo trpi naročnik (Flak), ker je škoda nastala zaradi višje sile, razen če je do tega prišlo zato, ker je bila hiša slabo zgrajena. Potem mora Marcij Flaku povrniti interes.

384. Marko je Evi želel prodati svoj avto. Ker ji ni ustrezala barva, jo je prijel za roko ter z njo podpisal prodajno pogodbo. Ali pravni posel velja?

Odgovor: Ne, ker stranka sploh ni izjavila svoje volje. Čeprav je podpisala s svojo roko, roke ni vodila njena volja.

385. Maturantka ima sposojeno ogrlico. Sošolec jo opozori na možnost izgube. Pri mizi naroči enemu sošolcu, naj popazi vsake toliko na njeno jakno, v katere žepu je ogrlica. Ogrlica med plesom izgine. Razmerja, kdo odgovarja, tožbe.

Odgovor: Maturantka odgovarja lastniku ogrlice na podlagi posodbene pogodbe zaradi malomarnosti. Med maturantko in njenim drugim sošolcem je nastalo mandatno razmerje, vendar v tem primeru njemu ni mogoče očitati malomarnosti, zato ne odgovarja za škodo. Med prvim sošolcem in maturantko ni nastalo nikakršno pravno razmerje, ker gre za nasvet (consilium). Maturantka je na podlagi posodbene pogodbe dolžna lastniku povrniti škodo.

386. Med A-jem in B-jem teče spor o lastninski pravici o ladji. Posestnik A jo pošlje na plovbo, kjer se ladja potopi. Kdo trpi škodo? Utemelji!

Odgovor: Uničenje ladje je posledica višje sile, zato velja pravilo »casum sentit dominus« (nevarnost naključnega uničenja nosi lastnik). Četudi bi B lahko dokazal, da je bila ladja njegova, od A-ja ne bi mogel zahtevati povrnitve škode, razen če je A zaupal ladjo nesposobnim ljudem.

387. Mevij je prodal Ticijevega sužnja Seju, nato pa je Ticij umrl in Sej je bil postavljen za njegovega dediča. Katero tožbo ima Sej na voljo zoper Mevija?

Odgovor: Sej ne more tožiti zaradi evikcije, ker mu suženj ni bil evinciran (ni se izpolnil pogoj). Lahko pa toži z actio empti na interes.

388. Mornarji zaradi nevarnosti z ladje zmečejo stvari. Na obali jih najde A in si jih prilasti. Za kakšne stvari gre? Ali A lahko stvari priposestvuje?

Kambič: Gre za odvržene stvari. Načelno jih ni mogoče priposestvovati, razen, če je v opravičljivi dejanski zmoti ali če jih mornarji nočejo več iskati in torej na njih opustijo lastninsko pravico.

389. Mizar naredi postelje za A-ja in jih postavi na javen prostor. Edil jih z ukazom uniči in polomi. Kdo trpi škodo? Komentiraj. Tožbe.

PRP, 508. primer. Odgovor: Če so bile postelje kupcu že izročene ali je bil kupec v zamudi, potem trpi škodo kupec (A). V nasprotnem primeru je nevarnost mizarjeva. Če pa je edil to storil neutemeljeno, ima A ali pa mizar (tisti, v škodo katerega so bile uničene) zoper njega tožbo iz akvilijskega zakona (actio legis aquiliae).

390. Mož podari ženi briljanten prstan. Ali bo tradicija uspešna?

Odgovor: Tradicija ne bo uspešna, ker je v nasprotju z zakonom (to prepove lex Cincia). Darila med zakoncema so nična.

391. Na B-jevi sužnji S je bil v korist A-ja ustanovljen užitek. Čez čas je to sužnjo B A-ju vzel. Za kaj gre? Kakšne možnosti ima A? Navedi morebitne zahteve. Na kaj bi se zahtevek glasil?

Odgovor: A je užitkar in torej samo detentor (čeprav mu pretor nudi analogne posestne interdikte). A lahko uveljavlja svojo služnostno pravico z actio confessoria (vindicatio usufructus). Od toženca lahko zahteva priznanje obstoja služnosti na stvari in povrnitev plodov, ki jih kot užitkar ni mogel pridobiti (užitkar lahko pridobiva redne plodove – pri sužnji gre za njeno delo ali pa plačilo za delo, ki ga je opravila za nekoga drugega, ne pripada pa mu otrok). Lahko zahteva tudi varščino cautio de amplius non turbando, da v prihodnje ne bo več prihajalo do motenj.

392. Na dediščini je ustanovljen vesoljni fideikomis. Ko dedič po nekem času prepusti fideikomisarju vse stvari, ga le-ta obtoži, da ni dobro skrbel za dediščinske stvari. Kdo ima prav?

Odgovor: Dedič za dediščinske stvari odgovarja s skrbnostjo kot v lastnih zadevah (diligentia quam in suis). Če mu fideikomisar dokaže, da je ravnal z dediščino z manjšo skrbnostjo, potem lahko od njega zahteva odškodnino.

393. Najemnik je v najeto hišo vgradil nova okna in vrata. Katero tožbo ima na voljo?

Odgovor: Uporabi lahko tožbo actio conducti, s katero zahteva, da mu lokator dovoli odvzeti vgrajene stvari, vendar tako, da ne poslabša stanja hiše (ius tollendi).

394. Najemniku A-ju je puščala streha, zato je odšel na streho in ko je popravil streho, mu je opeka padla na B-jev avto, ki se je poškodoval. Razmerje. Zahtevki.

Odgovor: B lahko zahteva povrnitev škode od A-ja z actio legis Aquiliae, ki se je glasila na povrnitev vrednosti nastale škode. Če pa B ne ve, komu je padla opeka, lahko toži stanovalca (v tem primeru je to A) na podlagi objektivne odgovornosti za škodo, ki je nastala, ker je bilo iz stanovanja nekaj vrženo (ali izlito): actio de deiectione vel effusis, ki se je glasila na dvakratnik nastale škode. V prvem primeru toži na podlagi delikta, v drugem na podlagi kvazidelikta.

395. Najemodajalec je prepovedal najemniku imeti ogenj v stanovanju. Ker je najemnika zeblo, je previdno zakuril ogenj, da bi se ogrel. Nato se je ogenj po naključju razširil in cela hiša je zgorela. Kdo nosi škodo? Morebitne tožbe.

PRP, 592. primer. Odgovor: Škodo nosi najemnik, ker je kršil pogodbo, zato ni pomembno, da se je požar razširil po naključju. Najemodajalec ga lahko toži s tožbo iz najemne pogodbe na interes (actio locati) ali s tožbo zaradi poškodovanja tuje stvari (actio legis Aquiliae).

396. Nedorasli je izgubil posest stvari. Ali jo je v resnici nehal posedovati ali ne?

PRP, 109. primer. Odgovor: Nedorasli je v resnici izgubil posest, ker jo je izgubil corpore (izgubil je dejansko oblast nad stvarjo). Ne more pa je prenehati posedovati animo.

397. Nekdo vgradi v svojo hišo tuj hram. Kaj se zgodi?

Knjiga, stran 376. Odgovor: Pride do spojitve med premičnino in nepremičnino. Tram postane sestavni del nepremičnine in lastnik ga ne more terjati nazaj. Če je bil graditelj dobroveren, postane lastnik tramu, vendar šele takrat, ko lastniku plača njegovo dvojno vrednost. Nedobroverni graditelj kljub plačilu dvojne vrednosti ne pridobi lastninske pravice na tramu, vendar ga lastnik ne sme zahtevati od njega, dokler je zgradba stala. Če je zgradba iz določenega razloga porušena, lahko lastnik zahteva material nazaj s predložitveno (actio ad exhibendum) in potem z lastninsko tožbo (rei vindicatio).

398. Nerva je bil prepričan, da je podedoval stričevo zlato vazo, zato jo je prodal Komodu. Stric, ki je bil v času prodajne pogodbe še živ, je čez en teden umrl in vazo dejansko zapustil Nervi. Utemelji, ali je kupna in prodajna pogodba veljavna. Kako je lastninsko pravico na vazi?

Odgovor: Pogodba je veljavna, ker prodajalec ni dolžan narediti kupca za lastnika. Civilno lastninsko pravico ima Nerva, vendar se lahko Komod kot bonorum possessor lahko brani z exceptio rei venditae et traditae, če bi Nerva zahteval vazo nazaj z lastninsko tožbo (rei vindicatio).

399. Nevesta se pripravlja na poroko. Obleko je že kupila, ampak ker se je tako zredila, da ji obleka ni več prav, zato jo nese h krojaču, da jo razširi. Na obleki nastane škoda. Kdo trpi škodo? Kako je s krojačem?

PRP, 617. primer. Odgovor: Gre za locatio conductio operis (podjetniško pogodbo). Škodo v vsakem primeru trpi krojač, ker ne odgovarja samo za naklep in malomarnost, temveč tudi za varovanje stvari.

400. Oblačila, ki jih je dal A v hrambo kopališkemu mojstru, so bila uničena. Ali kopališki mojster odgovarja? Na podlagi katere pogodbe?

Odgovor: Če je kopališki mojster vzel oblačila v hrambo neodplačno, odgovarja na podlagi shranjevalne pogodbe samo za naklep. Če pa je dobil za to plačilo, je bila sklenjena pogodba locatio conductio in mojster odgovarja tudi za malomarnost. Ali bi lahko odgovarjal za recept? Če bi pisalo, da mu je dal oblačila v varstvo, potem gre za recept in kopališki mojster odgovarja tudi za varovanje stvari.

401. Oče in nedorasli sin umreta skupaj v potopu. Po kom bo dedovanje?

Odgovor: Pretor se opre na pravno domnevo, da je v tem primeru oče verjetno preživel sina, zainteresirane stranke pa lahko to domnevo izpodbijajo.

402. Oče prepusti sina čevljarju, da ga ta nauči obrti. Čevljar sina poškoduje. Za kaj gre?

Odgovor: Gre za podjemno pogodbo (locatio conductio operis). Predmet je izvršitev določenega dela, to je učenje sina (gre za storitev). Čevljar mora ravnati z vso skrbnostjo, tukaj pa je prišlo do poškodbe po njegovi krivdi, zato lahko oče zahteva od njega interes z actio locati.

403. Oče umre, v oporoki pa je napisal: »Kmetija naj se med moje tri sinove ne razkosa po delih, ampak naj jo eden obdrži in izplača ostala dva, vsakemu tretjino.« Kako bodo dedovali? Koliko bo vsak od njih dobil?

Kambič: Dedovali bodo po intestatnem dedovanju (vsi trije otroci). Oporoka je neveljavna, ker ne sme biti prepuščena naključnim dedičem.

404. Od nedoraslega sem kupil konja. Ali ga lahko priposestvujem?

PRP, 155. primer. Odgovor: Če sem upravičeno mislil, da kupujem od doraslega, lahko priposestvujem, ker dejanska zмотa ne škoduje. Če pa sem mislil, da lahko nedorasli odsvajajo brez varuhovega soglasja, ne bom mogel priposestvovati, ker pravna zмотa nikomur ne koristi (ignorantia iuris nocet).

405. Oporočitelj kot edinega dediča določi A-ja. Ob enem pa ga prosi, naj po desetih letih prepusti premoženje B-ju. Za kaj gre?

Kambič: Gre za vesoljni fideikomis, skrbnost kot v lastnih zadevah.

406. Oporočnik postavi oporoko: »A mi bodi dedič in izroči B-ju 1000.« Za kaj gre? Komentiraj.

Odgovor: To je enostranski pravni posel za primer smrti – mortis causa. Pri njem nastanejo učinki pravnega posla šele po smrti oporočnika. Je neodplačen. Drugi del oporočne odredbe »izroči B-ju 1000« je nalog – enostranska odredba. Ker je dedič nekaj prejel, mora nekaj storiti. V rimskem pravu je po Justinijanu predpisana tožba za iztožljivost naloga actio praescriptis verbis.

407. A ima njivo, ki je peščena in slabo obrodi. Enaka situacija je s sosedoma B in C. Č pa ima na svoji zemlji potok. Ali lahko A ustanovi služnost?

Odgovor: A se lahko dogovori s Č-jem, da ta na svojem zemljišču ustanovi služnost aquaeductus (z mancipacijo) ali pa služnost za dovajanje vode po jarku. To je mogoče le pod pogojem, da A-jevo zemljišče meji na Č-jevo. Načelo služnosti, da se lahko ustanovi le na sosednjem zemljišču, pa ima izjemo – če ima tudi vmesno zemljišče služnost, ga potem lahko ustanovi tudi A.

408. A je kupil konja, ki ga po zakonu ne more priposestvovati. Utemelji.

Odgovor: Po zakonu ni mogoče priposestvovati ukradenih stvari (lex Atinia). V tem primeru kupcu tudi dobra vera nič ne koristi.

409. A je ukradel B-ju vola in ga prodal C-ju. B je kmalu izvedel za to in od C-ja vzel vola v zakup. Kako je s posestjo in kako z lastnino?

Odgovor: Lastninsko pravico na volu ima ves čas B. Ko C kupi vola, ga dobi v posest in posest ohrani tudi, ko da vola B-ju v zakup, ker je kot zakupnik samo detentor (nima posestne volje).

410. A nevede proda ukradeno stvar B-ju. Pojavi se dejanski lastnik, ki stvar zahteva nazaj. Ali kupna pogodba velja? Kakšne možnosti ima B?

Odgovori: a) Kupna pogodba velja, ker ima samo obligacijskopravne učinke (nelastnik lahko proda tujo stvar). Če je A prenesel stvar na B-ja z mancipacijo, lahko B zahteva od A-ja, da se namesto njega spusti v pravdo, tako da se tudi izvršba glasi zoper njega. Če tega ne stori, ga lahko toži z actio auctoritatis, ki se glasi na dvojno kupnino. Če ni bilo mancipacije, lahko B toži A-ja z actio empti, ki se glasi na interes. b) Kupna pogodba je veljavna. Gre za pravno napako. Prodajalec lahko prevzame mesto toženca, lahko pomaga pri pravdi, ali pa ga toži (kupec prodajalca) z actio auctoritatis na dvojno kupnino (če je bila stvar mancipirana) oz. po Justinijanu ima na voljo stipulacijo duplae, actio empti, oboje se v tem primeru glasi na dvojno kupnino.

411. A prosi B-ja, ki odhaja v Ameriko, da mu kupi fotoaparata. Ta ga kupi, a mu ga ne želi izročiti. Kakšno je razmerje? Kaj lahko naredi B?

Odgovor: Gre za mandatno razmerje, ki temelji na zaupanju. A lahko toži B-ja z actio mandati directa in zahteva, da B izpolni svojo obveznost iz mandata (da prenese nanj lastninsko pravico na fotoaparatu z razpolagalnim poslom). Tožba je infamirala. B lahko zahteva povrnitev stroškov z actio mandati contraria.

412. A ukrade B-ju zlat prstan. Ko izve, da ga bo B tožil, ga vrže v Tiberio. Razčleni.

Odgovor: B lahko proti A-ju naperi penalno tožbo actio furti, ki se v tem primeru (neočitna tatvina) glasi na dvojno vrednost ukradene stvari. Poleg tega lahko sproži tožbo condictio furtiva, ki se je glasila na največjo vrednost, ki jo je kdaj imela stvar, ali pa reivindikacijsko tožbo, ker se je oseba A štela za fiktivnega posestnika (določno se je znebila stvari, da bi preprečila njeno zasledovanje). Pri rei vindikaciji stvar oceni lastnik, pri čemer upošteva tudi njeno subjektivno vrednost.

413. A zastavi traktor B-ju, a ga še potrebuje za delo na njivi, zato ji ostane v posesti. Še pred dokončanim delom ga proda C-ju. Razmerje. Kaj lahko naredi B?

PRP, 271. primer. Odgovor: Nastala je hipotečna pogodba, tudi kupna in prodajna pogodba je veljavna, kupec lahko uveljavlja pravno napako, če za zastavno pravico ni vedel (actio empti). B lahko zahteva traktor od trenutnega posestnika z actio hypothecaria in rem. Poleg tega lahko toži A-ja zaradi tatvine.

414. Pavel je od Gaja kupil 10 kg grozdja. Ko je kupljeno grozdje doma stehalo, je ugotovil, da mu je prodajalec Gaj izročil samo 8 kg. Za kaj gre? Kaj lahko stori Pavel?

Odgovor: Gre za nepravilno izpolnitev, ker Gaj ni izpolnil svoje obveznosti v celoti, ampak samo delno (premajhna količina). Pavel lahko toži Gaja z actio empti in od njega zahteva interes, ki ga je imel na celotni in pravočasni izpolnitvi.

415. Pobegli suženj je posodil denar A-ju. Ali lahko zahteva denar sužnjevega gospodarja?

PRP, 379. primer. Odgovor: Posojilna pogodba ne nastane, ker pobegli suženj posodi denar proti gospodarjevi volji. Suženjev gospodar pa lahko zahteva denar nazaj z rei vindikacijo, če so novci še v prejemnikovi posesti, če pa jih je prejemnik porabil, jih lahko gospodar zahteva s condictio sine causa.

416. Posojevalec A da B-ju posojilo na ta način, da naroči svojemu dolžniku C-ju, da izplača B-ju določen denarni znesek. Ali je B postal dolžnik? Za kakšno posojilo gre?

Knjiga, stran 580. Odgovor: Gre za posredno posojilo. B postane dolžnik A-ja, ker velja, da je iz posojilne pogodbe upravičen tisti, v čigar imenu je bila sklenjena.

417. Pralec A je izgubil B-jevo tuniko. A mu zato povrne njegovo vrednost. Pralec po določenem času najde tuniko. Kakšno je razmerje? Kaj lahko pralec zahteva od B-ja. S katero tožbo?

Kambič: Razmerje je locatio conductio operis. Pralec lahko od B-ja zahteva, da odnese tuniko in vrne obogatitev z obogatitveno tožbo *condictio causa finita*. (*Condictio indebiti* ni, ker je pri njej izhodiščni obstoj nedolga, tukaj pa je dolg bil).

418. Pri A-ju se je oglasil B s prošnjo, da mu posodi motorno žago, ki jo je videl v njegovi garaži. A je dejal, da ni njegova in da jo je pri njem pozabil mojster C, ki mu je popravljaval ostrešje. Ker je B vztrajal, da jo nujno rabi, mu jo je A prepustil v uporabo, ne da bi za to zahteval plačilo. Za kaj gre? Navedi morebitne zahtevke!

PRP, 431. primer. Odgovor: Med A in B je nastala posodbena pogodba (*commodatum*), ki nima nobenih stvarnopравnih učinkov, zato jo lahko sklene tudi nelastnik. B lahko uveljavlja svoje zahtevke proti A-ju z *actio commodati directa* (škoda, vrnitev stvari), A pa ga lahko toži z *actio commodati contraria*, če mu zaradi napake na žagi nastane škoda (pod pogojem, da je A-ju mogoče dokazati naklep do škodne posledice). C bo kot lastnik lahko žago zahteval nazaj od trenutnega posestnika (torej B-ja) z *rei vindicatio*. Poleg tega A odgovarja zaradi nedovoljene uporabe stvari (*furtum usus*).

419. Rimljan A je posodil B-ju 100.000 evrov, da bi slednji nakupil najboljše sicilijansko pšenico in jo z ladjo dostavil iz Minturna v Aleksandrijo. Dogovorila sta se, da bo lahko zahteval vrnitev posojenega zneska z obrestmi vred, ko prispe pšenica na namembni kraj. Ladja se je v neurju potopila. Kakšne bodo pravne posledice? Za kaj sploh gre? Utemelji.

Odgovor: Gre za pomorsko posojilo ali *fenus nauticu*. Riziko nosi upnik, ki ni več lastnik, vendar lahko zaračuna višje obresti kot pri navadnem posojilu. A ne more od B-ja terjati ničesar, razen če je mogoče B-ju očitati krivdo (če bi ladjo zaupal nesposobnim ljudem). Gre za neke vrste zavarovalno pogodbo za pomorske prevoze. Obresti dolžnik obljubi z navadnim paktom. Obresti sprva niso bile omejene.

420. Rimljan A je pregnal B-ja z njegove parcele in se tam naselil. Čez nekaj časa je prišel C, ki je bil večji in močnejši kot A in pregnal A-ja z B-jeve parcele. A je zahteval posestno varstvo. Komu bo državni organ zagotovil posestno varstvo in s katerim pravnim sredstvom? Utemelji.

Odgovor: Pretor bo zagotovil posestno varstvo A-ju, ker je C nasproti njemu relativno viciozen. Če je A-ja pregnal z navadno silo, bo nudil *interdiktum de vi cottidiana*, pod pogojem, da od pregona še ni minilo več kot eno leto, če pa ga je pregnal z orožjem, bo nudil drugi restitutorni interdikt – *de vi armata* – ki velja brezpogojno. To, da je A relativno viciozen v odnosu do lastnika B-ja, ne vpliva na izid posestnega spora, ker se ne ugotavlja lastninska pravica, ampak samo posest. B lahko zahteva zemljišče nazaj z lastninsko tožbo.

421. Sempronij je Ticiju prepustil v užitek določen denarni znesek. Naslednji dan so mu ga ukradli. Opredeli razmerje. Kdo trpi škodo? Utemelji morebitne tožbe.

Knjiga, stran 433. Odgovor: Gre za nepravi užitek, ker je predmet užitka potrošna stvar. Na užitarja v tem primeru preide tudi lastninska pravica, zato on trpi nevarnost naključnega uničenja. Če se je užitar zavezal lastniku z varščino, da mu bo vrnil enak znesek, jo je lahko bivši lastnik zahteval s stipulacijsko tožbo (*actio certae creditae pecuniae*), sicer pa z obogatitveno tožbo (*kondicijo*).

422. Sin pod očetovo oblastjo je kupil zlato ogrlico. Kako je s posestjo in kako z lastninsko pravico? Upoštevaj različne možnosti.

Kambič: Lastninsko pravico ima oče, prav tako posest, sin je le detentor (*imetric*). Enako je tudi v primeru, če ima sin pekulij. Če pa je sin kupil ogrlico kot vojak ali uradnik, pa postane sinova last, oče ima le užitek.

423. Sin pod očetovsko oblastjo se je brez očetovega vedenja zavezal s harfistom za 100, da mu bo le-ta igral na neki otvoritvi. Sin mu na koncu tega denarja ni dal. Katera bi bila najboljša rešitev za harfista? Ali gre tu le za omejeno odgovornost, in če ja, kakšna je ta odgovornost?

Odgovor: Najboljša rešitev za harfista bi bila tožba iz naslova pekulija zoper očeta. Gre za omejeno odgovornost in sicer za adjektivijsko odgovornost očeta. Sin je pa civilno zavezan, medtem ko so bili sužnji naturalno.

424. Sin pod očetovsko oblastjo si je dal obljubiti 100 sestercev pod pogojem, da bo naslednje leto Mevij konzul. Kmalu nato oče sina emancipira, Mevij pa zares čez eno leto postane konzul. Komu pripada tožba iz stipulacije? Utemelji.

PRP, 331. primer. Odgovor: Tožba (condictio certae creditae pecuniae) pripada očetu, ker se pri stipulacijah upošteva tisti trenutek, ko je sklenjena.

425. Stvar je bila ukradena shranjevalcu, nato pa mu je bila vrnjena. Ali jo je mogoče priposestvovati?

Odgovor: Ne, ker ukradenih stvari ni mogoče priposestvovati, dokler se ne vrnejo v posest lastnika.

426. Stipulator si s stipulacijo da od dolžnika obljubiti denar, ki ga ima dolžnik spravljenega pri sebi v svoji blagajni. Naslednji dan je denar iz blagajne ukraden. Kaj lahko stori stipulator? Eventuelne tožbe.

PRP, 344. primer. Odgovor: Stipulator lahko zahteva denar s condictio certae creditae pecuniae, vendar le v primeru, da se je s promisorjem dogovoril za varovanje obljubljenega denarja. V nasprotnem primeru trpi škodo sam, ker promisor ni obljubil določenega denarnega zneska, ampak točno določen denar, ki je s tem postal species (species perit ei cui debetur). Tisti, ki mu je bila stvar obljubljena iz stipulacije, nima na voljo tožbe iz tatvine, saj je bilo od dolžnika odvisno, če bo stvar dal ali ne. Če lastnik denarja ni ravnal malomarno in so brez njegove krivde ukradli denar, ne more oseba A ničesar terjati.

427. Ticij: »Ali mi obljubiš dati 500, če boš umrl?« Mevij: »Obljubim.« Kdaj in če bo lahko Ticij terjal Mevija? Navedi morebitne tožbe.

Odgovor: Tukaj gre za nujni pogoj in je takoj brezpogojno veljaven. Se pravi, da bo lahko Ticij terjal Mevija takoj in sicer s tožbo iz stipulacije (actio certae creditae pecuniae).

428. Ticij je bil prezadolžen. Ker je vedel, da bo kmalu začel zoper njega teči stečajni postopek, se je odločil prodati hišo A-ju, svojo drugo parcelo pa je podaril B-ju. Denar, ki ga je dobil od prodaje hiše, je zapil. Kakšni bodo zahtevki v rimskem pravu?

Odgovor: Gre za ravnanje v škodo upnikov (in fraude creditorum). Upniki bodo lahko izpodbijali tiste pravne posle dolžnika v preteklem letu, ki so zmanjšali njegovo premoženje. Ker je prodaja hiše odplačen pravni posel, ga bodo lahko izpodbijali samo, če je A vedel za Ticijev oškodovalni namen. Darilo pa bodo lahko izpodbijali v vsakem primeru, ker gre za neodplačen pravni posel. Za izpodbijanje imajo na voljo tožbo actio Pauliana.

429. Ticij je brez Gajeve vednosti zastavil njegov prstan, nato pa je Gaj postal Ticijev dedič. Ali lahko zastavna pravica na prstanu konvalidira?

Odgovor: Zastavna pravica ne konvalidira in zastavni upnik nima nobene stvarnopravne tožbe glede prstana.

430. Ticij je dal Pamfilu v najem tujo hišo za 50, ta pa jo je dal naprej v najem za 60. Nato je lastnik prepovedal bivanje v hiši. Katero tožbo ima Pamfil in kaj lahko zahteva?

Odgovor: Na voljo ima tožbo iz najemne pogodbe (actio conducti), ki se glasi na interes, ki ga ima na tem, da bi imel hišo v najemu, torej lahko zahteva 60 (ker je tudi sam zavezan za 60).

431. Ticij je dal Seju v najem najemniško hišo za 30, ta pa je dal posamezna nadstropja v podnajem skupaj za 40. Nato je lastnik dal hišo podreti, ker je dejal, da je slaba. Katero tožbo ima na voljo Sej in kaj lahko zahteva?

Odgovor: Če je bila stavba potrebna popravila, lahko Sej z actio conductio zahteva samo vračilo najemnine za čas, ko ni mogel uporabljati hiše. Če pa stavba ni bila v takem stanju, da bi jo bilo treba podreti, temveč je lastnik to storil, da bi jo izboljšal, pa lahko Sej zahteva povrnitev celotnega interesa (40).

432. Ticij je Meviju ukradel konja. Kakšne tožbe ima na voljo Mevij, da bi dobil nazaj posest na konju? Katera izmed njih je zanj bolj ugodna in zakaj?

Odgovor: Mevij ima na voljo dve reipersekutorni tožbi: rei vindicatio in conductio furtiva. Bolj ugodna je rei vindicatio, ker tožnik pri njej dobi polno odškodnino (on sam subjektivno oceni vrednost stvari). Prednost tožbe conductio furtiva pa je, da se postopek ne ustavi, če Ticij brez svoje krivde izgubi posest stvari, saj se šteje, da je tat vedno v zamudi, torej da odgovarja tudi za naključje.

433. Ticij je na dan, ki je bil določen kot rok za poravnanje obveznosti, svojega dolžnika odpeljal pred pretorja. Kako naj odloči sodnik?

Odgovor: Sodnik odloči v prid dolžnika, saj v tem primeru rok poteče šele, ko mine zadnji dan, in dolžnik tudi zadnji dan lahko vrne dolgovani znesek. Ticij ne more tožiti dolžnika, dokler ni minil zadnji dan.

434. Ticij je prevažal hlode iz gozda. Ker se mu je mudilo, je tovor pritrdil v naglici. Po poti je zato eden od hlodov padel na cesto in poškodoval mimoidočega Mevijega sužnja. Ali lahko Ticiju očitamo krivdo? Ali in če, kaj, bo lahko zahteval Mevij?

Odgovor: Ticij odgovarja za poškodovanje tuje stvari, zato ker po lex Aquilia storilec odgovarja še za tako majhno malomarnost. Mevij bo lahko s tožbo actio legis Aquiliae zahteval povrnitev škode, ki se bo pokazal v 30 dneh po škodnem dogodku.

435. Ticij je prosil Mevija, naj mu posodi fotoaparata, ker hoče fotografirati bučo velikanko, ki je zrasla na njegovem vrtu. Mevij mu ga je res posodil, Ticij pa je najprej slikal bučo, nato pa je vzel fotoaparata še s seboj na križarnjenje. Posadka na ladji se je napila in ladja se je potopila v nevihti. Ticij se je sicer uspel rešiti, fotoaparata pa je bil izgubljen v valovih. Kdo nosi škodo?

Odgovor: Izposojevalec pri posodbeni pogodbi praviloma ne odgovarja za škodo, ki nastane zaradi višje sile, vendar je v tem primeru Ticij prekršil pogodbo, ker je fotoaparata vzel s seboj na tuje, čeprav to ni bil del dogovora. Zato lahko Mevij od njega zahteva povrnitev škode z actio commodati directa.

436. Ticij je z Gajem sklenil kupno in prodajno pogodbo glede hiše, v kateri je bilo dogovorjeno, da kupcu pripadajo tudi vodovodne cevi. Postavilo se je vprašanje, ali k vodovodnim cevem spada tudi rezervoar, iz katerega teče voda, čeprav v pogodbi ni bilo nič omenjeno. Komentiraj!

Odgovor: Nejasnosti pri kupni in prodajni pogodbi so običajno razlagali v korist kupca, ker je imel prodajalec možnost, da se jasneje izrazi, pa tudi zato, ker je običajno bolje poznal predmet prodaje. Zato pripada kupcu tudi rezervoar, čeprav to ni bilo posebej določeno v pogodbi.

437. Ticij je z nožem porezal Mevijeva sužnja. Na kaj se bo glasila obsodba? Kdaj Ticij ne bi odgovarjal (problem pojasni na splošno)?

Kambič: Vrednost odškodnine se glasi na škodo ki se pokaže v 30 dneh od povzročitve poškodovanja sužnja. Če bi suženj umrl, bi se glasila na vrednost, ki jo je imel v preteklem letu. Tisti, ki je sužnja porezal, ne odgovarja v primeru, če mu ni moč očitati, da je bilo storjeno dejanje krivdno oz. protipravno.

438. Ticij naperi zoper Mevija tožbo glede olja. Mevij shrani olje pri Seju in mu naroči, naj ga proda, izkupiček pa shrani, dokler ne bo razsojeno, komu olje pripada. Potem pa se Ticij ne želi spustiti v pravdo. Koga lahko toži Mevij in katero tožbo ima na voljo?

Odgovor: Mevij lahko toži Ticija zaradi nepoštenega ravnanja z actio doli, ne more pa zahtevati izkupička od Seja, ker gre za posebno obliko shranjevalne pogodbe (sekvestracija) in se pogoj shranitve še ni izpolnil.

439. Ticij proda A-ju Tomaževo zemljišče. Kasneje Ticij confusione postane lastnik zemljišča in ga kasneje proda B-ju. A ga ne priposestvuje. Kaj toži A?

PRP, 205. primer. Odgovor: A lahko toži Ticija s publicijansko tožbo in na Ticijev ugovor exceptio dominii ima na voljo replicatio rei venditae et traditae. A ima večjo pravico do pravnega varstva kot B, ker bi uspel tudi v pravdi proti Ticiju. Pri tem lahko uporabi iste tožbe in ugovore kot proti prodajalcu Ticiju, ker je B njegov pravni naslednik.

440. Ticij se poroči en dan preden dopolni 14 let. Čez tri dni to ugotovijo in hočejo narediti zakonsko zvezo nično. Ticij pa ugovarja, da tega ne morejo narediti, ker je že polnoleten. Ali bo Ticiju uspelo? Katero načelo pride tu v poštev?

Kambič: Načelo: »Nični pravni posel ne more konvalidirati«. Ticij ne bo uspel, ker je ničnost dokončna.

441. Ticij: »Ali mi obljubiš dati 500, ko bom umrl?« Mevij: »Obljubim.« Kdaj in če, bo lahko Ticij terjal Mevija?

Odgovori: a) Gre za stipulacijo, s katero si je dal Ticij obljubiti za čas po svoji smrti (post mortem meam). Ticij bi lahko terjal Mevija šele po svoji smrti. Gre torej za pogodbo v korist Ticijevega dediča (to je v korist tretje osebe), ki po rimskem pravu ni bila veljavna, veljavna pa je postala po Justinijanovem pravu. b) Ticij bi lahko terjal Mevija šele po izpolnitvi navideznega pogoja, torej po Mevijevi smrti. Gre za pogodbo v breme tretje osebe, saj bi Ticij lahko terjal Mevijega dediča. Takšne pogodbe po klasičnem pravu niso bile dopustne, Justinijanovo pravo pa je to omejitev odpravilo. Tožba: *condictio certae creditae pecuniae*.

442. Ticija izroči Mevijevega sužnja A-ju. Ko Mevij toži A-ja na vrnitev, da A sužnja C-ju, ki pa ga ubije. Proti komu lahko naperi Mevij vindikacijsko tožbo? Utemelji!

PRP, 203. Primer. Odgovori: a) Mevij lahko naperi rei vindicatio tožbo zoper A-ja. A je fiktivni posestnik, zoper katerega se naperi tožba. b) Mevij lahko naperi reivindikacijsko tožbo zoper C-ja, ki je stvar uničil in tako preprečil lastniku njeno zasledovanje. Zato se v tem primeru C šteje za fiktivnega posestnika, proti kateremu je mogoče naperiti tožbo kljub temu, da stvari v resnici nima v posesti.

443. Ticija je zastavila tuje zemljišče Ticiju, zatem pa še Mevij. Ko je kasneje postala lastnica te zastavljene stvari, jo je ocenjeno dala možu za doto. Kako je z Mevijevimi zastavno pravico?

PRP, 278. primer. Odgovor: Mevijeva zastavna pravica ne konvalidira, ker Ticija ni imela zemljišča v lasti niti takrat, ko ga je zastavila Mevij, niti takrat, ko je izpolnila svojo obveznost Ticiju. To pa ne velja, če mož, ki je sprejel zemljišče za doto, ni bil v dobri veri. Zastavitev tuje stvari je nična. Če pa dolžnik kasneje postane lastnik zastavljene stvari, ga lahko upnik toži z analogno tožbo, toda pogoj je, da ima takrat dolžnik stvar v lasti. Če je nima, potem upnik ne more zahtevati prepustitve stvari od trenutnega lastnika, ker stvar ni obremenjena z zastavno pravico.

444. Tacija, ki je imela z drugim sina, se je poročila z Gajem Sejem, ki je imel družino. Dogovorila sta se, da se bosta Tacijin sin in Gajeva hči poročila ter določila kazen za primer, da bi kateri od njiju oviral poroko. Potem je Gaj Sej umrl in hči se ni hotela poročiti. Ali so Gajevi dediči zavezani iz stipulacije? Katero pravno sredstvo imajo na voljo?

Knjiga, stran 484. Odgovor: Gajevi dediči se lahko branijo z ugovorom zvičajne prevare (exceptio doli), ker je bil dogovor v nasprotju z dobrimi šegami in navadami.

445. Toženec pri rei vindikaciji, ki je tekla o lastninski pravici ladje, je le-to poslal na morje. V viharju se je potopila. Ali bo tožnik lahko od njega zahteval njeno vrednost?

PRP, 201. primer. Odgovor: Če toženec pri reivindikaciji brez lastne krivde izgubi posest stvari, potem se pravda ustavi in tožnik ne more od njega zahtevati ničesar več. V tem primeru je uničenje ladje posledica višje sile, tožnik torej ne bo mogel zahtevati njene vrednosti od toženca, razen če jo je zaupal neizkušeni posadki. V temi primeru mu je mogoče očitati malomarnost.

446. Trgovec A je od B-ja kupil zalogo olja. Dogovorita se, da jo bo B dostavil A-ju v njegovo hišo in če ga ne bo doma, pustil v njeni veži. B je olje pripeljal, vendar je bila hiša zaklenjena, zato je stvari pustil pred hišo. K A-ju je kasneje prišel delavec D, ki mu je bil A dalj časa dolžan plačilo za njegovo storitev. Ko je zagledal olje, ga je za svojo terjatev odpeljal, da bi se z njim vsaj delno poplačal. Kakšna pravna razmerja so nastala?

PRP, 506. primer. Odgovor: Med A in B je nastala kupna in prodajna pogodba, kjer gre za napako pri izpolnitvi. Med A in C nastane locatio conductio in furtum. 1. možnost: Ker B ni pustil zaboja na dogovorjenem kraju (v veži), tega ne moremo šteti za izročitev na dolgo roko in lastninska pravica se ni prenesla – lastnik zaboja ostane B. On lahko od pleskarja C-ja zahteva vrnitev zaboja s conductio furtiva ali pa z rei vindikacijo. C torej postane zavezan B-ju na podlagi delikta, B pa je še vedno zavezan A-ju na podlagi kupne pogodbe zaradi nepravilne izpolnitve (obveznosti ni izpolnil na dogovorjenem kraju). A ga lahko toži z actio empti na interes. 2. možnost: Gre za izročitev na dolgo roko (longa manu traditio). C ima samo obligacijskopravni zahtevek zoper A-ja, zato je s tem, ko je vzel zaboj brez njegovega dovoljenja, izvršil tatvino. A lahko zahteva od C-ja vrnitev stvari z rei vindicatio ali pa s conductio furtiva ter naperi še actio furti.

447. Tri popotnike so ujeli Luzitanci in A je bil poslan domov pod pogojem, da bi prinesel odkupnino za vse tri. A se ni vrnil in druga dva ujetnika sta morala dati denar za vse tri. Ali lahko zahtevata njegov del nazaj?

Odgovor: Denar lahko zahtevata nazaj na podlagi posloводства brez naročila, torej s tožbo actio negotiorum gestorum contraria.

448. Trije dediči, ena dedinja, ki umre – možne rešitve; substitucija, transmisija, akrescenca.

Odgovor: Če je dedinja, ki ji je pripadla dediščina, umrla, še preden jo je pridobila, je dedni pripad pripadel njenim dedičem, vendar le pod pogojem, da še ni preteklo več kot eno leto od delacije (Justinijanovo pravo). Če dedinja ni mogla ali ni hotela dedovati, potem je lahko dedoval njen substitut. Če zapustnik ni določil substituta, je prišlo do akrescenca – njen dedni delež je prirastel k deležema drugih dveh dedičev, razen če ni mogla dedovati zato, ker je bila incapax – potem je njen delež pripadel državi.

449. V A-jevem stanovanju poteka velika zabava. Gostje so izjemno opiti in povabljenec B za zabavo vrže skozi okno prazno steklenico. Steklenica odleti daleč od stanovanja in udari v glavo mimoidočega C-ja ter ga tako poškoduje, da mora zaradi cerebralnega anavrizma takoj na drag nevrokirurški poseg. Poleg

tega ostane trajni invalid in ne more več opravljati svojega dotedanjega dela. Za katera pravna razmerja gre v tem primeru? Katera pravna sredstva ima na voljo C? Utemelji.

Odgovor: C lahko naperi actio de deiectis vel effusis zoper stanovalca A-ja. Ker gre za svobodnega človeka, bo višino kazni določil sodnik, ki je moral pri tem upoštevati stroške zdravljenja in izgubljeni zaslužek zaradi invalidnosti.

450. V A-jevi zapuščini je tudi slika njegovega prijatelja B-ja. Dedič je prepričan, da je slika zapustnikova in jo obesi v svojo dnevno sobo. Lahko sliko priposestvuje? V čem je problem?

Knjiga, stran 399. PRP, 161. in 164. primer. Odgovor: Problem je v tem, da je prihajalo do razhajanja mnenje med juristi: nekateri so trdili, da ni mogoče priposestvovati ničesar iz premoženja živega, čeprav posestnik meni, da je bila stvar last umrlega; drugi so zagovarjali mnenje, da posestnik lahko priposestvuje, če misli, da spada neka stvar v dediščino, četudi v resnici ne spada. V tem primeru priposestvuje kot dedič domnevno zapustnikove stvari – pro herede. Gre za splošno razhajanje med pravniki glede tega, ali je mogoče priposestvovati na podlagi putativnega naslova ali ne. Putativni naslov ni zadoščal za tradicijo, pri priposestvanju pa so pridobitni naslov običajno obravnavali manj strogo.

451. V gozdu postavim past in vanjo se ujame jelen. A-ju se smili, zato ga izpusti iz kletke. B ga v gozdu ustrelji. Kdo je lastnik jelena? Morebitne tožbe.

PRP, 79. primer. Kambič: Jelen je dobil naravno prostost, zato ga B lahko okupira. Če je bil tako ujet, da se ni mogel rešiti, imam na voljo actio in factum.

452. Zakupnik je na A-jevo zemljišče pripeljal par volov, katere je prej obremenil s hipoteko v prid B-ja. Ali lahko A zahteva vole od B-ja z actio hypothecaria in rem? Odgovor: B ima močnejšo pravico kot A, ker je vole dobil v zastavo prvi. A-ju namreč niso bili zastavljeni z dogovorom, temveč šele takrat, ko jih je zakupnik pripeljal na zemljišče.

453. Zakupnik term je dobil A-jevo obleko v hrambo. Kasneje je bila obleka ukradena. Za kaj gre? Kdo odgovarja? Utemelji.

Odgovor: Gre za recept ali pa za depositum. Če je hramba neodplačna, potem zakupnik odgovarja kot depozitar samo za naklep, če pa je odplačna, gre za recept in zakupnik odgovarja tudi za varovanje stvari, torej za naključje. Obsojen je na interes.

454. Zapustnik je zapisal: »A naj deduje, če me bo odpeljal na Sicilijo.« Komentiraj.

Kranjc: Gre za navidezni pogoj.

455. Zapustnik A je B-ju volil sužnja pod pogojem, da bo A uspešno opravil izpit iz rimskega prava. B bi želel sužnja osvoboditi. Ali lahko to stori? Utemelji!

Odgovor: B je postal pogojni lastnik. Sužnja ne more osvoboditi v času visečnosti pogoja, ker bi s tem izigral pogoj.

456. Zapustnik hoče dati otrokom in ženi premoženje, a se boji da se bo žena vnovič poročila. Kaj lahko naredi?

Odgovor: Zapustnik lahko v oporoki postavi pogoj, da žena dobi svoj delež samo, če se ne bo več poročila. Vdova je morala v tem primeru dati posebno kavcijo, s katero je obljubila, da bo vrnila, kar je dobila iz zapuščine, če se bo znova poročila. Če pa ga je skrbelo samo to, da premoženje ne bi šlo iz družine, je lahko ženi volil na njenem deležu samo užitek z vindikacijskim volilom, lastninsko pravico so dedovali otroci.

457. Zapustnik ima dva otroka, rojena pred njegovo smrtjo, tretji se rodi po njegovi smrti, žena pa umre pri porodu. Kako bodo dedovali, če ne napravi oporoke? Do česa pride?

Odgovor: Po civilnem pravu: če je bila žena pod moževo oblastjo, se bo dediščina delila na štiri deleže na podlagi fikcije, da se še nerojen otrok šteje za rojenega, vkolikor gre za njegove pravice (*nasciturus pro iam nato habetur quotiens de commodis eius agitur*), seveda pod pogojem, da se rodi živ. Nato se bo materin delež razdelil med njene otroke na tri dele. Če žena ni bila pod moževo oblastjo, potem se je dediščina takoj ob zapustnikovi smrti razdelila na tri dele. Po pretorskem pravu: dediščina se bo razdelila med vse tri otroke (še nerojeni jo dobi na podlagi fikcije, pod pogojem, da se rodi živ). Po Justinijanovem pravu: dediščina se bo ob smrti zapustnika razdelila med otroke in ženo na štiri enake dele (fikcija), vendar bo imela vdova na svojem delu samo dosmrtni užitek. Po njeni smrti bo njen delež prirasel k drugim trem deležem.

458. Zapustnik je v oporoki zapisal, naj vse njegovo premoženje deduje njegov edini sin. Nekaj dni pred zapustnikovo smrtjo se je le-temu rodil drugi sin. Pojasni problem dedovanja v tem primeru in navedi morebitno pravno sredstvo.

Kambič: Gre za naknadno neveljavno oporoko. Deduje se intendantno. S tožbo lahko zahteva svoj delež.

459. Zapustnik umre, nima sorodnikov. Kaj se zgodi z dediščino?

Knjiga, stran 726. Odgovor: Deduje se po oporoki, če pa ni oporoke, gre za ležečo zapuščino (*hereditas iacens*). Po civilnem pravu je bila ležeča zapuščina predmet priposestovanja, od Avgusta naprej pa je aktivna zapuščina pripadla fiskusu, pri pasivni pa so izvedli stečaj.

460. Zastavni upnik A je imel zastavno pravico na gozdu. Iz lesa naredi ladjo. Ali je ladja predmet zastavne pravice?

Knjiga, stran 450. PRP, 274. primer. Odgovor: Zastavni upnik bi moral pri dogovoru dodati, da je predmet zastavne pravice tudi vse tisto, kar je narejeno iz gozda. Če tega ni storil, potem ladja ni predmet zastavne pravice, ker ladja ni isto kot les. Les pa je predmet zastavne pravice, ker je že v poznem klasičnem pravu veljalo, da so skupaj z matično stvarjo s tihim dogovorom zastavljeni tudi plodovi.

461. Ženska A je s pismom podarila zemljišče B-ju, ki ni njen mož. Potem pa je isto zemljišče vzela od B-ja v zakup. Kaj lahko stori B?

PRP, 89. primer. Odgovor: B ima stvarnopravno tožbo (*actio in rem*), ker se šteje, da je dobil posest preko nje, čeprav mu ni bila dejansko izročena. Gre za posestni konstitut, B je torej pridobil posest samo z voljo, dejansko oblast pa zanj izvršuje dosedanja lastnica A.